LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT

Historiske forhold

GLAMSBJERG KOMMUNE

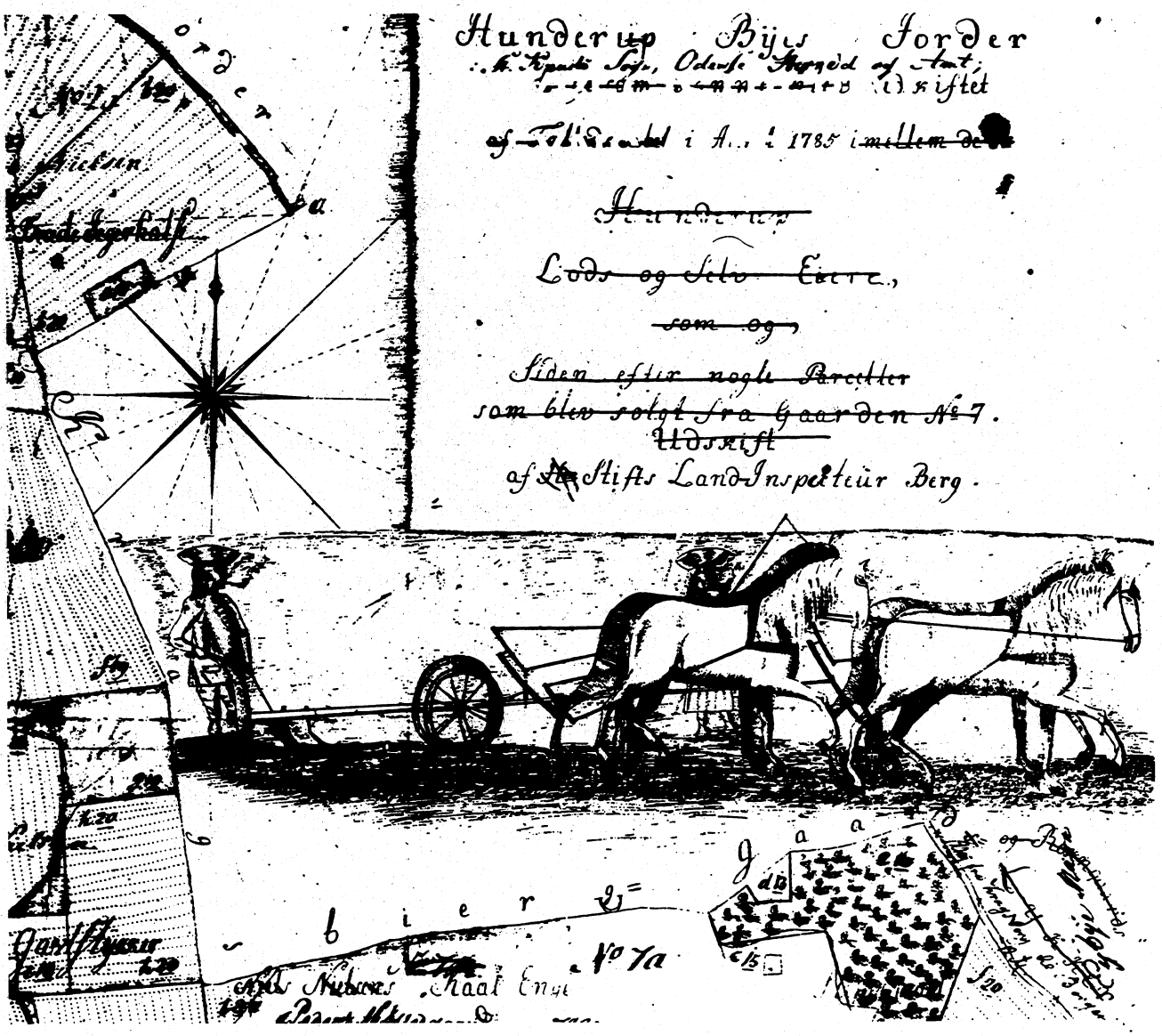

FYNS AMTSKOMMUNE
Udvalget for teknik og miljø
1983

INDHOLD

	Side.
Indledning	2
Herredsbeskrivelse	3
<u>Flemløse sogn.</u>	
Dærup	7
Flemløse	19
Høed	31
Voldtofte	43
<u>Køng song.</u>	
Glamsbjerg	55
Gummerup	67
Holte	79
Højrup	91
Køng	103
<u>Søllested sogn.</u>	
Bukkerup	117
Søllested	129
<u>Vedtofte sogn.</u>	
Mellemballe	141
Vedtofte	153
<u>Ørsted sogn.</u>	
Højbjerg	165
Nyrup	177
Ørsted	189

INDLEDNING

Denne rapport indeholder en undersøgelse og vurdering af de kulturhistoriske interesser i landsbyerne i Glamsbjerg kommune.

For så vidt angår en nærmere beskrivelse af undersøgelsens baggrund og tilrettelæggelse samt forklaringer til de anvendte skemaer og kort, henvises til rapporten LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT - FORELØBIG ORIENTERING, 1983.

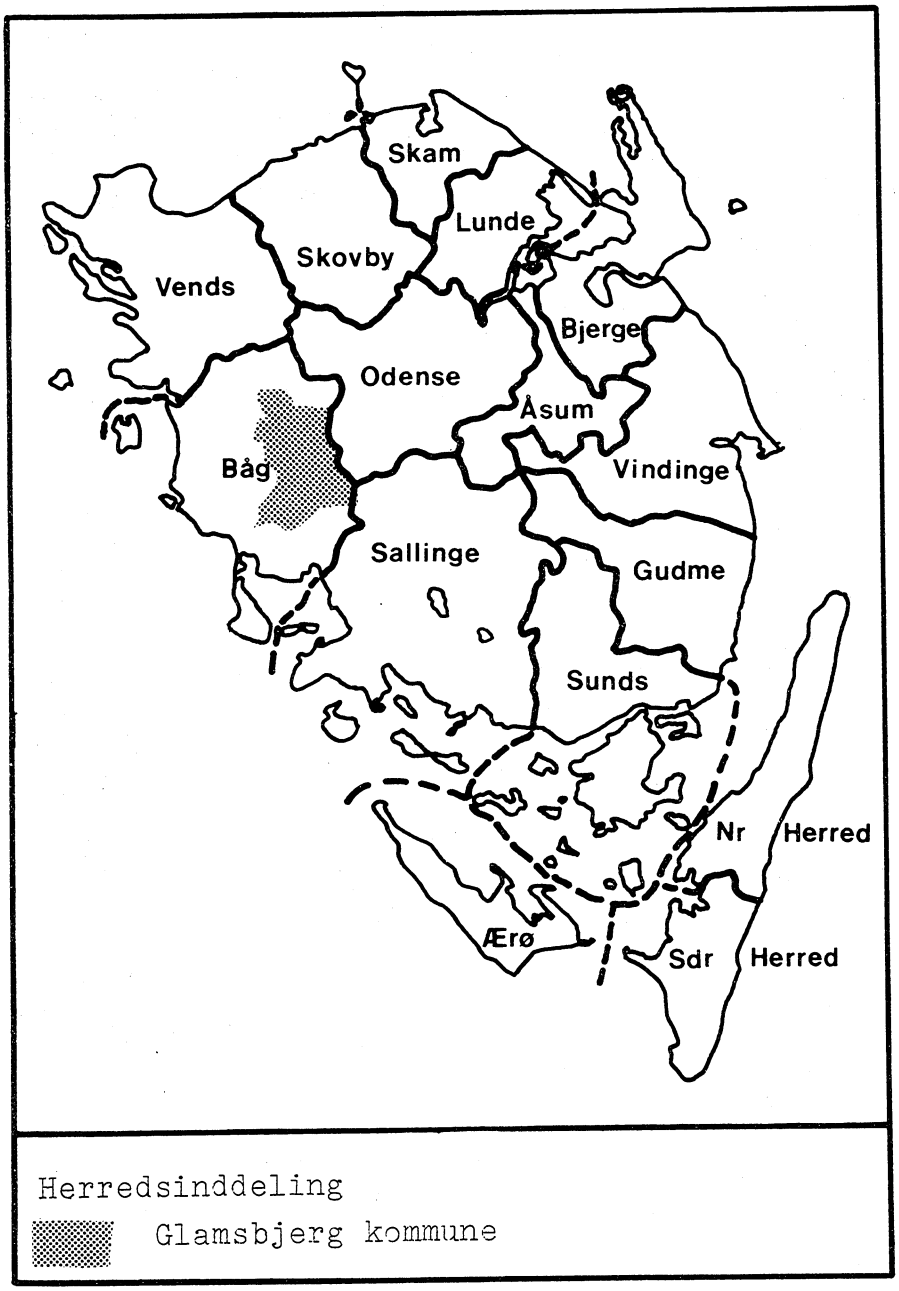

BÅG HERRED - bebyggelsesudvikling 1500-1900.

Glamsbjerg kommune omfatter en del af Båg herred. For at kunne sammenligne de enkelte landsbyers ressourcemæssige og udviklingsmæssige forhold bringes i det følgende en beskrivelse af bebyggelsesudviklingen i herredet fra år 1500 til år 1900.

Med sine 34.800 ha er Båg herred det næststørste herred på Fyn. Herredets afgrænsning er forholdsvis stabil, idet dog Tanderup og Hårby sogne tidligere var delt mellem Båg herred og naboherrederne Vends og Sallinge. Begge sogne er i deres helhed indregnet i ovenstående tal. I gejstlig henseende hørte Vissenbjerg sogn under Båg herred, men sognet er i øvrigt behandlet under Odense herred.

Båg herred udviser stærke kulturgeografiske variationer og strækker sig fra den centrale vestfynske skovbygd (Skydebjerg, Orte, Ørsted og Kerte sogne samt delvis Tanderup, Barløse, Vedtofte, Søllested og Køng) over slettesogne og mere kuperet morænelandskab ud til kystzonen. Opdyrkningsprocenten, der var 50% for herredet som helhed i 1682, udviser som følge heraf stor variationer. I skovbygden har Orte, Ørsted, Søllested og Skydebjerg opdyrkningsprocenter fra 30-42, medens en række kyst- og slettesogne når opdyrkningsprocenter fra 56-65 (Kirke Søby, Turup, Barløse, Holevad, Sønderby, Gamtofte, Flemløse og Kærum). Boniteterne udviser en lignende spredning med en klar sammenhæng mellem jordens godhed og opdyrkningsgraden.

Bortset fra Hårby og Sønderby sogne prægedes hele herredet af tovangsbrug i forskellige varianter. Denne ret ekstensive driftsform, hvor i princippet halvdelen af jorden ligger brak hvert år bevirkede en forholdsvis lav landgilde og hartkornsansættelse i herredet, ligesom det gav bedre muligheder for husdyrbruget. I 1806 beskrives egnens kvægbesætning som fortrinlig god og herredet som den måske mest velhavende egn i Fyn, hvad også de usædvanligt store og gode bønderbygninger pegede på. Det lave afgifts- og skattetryk og heraf følgende få restancer kan spores helt tilbage i 1500-1600-tallet, og det er karakteristisk at adskillige kronfæstere i Båg herred køber deres gårde til selveje i årtierne o. 1500. (Jfr. E. Porsmose: Bønder, Bryder og Tjenere. 1983).

For kystsognenes vedkommende synes fiskeriet især af have spillet en rolle i Hårby, Dreslette, Helnæs, Sønderby og Kærum sogne. En talrig fiskerbefolkning omtales allerede i 1500-tallet, og der opstår efterhånden tre deciderede fiskerlejer: Brunshuse, Åhuse og Thorøhuse.

Udskiftningen i herredet forløb ret tidligt, men med et forholdsvis dårligt resultat. I flere sogne blev ikke en eneste gård flyttet ud, og i 1806 noterede Begtrup, at hver bonde i almindelighed har fået jord på 2-3 steder.

Som nævnt erhvervede en række kronfæstere deres gårde til selveje o. 1500 og o. 1536 var hver 6. bonde selvejer under Hagenskov len, der dækkede herredet. Kronfæsterne under lenet udgjorde et tilsvarende tal og med inddragelsen af det gejstlige gods ved reformationen besad kronen omtrent halvdelen af herredets gårde. I sognene Helnæs, Sønderby, Søllested, Gamtofte og Sandager ejede kronen 3/4 eller mere, i sognene Flemløse, Kærum, Turup, Vedtofte og Tanderup over halvdelen. Omvendt stod adelen stærkt (3/4 eller mere af godset) i Orte, Kerte og Hårby sogne. Endnu i 1664 ejede kronen 44% af herredets gårde, men 3 år efter bortskænkede Frederik d. III Hagenskov gods med tilhørende bøndergods. Der var endnu på dette tidspunkt knap 100 selvejergårde tilbage, under lenet, og mange af disse gårde synes faktisk fortsat at have opretholdt deres særlige, nærmest arvefæste, lignende status frem til landboreformernes tid. I 1764 afhændede kronen de resterende gårde, nemlig ryttergodset i Køng, Skydebjerg og Orte sogne.

Herregårdene i herredet er for det meste ret små og unge. Af de 11 hovedgårde i 1700-tallet (foruden Hagenskov/Frederiksgave) har kun 4 middelalderlig oprindelse (Barløsegård, Vedtoftegård/Brahesholm, Skovgårde og Løgismose), 6 er anlagt i 1500-tallet (Flenstofte, Orelund, Skærbæk, Minendal, Billeskov, Krengerup, Søholm), medens Brahesborg byggedes op til storgods i første halvdel af 1600-tallet af "den lille konge på Fyn" Jørgen Brahe. I 1664 var Brahesborg (herunder Billeskov og Barløsegård) så langt det største gods, der i omfang tålte sammenligning med kronlenet Hagenskov. Ud over disse to godser rækker kun Løgismose og Brahesholm op med over 500 tdr. htk. Intet andet adelgods nåede over 200 tdr. htk. Hund-

rede år efter var hovedgårdene stadig forholdsvis små, ikke mindst hvad selve hovedgårdsmarken angik. Ikke færre end 7 af hovedgårdene (Minendal, Barløse, Flenstofte, Krengerup, Orelund, Skovgårde og Søholm) havde marker på 15-22 tdr. htk. Billeskov og Brahesholm nåede de 30 tdr. medens Løgismose, Frederiksgave/Hagenskov og Brahesborg ragede langt op med henholdsvis 70, 81 og 118 tdr. htk. hovedgårdsmark. Formentlig har de små hovedgårdsmarker lettet bøndernes hoveribyrde i herredet.

Overgangen til selveje startede tidligt, især fordi Løgismose gods udparcelleredes i slutningen af 1700-tallet. Omkring 1800 talte især Hårby, Køng, Skydebjerg, Orte, Kerte, Flemløse, Turup og Dreslette sogne mange selvejere, og disse sogne var som følge heraf præget af stærk bebyggelses ekspansion. I 1824 overtog kronen atter Hagenskov og bøndergodset frasolgtes i midten af århundredet. Endnu i 1850 var halvdelen af bøndergodset dog i fæste, og udviklingen mod selveje synes herefter at have stagneret. Endnu i 1895 var hver 3. gård i herredet i fæste, omend flertallet da var arvefæstegårde. Overgangen til selveje er således sket etapevis og er som helhed forløbet trægt.

Antallet af gårde er omtrent stabilt, dog med vigende tendens, fra 1572 til 1774. Frem til 1850 øges gårdtallet med 22%, hvorefter ekspansion stagnerer. Fra 1850 til 1895 er stigningen kun 9%. Antallet af huse er i forhold til gårdtallet ret højt allerede i 1600- tallet. Husekspansionen i det 19. årh. har normalt omfang, ligesom det er tilfældet for befolkningsvæksten fra 1787 til 1901.

Gårdene var i 1684 forholdsvis store 6,7 tdr. htk. mod 6,3 for Fyn som helhed. Forskellen er endnu større målt i dyrket areal. Bøndergårdene i Båg herred havde i 1684 i gennemsnit et dyrket areal på 38 tdr. land mod 32 tdr. land på Fyn som helhed.

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			Incl. 355 selve.	155	186	92	251	78
1~~XXX~~ 1850	422	833			505 fæstegårde 817 fæstehuse.			
~~XXXX~~ 1895	650	2285			357 fæstegårde 331 fæstehuse.			

STATISTIK

Areal: O. 1800 34.800 ha (excl. Assens købstad. Heraf opdyrket 1688: 50%

Tønder hartkorn	1664	1688 [1]	1850	1903
	6500	5480	5770	

Bebyggelsesenheder:

		1572	1664	1688 [1]	1774	1850	1895
Gårde:		o. 805	804	784	o. 770	939	1019
Huse:			325		o. 650		
Huse m/ jord:				272		1054	1402
Huse u/ jord:				237		596	1214
I alt:		805	1129	1293	1420	2589	3635

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
1664	179	318	295	7,5
1684	202	385	189	6,7
1850	302	515	110	5,2
1895	444	459	104	4,7

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:			
Børn:			
I alt:	10.278	16.013	19.456

1) Tallet hertil fra De Danske Landbrug (1928).

DÆRUP

Ejerlav: Dærup

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Navn:	Navnetype:
Dærup	-torp.

Bemærkninger:

Dærup er nævnt første gang 1368 i formen Deroppe. Forleddet er nok en form af tillægsordet, glda. Dighær, som betyder stor, udstrakt. Efterleddet er torp, glda. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Udflytterbebyggelse	Middelalder.

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en moderby, i dette tilfælde Flemløse.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Dærup

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens gårde ligger uregelmæssigt spredt langs den nord-syd gående bygade. Mod nord forgrener bygaden sig og der ligger gårde langs udgreningerne. Nogle huse ligger spredt langs bygaden. Denne følger i vid udstrækning højdekurvernes forløb.

b. Placering i forhold til by-marken

☐ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☒ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

Engområder på den nordlige side af byen.

c. Udskiftning

år: 1800 figur: Blokudskiftning ret aflange regelmæssige blokke.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 2 gårde flyttet vest eller sydvest for byen. 1 gård nedlagt.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 2-vangsbrug rotation: 2/2

vangeantal: 6

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vestfyn, med ekstra marg. afvandingsløb og mindre israndsbakker mod S.

jordbund: Moræneler, med ferskvandstørv og -dynd samt små forekomster af div. grus og -sand.

naturlig afgrænsning: Til alle sider.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng.

☐ blandingsøkonomi med

Større engområder nord for byen og spredt sydvest herfor.

Ejerlav: Dærup

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Flemløse

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

25% af gärdene er udflyttet - en gärd er nedlagt. De øvrige ligger på samme sted. Der er ikke sket nogen væsentlig nybebyggelse. Toftestrukturen er stort set velbevaret. Vejnettet er også ret velbevaret, men der er dog lavet en ny vej mod sydøst og sløjfet en vej til den gärd mod nordvest der er flyttet ud.

b. Skelsystem

☒ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

Et vangskel gäende nord-syd i den vestlige ende (ved savværk). En stor del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☒ større engareal ☐ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Engområde NV for byen.

Ejerlav: Dærup

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

STATISTIK

Areal: 407 ha, heraf opdyrket 1688: 57%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	41	64	69	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		10	10	10	10	10	10
Huse:			1		4		
Huse m/ jord:						5	14
Huse u/ jord:				2			7
I alt:		10	11	12	14	15	31

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
90	1664	6	4		4,1
80	1688		9	1	6,4
90	1844		9	1	6,5
50	1903	3	5	2	6,5

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	63	78	131
Børn:	37	28	60
I alt:	100	106	191

Ejerlav: Dærup

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			10	1				
1844							10	5
1903	10	30						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 407 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 57%. Byen havde da et ret ekstensivt tovangsbrug og takseredes til 64 tdr. mod 69 tdr.htk. i 1844. I forhold hertil er landgildehartkornet påfaldende lavt, hvilket formentlig står i forbindelse med byens fortid som klostergods. Dærup er udflyttet og udparcelleret fra sognebyen Flemløse. Byen blokudskiftedes år 1800 og siden er 3 gårde udflyttet/nedlagt. Traditionen placerer en væbnergård "Kiellerhalsgård" og adelsslægten "Orm" i Dærup. Formentlig har byen også udgjort et samlet væbnergods. I 1360 testamenterede ridderen Niels Tuesen Dærup til Skt. Knuds Kloster i Odense, der i 1509 tog lovhævd på hele byen og ejerlavet. Efter reformationen overgik klostret til kongeligt len og herunder hørte endnu i 1664 hele Dærup by. Snart efter overgik Dærup til adelig besiddelse og fulgte en overgang Søholm i nabosognet Køng. I 1770 overgik byen til Skovgårde, medens den i 1844 lå under Frederiksgave/Hagenskov. Inden 1903 var overgangen til selveje stort set afsluttet. Gårdtallet er fuldstændig stabilt fra 1500-tallet til 1903, hvilket formentlig står i forbindelse med en delvis egaliseret struktur allerede i 1664. I 1770 er gennemført en fornyet og strengere egalisering af byen og denne struktur holdt sig endnu i 1844, men var opløst som følge af overgangen til selveje inden 1903. Hustallet ekspanderer i normalt omfang efter 1844, ligesom befolkningsvæksten først sætter ind efter 1845. Byens gårde var i 1684 af normal størrelse.

Ejerlav: Dærup

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☐	Stor interesse:	☒	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

1. Anlægstype. Den middelstore udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er randplaceret i sit ejerlav og har ager/eng orientering. Byformen er en løst opbygget udgave af den slyngede-vej-by type.

2. Udviklingstype. Byen husede formentlig i 1300-tallet en væbnergård, hvorunder hele byen hørte. I 1360 overgik godset til klosterbesiddelse, hvorfra det ved reformationen overgik til kronen og senere til adelsbesiddelse. Frem til 1844 var byen imidlertid stedse samlet på en besidders hånd og egaliseredes som følge heraf 2 gange, ligesom gårdstrukturen i usædvanlig grad blev bevaret.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typeren anlægstype med en interessant udviklingshistorie.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

1. Bytomten er delvis bevaret.
2. Kulturlandskabet har bevaret et vangeskel og store dele af udskiftningshegnene samt et større engområde.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: tomten af Kiellerhalsgård (?) 2 frilagte gårdtomter.

Kælderhavegård
Hyldebanke
Trsf
Dæbup
Elmegård
Svanekærgård
Løbergården
65

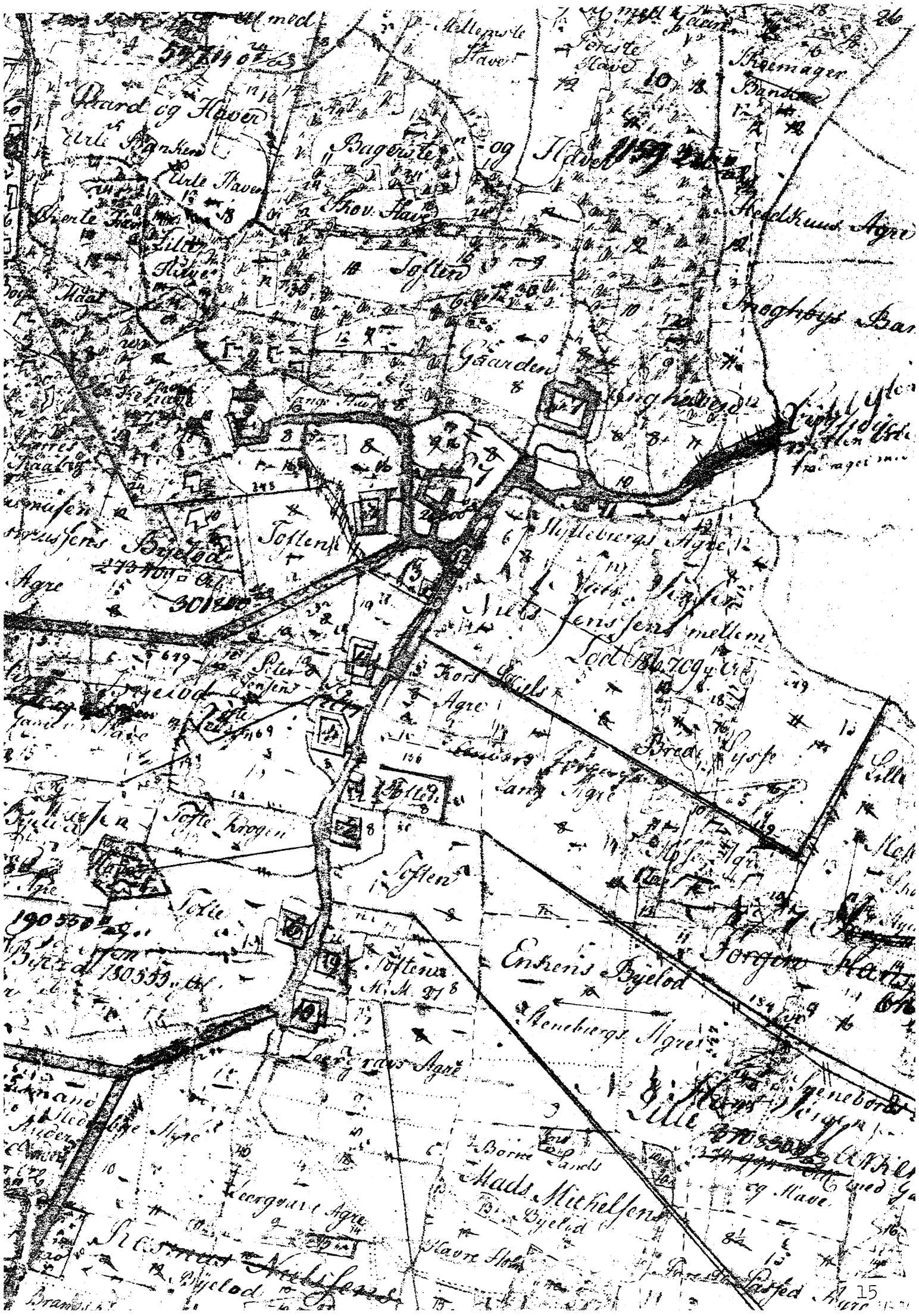
Skrænager
Bugerste
Skov Have
Tolten
Gjarden
Tolten
Tolten
Tolten
Enkrens Byelod
Mads Michelsens
Byelod

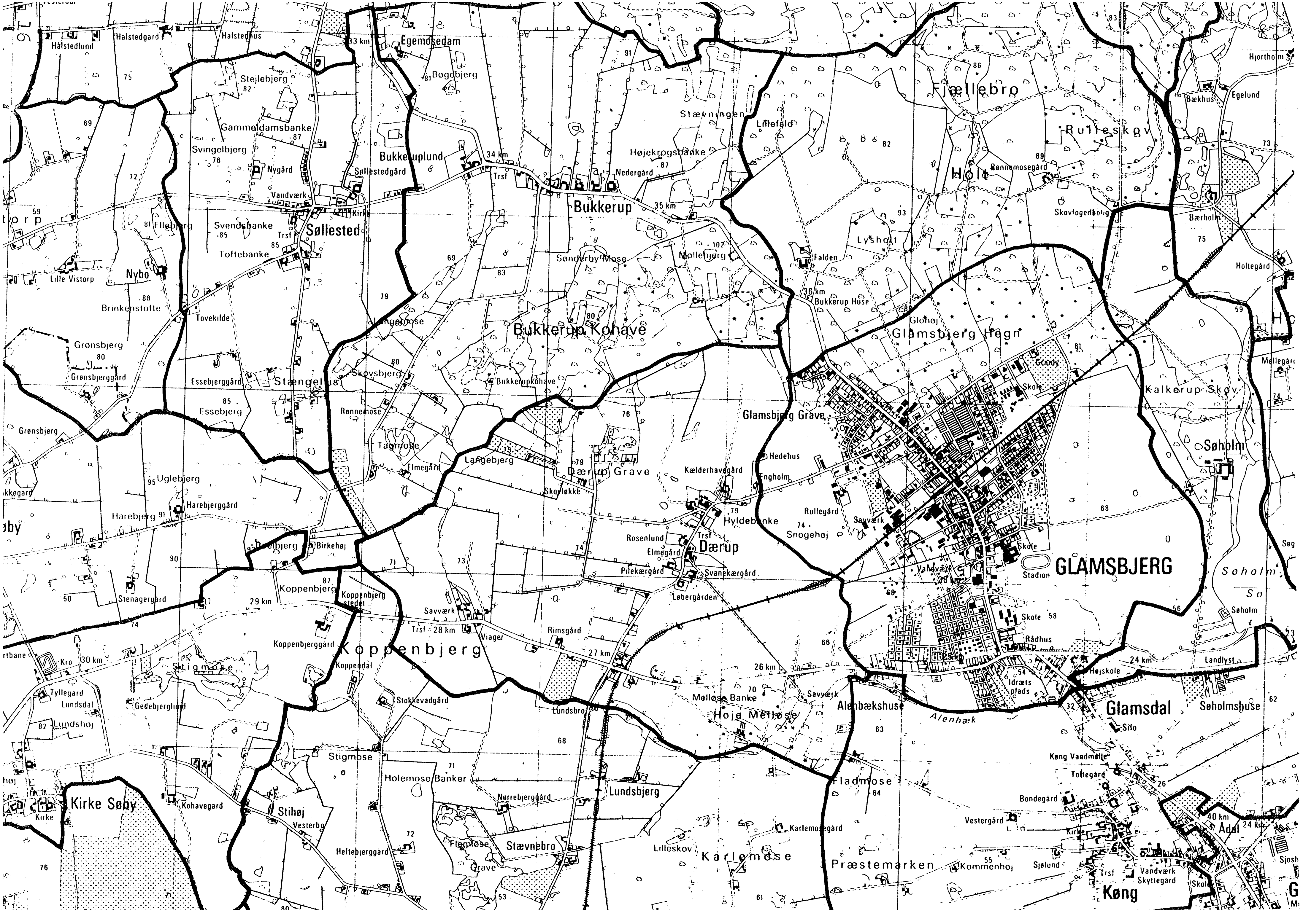
GLAMSBJERG
Glamsdal
Køng
Ådal
Søholm
Søholmshuse
Kalkerup Skov
Glamsbjerg Hagn
Glamsbjerg Grave
Fjællebro
Rulleskov
Holt
Lysholt
Falden
Bukkerup Huse
Bukkerup
Bukkerup Kohave
Sønderby Mose
Møllebjerg
Stævningen
Højekrogsbanke
Nedergård
Lillefald
Egemosedam
Bøgebjerg
Bukkeruplund
Søllestedgård
Søllested
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Vandværk
Svendsbanke
Toftebanke
Ellebjerg
Nybo
Lille Vistorp
Brinkenstofte
Tovekilde
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Essebjerg
Stængelis
Skovsbjerg
Rønnemose
Tågmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Skovlække
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Birkehøj
Koppenbjerg
Koppenbjergstedet
Koppenbjerggård
Koppenbjerg
Koppendal
Stenagergård
Halstedgård
Halstedhus
Halstedlund
Kirke Søby
Kohavegard
Stihøj
Vesterbo
Heltebjerggård
Stigmose
Holemose Banker
Stokkevadgård
Gedebjerglund
Tyllegard
Lundsdal
Lundshøj
Kro
Savværk
Viager
Rimsgård
Lundsbro
Lundsbjerg
Nørrebjerggård
Stævnebro
Grave
Flemløse
Dærup
Hyldebanke
Kælderhavegård
Rosenlund
Pilekærgård
Svanekærgård
Løbergården
Engholm
Hedehus
Rullegård
Snogehøj
Mølløse Banke
Høje Mølløse
Alenbækshuse
Alenbæk
Fladmose
Præstemarken
Karlemose
Karlemosegård
Lilleskov
Kommenhøj
Sjølund
Vestergård
Bondegård
Toftegård
Køng Vandmølle
Skyttegard
Højskole
Stadion
Skole
Rådhus
Idræts plads
Landlyst
Hjortholm
Egelund
Bækhus
Bærholm
Holtegård
Skovfogedbolig
Rønnemosegård
Møllegård
Trsf
Kirke
24 km
26 km
27 km
28 km
29 km
30 km
33 km
34 km
35 km
36 km
40 km

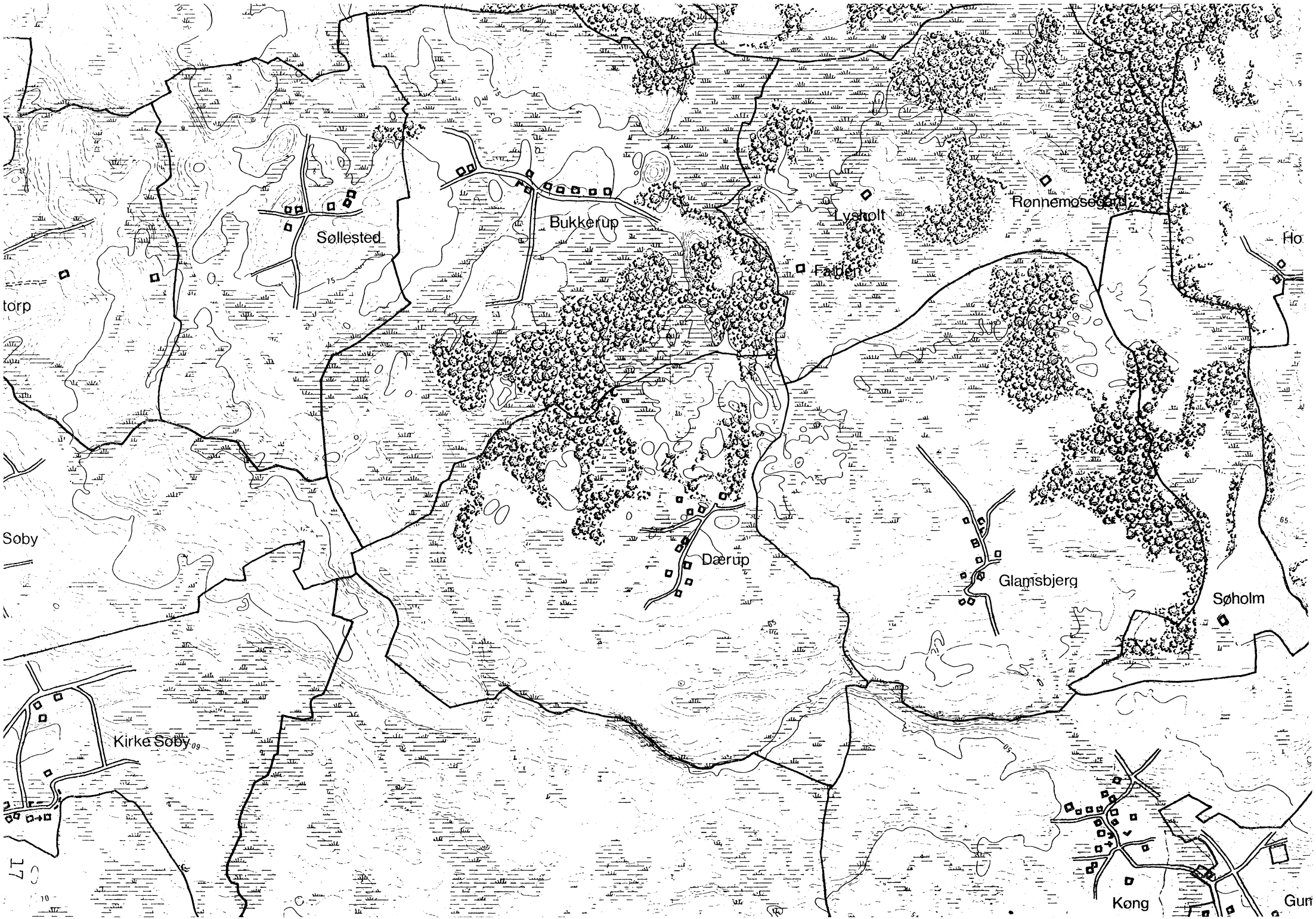
Bukkerup
Søllested
Lysholt
Rønnemosegård
Fadlen
torp
Soby
Dærup
Glamsbjerg
Søholm
Kirke Soby
Køng
Gun
Ho
17

FLEMLØSE

Ejerlav: Flemløse

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Navn:	Navnetype:
Flemløse	-løse

Bemærkninger:

Flemløse er nævnt første gang 1345 i formen Flemløse. Forleddets oprindelse er omstridt men det kan være beslægtet med nyislandsk Flæmi, som betyder (stor) strækning, udstrakt rum. Efterleddet er løse, glda. løsa at omstridt etymologi og betydning, måske eng eller græsgang.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby m. kirke.	Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

I Flemløse by brændte 1883 6 gårde og 10 huse.

I Flemløse sogn fødtes o. 1554 astionomen Peder Jacobsen Flemløse. 1600 orientalisten professor Thomas Bang, 1870 mejerimanden A.P. Hansen.

Ejerlav: Flemløse

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Reguleret vejforteby. (!)

Byen udgør en samlet bebyggelse, der dog strukturelt er delt i to. Mod øst en vejforte, hvor 7 gårde ligger reguleret omkring. På den vestlige side af forten på et højdedrag ligger kirken. Nord herfor en reguleret bebyggelse hovedsagelig langs den nord-sydgående vej. I denne bydel ligger størsteparten af husene.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Byen ligger midt i den sydlige del af ejerlavet.

c. Udskiftning

år: 1790 figur: Blokudskiftning, uregelmæssige blokke, tendens til stjernefigur både øst og især vest for byen.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 4 gårde ud i den nordlige del af marken, evt. øst for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: to-vangsbrug rotation: 4/4

vangeantal: 7

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vestfyn, med ekstra marg. afvandingsløb og mindre israndsbakker mod V, samt grusbakker med SØ.

jordbund: Moræneler med div. sand samt småforekomster af ferskvandstørv og -dynd.

naturlig afgrænsning: Mod V og N, emn ikke mod S og Ø.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng.

☐ blandingsøkonomi med

Engområder spredt i ejerlavet, men især nord for byen.

Ejerlav: Flemløse

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Flemløse

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☒ opløst
☐ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

4 af gärdene er flyttet ud, mens 3 andre er flyttet lige uden for den gamle bykerne, således at den gamle struktur i byen er opløst. Kun en mindre del af gårdtomterne bebygget. I den nordlige del er sket noget nybyggeri, ligesom området syd for byen er blevet bebygget, således at byens centrum er forskudt i forhold til tidligere. Vejsystemet er stort set uforandret, bortset fra et par veje der gär mod vest. Toftestrukturen for en stor del bevaret. Kirken ligger stadig isoleret op til et højdedrag.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En stor del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☒ større engareal ☐ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald
☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Eng/moseareal nord for byen.

Ejerlav: Flemløse

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Bäg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Flemløse

STATISTIK

Areal: 697 ha, heraf opdyrket 1688: 64%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	110	141	116	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		14	14	14	14	18	23
Huse:			5		13		
Huse m/ jord:				1		26	32
Huse u/ jord:				7			32
I alt:		14	19	22	27	44	87

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
38	1664	1	6	6	8,5
64 1:2	1688		5	9	10,1
61	1844	3	11	4	5,6
43	1903	12	9	2	4,2

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	111	259	393
Børn:	65	134	172
I alt:	176	393	565

Ejerlav: Flemløse

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			9	5			5	
1844	13	24					5	2
1903	23	63						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 697 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 64%. Byen havde da et uregelmæssigt tovangsbrug med 7 vange og takseredes i 1684 til 141 tdr.htk. På grund af den høje opdyrkning nedsattes hartkornet i 1844 til 116. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende lavt. I 1690 klager præsten over, at der under tiden er stor misvækst på grund af de høje bjerge og banker. Fra Flemløse er Dærup udflyttet og udparcelleret. Flemløse blokudskiftedes i 1790 og siden er 4 gårde flyttet ud. En ejendom Kalesjord i Flemløse ejedes i 1389 formentlig af arvingerne til Niels Tuesen, der indtil 1360 besad Dærupgodset (se under Dærup). I 1400-tallet ejede Løgismose en enkelt gård i byen, ligesom Johan Frille i 1460 arvede 1 gård i Flemløse. Byen domineredes dog af selveje. I 1583 lå 5 selvejergårde og 1 fæstegård samt 2 huse under kronlenet Hagenskov, hertil kom præstegården og en mensalgård. Endnu i 1664 bibeholdt kronen sin dominerende stilling. Blandt de 5 adelsgårde tilhørte de 2 Løgismose. Efter Hagenskovs overgang til adelig besiddelse i 1667 spredtes besiddelsesforholdene noget. Omkring 1770 ejede Løgismose 2 gårde, Hagenskov 3 gårde og Skovgårde 3 gårde. Endnu i 1844 besad Frederiksgave-Skovgårde 5 gårde og 2 huse, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet. Antallet af gårde er uforandret 14 i 1600-18700-tallet, men stiger meget kraftigt frem til 1903 i forbindelse med overgangen til selveje. Hustallets og befolkningstallets vækst er ligeledes usædvanlig kraftig, hvilket hænger sammen med, at Flemløse i 1884 fik stationsbys status. I 1956 klassificeres byen som bymæssig bebyggelse. Ved udgravninger er Flemløse bys anlæggelse blevet dateret til ca. år 1000 (T.G. Jeppesen: Middelalderlandsbyens opståen. 1981). Nord for Flemløse ved Flemløse Grave har vistnok ligget en renæssancebebyggelsen Kiellermosegård eller -by, der omtales en enkelt gang i 1559. Et stensat bestævne fjernedes i forbindelse med oprydningen efter storbranden i 1883, hvor 6 gårde og 10 huse afbrændte.

Ejerlav: Flemløse

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype. Den middelstore kirke-adelby af før-vikingetids navneendelsen -løse er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er reguleret vejforteby. Af ejerlavet er senere udparcelleret Dærup.

2) Udviklingstype. Byen domineredes i senmiddelalderen og op i 1600-tallet af selvejergårde og krongods. I 1700-tallet forblev besiddelsesforholdene spredte. Overgangen til selveje ledsagedes af ekspansion i betydeligt omfang og fra 1884 har Flemløse som stationsby udviklet sig som bymæssig bebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden og ren anlægstype, hvis oprindelige struktur er sløret som følge af ekspansion i 1800-1900-tallet.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst og delvis nybebygget.
2. Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene samt et større eng og moseareal, Flemløse Grave.
3. Særlige relikter: kirke, senmiddelalderlig kirkelade.
4. Arkæologiske interesser: 4 frilagte gårde , tomten af Kiellemosegård/-by.

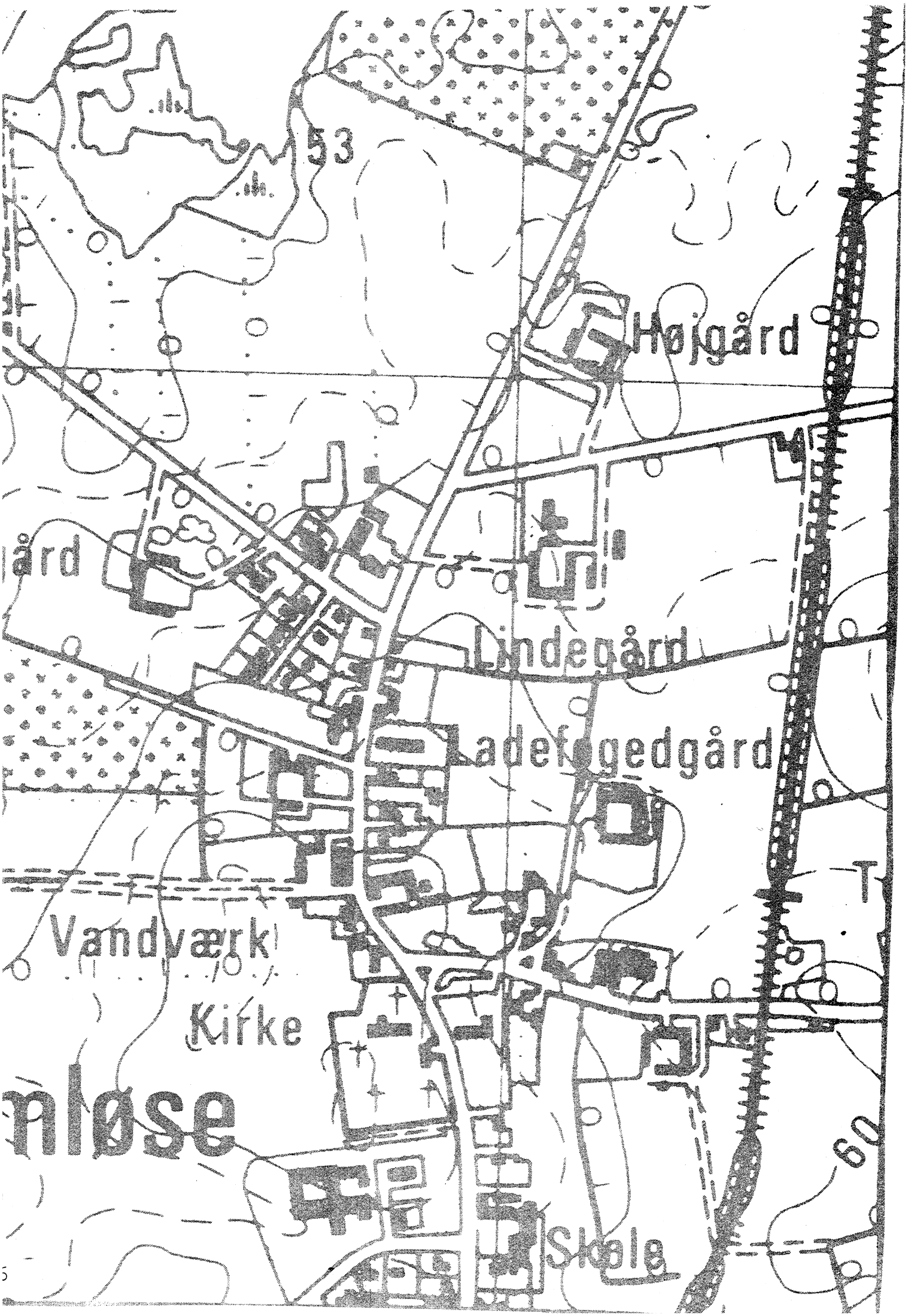
53
Højgård
Lindegård
Ladefogedgård
Vandværk
Kirke
Skole
60

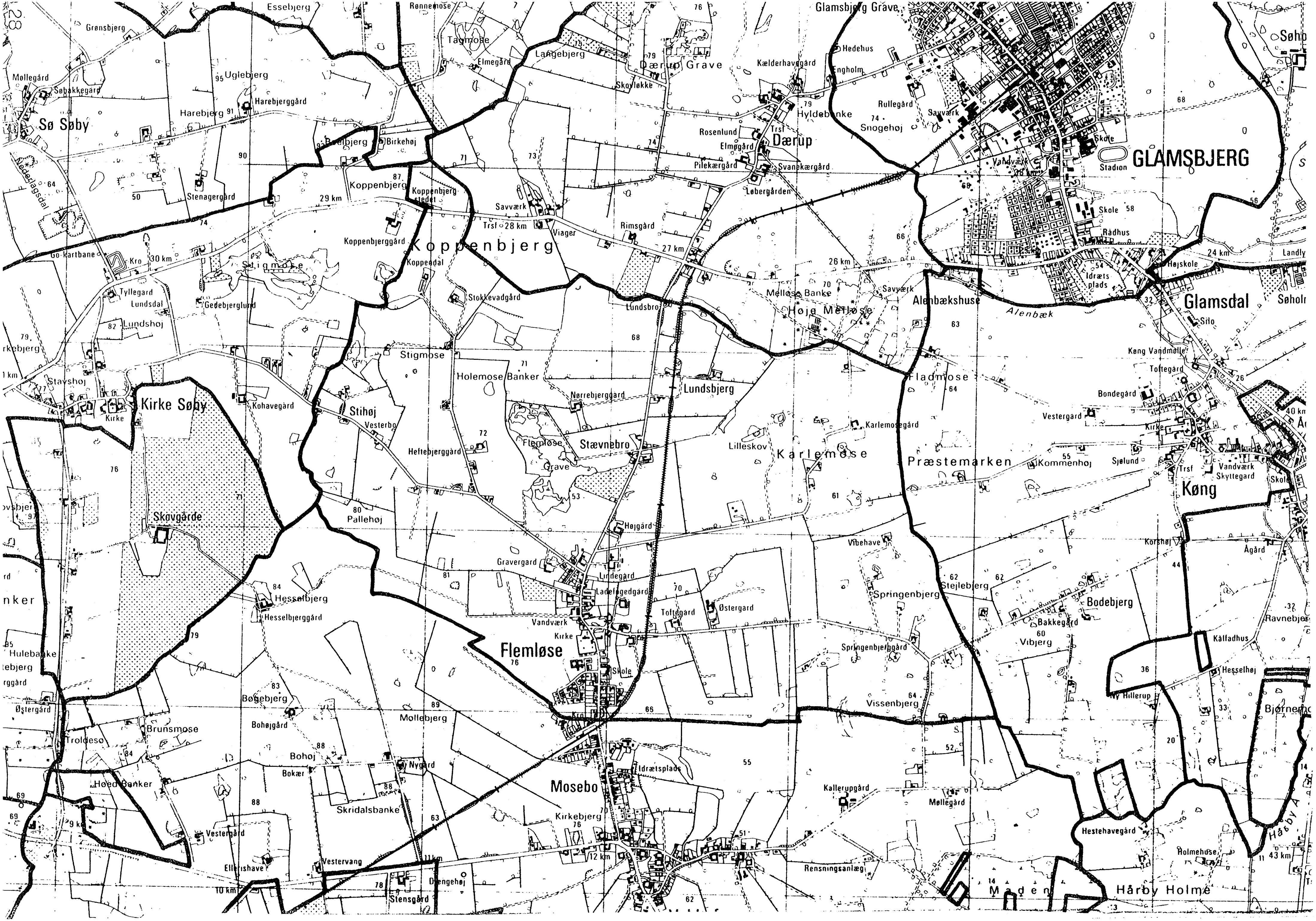
GLAMSBJERG
Glamsdal
Køng
Dærup
Koppenbjerg
Kirke Søby
Sø Søby
Flemløse
Mosebo
Karlemose
Præstemarken
Høje Mølløse
Glamsbjerg Grave
Dærup Grave
Stigmose
Lundsbjerg
Stævnebro
Holemose Banker
Stihøj
Skovgårde
Hesselbjerg
Bodebjerg
Vibjerg
Springenbjerg
Vissenbjerg
Stejlebjerg
Alenbækshuse
Fladmose
Alenbæk
Hårby Holme
Skridalsbanke
Mollebjerg
Brunsmose
Hoed Banker
Bøgebjerg
Lilleskov
Kalleruphgård
Møllegård
Hestehavegård
Harebjerg
Uglebjerg
Koppenbjergård
Stokkevadgård
Rimsgård
Løbergården
Pilekærgård
Svanekærgård
Rosenlund
Elmegård
Hyldebanke
Kælderhavegård
Rullegård
Snogehøj
Hedehus
Engholm
Esselbjerg
Rønnemose
Tagmose
Langebjerg
Grønsbjerg
Møllegård
Søbakkegård
Stenagergård
Lundsdal
Tyllegård
Lundshøj
Gedebjergslund
Kohavegård
Vesterbo
Heftebjergård
Pallehøj
Gravergård
Lindegård
Ladefogedgård
Toftegård
Østergård
Højgård
Nørrebjerggård
Karlemosegård
Vestergård
Bondegård
Toftegård
Kommenhøj
Sjølund
Vibehave
Korshøj
Ågård
Bakkegård
Kålfadhus
Hesselhøj
Ny Hillerup
Holmehuse
Nygård
Vestervang
Ellerishave
Stensgård
Drengehøj
Bokær
Bohøj
Bohøjgård
Troldesø
Stavshøj
Kirkebjerg
Rensningsanlæg
Idrætsplads
Stadion
Skole
Rådhus
Højskole
Silo
Søholm
Landly
Savværk
Vandværk
Kirke
Kro
Go-Kartbane
Viager
Trsf
24 km
26 km
27 km
28 km
29 km
30 km
12 km
43 km

Sø Søby
Dærup
Glamsbjerg
Kirke Søby
Skovgårde
Flemlose
Kong

HØED

Ejerlav: Høed

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Navn:	Navnetype:
Høed	-tved.

Bemærkninger:

Høed er nævnt første gang 1425 i formen Høtwith. Forleddet er sandsynligvis navneordet glda. Hø. Efterleddet er tved, glda. twet, som betyder rydning, fældet skov.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Rydningsby	Middelalder.

Bemærkninger:

En rydningsby er en landsby, som er anlagt efter forudgående skovrydning på stedet i middelalderen.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Høed

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Skovbygd. (!)

De 6 gårde ligger spredt med meget stor afstand omkring en øst-vest-gående vej der er en afstikker fra en større nordligere gående vej.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1791 figur: Blokudskiftning, uregelmæssige figurer.

d. Udflytning 0

☐ ved udskiftningen

☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 2-vangsbrug rotation: 2/2

vangeantal: 7 Dyrkningsfællesskab med Voldtoft.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vestfyn, enkelte isrande og grusbakker.

jordbund: Moræneler.

naturlig afgrænsning: Mod SV, ellers ikke.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.

☐ blandingsøkonomi med

Eng og skov i det sydvestlige hjørne.

Ejerlav: Høed

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Flemløse

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret
☐ delvis bevaret
☐ opløst
☐ opløst og nybebygget

Ingen gårde flyttet ud, intet nybyggeri af betydning. Vejnettet uforandret, toftestrukturen ligeså.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn
☒ udskiftningshegnene
☐ intet af betydning

En stor del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☐ større engareal
☐ større overdrevsareal
☒ større skovareal
☐ størsteparten opdyrket
☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

Skov i det SV hjørne.

Ejerlav: Høed

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Flemløse

STATISTIK

Areal: 186 ha, heraf opdyrket 1688: 54%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	33	30	36	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		4	5	5	6	5	6
Huse:			1		4		
Huse m/ jord:				1		19	17
Huse u/ jord:				1		2	12
I alt:		4	6	7	10	26	35

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
60	1664	1	3	1	6,6
60	1688	1	3	1	6,0
60	1844	2	3		4,8
67	1903	2	4		4,4

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	38	107	103
Børn:	29	74	54
I alt:	67	181	157

Ejerlav: Høed

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			2	1			3	
1844	4	19					1	2
1903	6	29						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 186 ha store ejerlav var i 1684 opdyrket 54%. Byen indgik i et dyrkningsfællesskab med Voldtofte (uregelmæssigt tovangsbrug) og ejerlavet er derfor næppe afgrænset før udskiftningen. Opdyrkningsprocenten må derfor tages med et vist forbehold. I 1684 takseredes byen for 30 tdr.htk. og i 1844 til 36 tdr.htk. Byen har tydeligvis karakter af at være opstået som en skovrydningsby i periferien af Voldtoftes ejerlav. Omkring 1800 var der kun spredte rester tilbage af skoven. Byen blokudskiftedes i 1791.I 1400-tallet lå 1 af byens gårde til Løgismose, medens 1 anden gård i 1425 tilhørte Østrupgård. Under kronlenet Hagenskov lå 2 gårde i 1583 og endnu i 1664. På dette tidspunkt tilhørte adelsgårdene Damsbo og Løgismose. I 1667 overgik Hagenskov gods til adelig besiddelse. Omkring 1770 var byens gårde delt op på bl.a. Løgismose, Frederiksgave (Hagenskov) og Søbo. Inden 1844 var overgangen til selveje stort set fuldbyrdet. Antallet af gårde i byen er forholdsvis konstant fra 1600-tallet op til 1903, hvorimod hus- og befolkningstallet nærmest eksploderer i 1800-tallet. Gårdene var i 1684 gennemsnitlig af normal størrelse. Byen synes aldrig egaliseret.

Ejerlav: Høed

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Flemløse

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☐	Stor interesse:	☒	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype. Den lille rydningsby af den middelalderlige navnetype -tved er opstået ved skovrydning i periferien af Voldtoftes ejerlav. Byen er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er en typisk løst opbygget skovbygd.

2) Udviklingstype. Byen havde fra senmiddelalderen og fremefter ret sammensatte besiddelsesforhold og udsattes aldrig for regulerende indgreb. I 1800-tallet gennemløb byen en voldsom ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig forholdsvis typeren anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

1. Bytomten er velbevaret, men præges af den løse struktur.
2. Kulturlandskabet har bevaret en stor del udskiftningshegn samt et skovareal.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: -

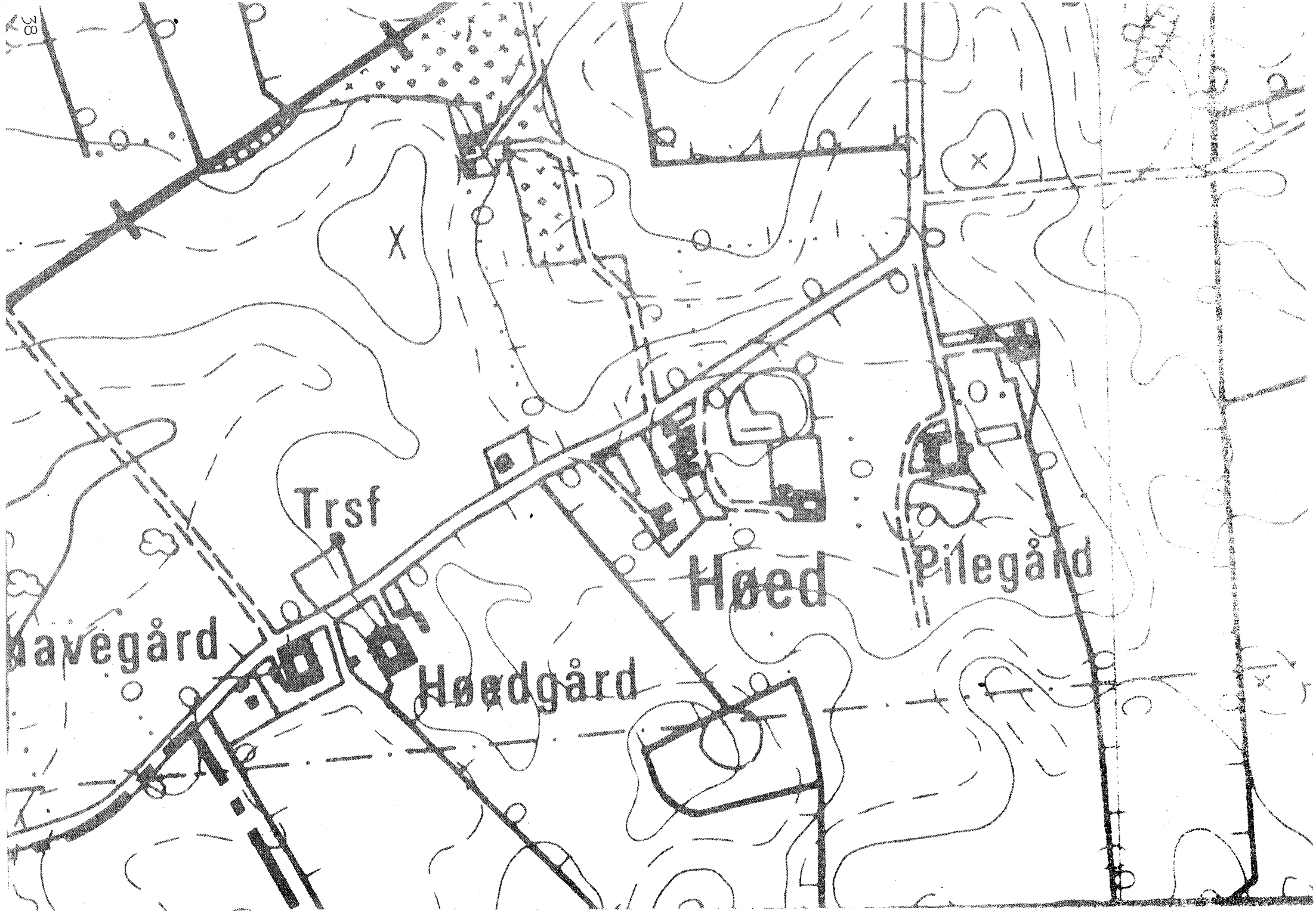
Trsf
Høed
Pilegård
Havegård
Høedgård

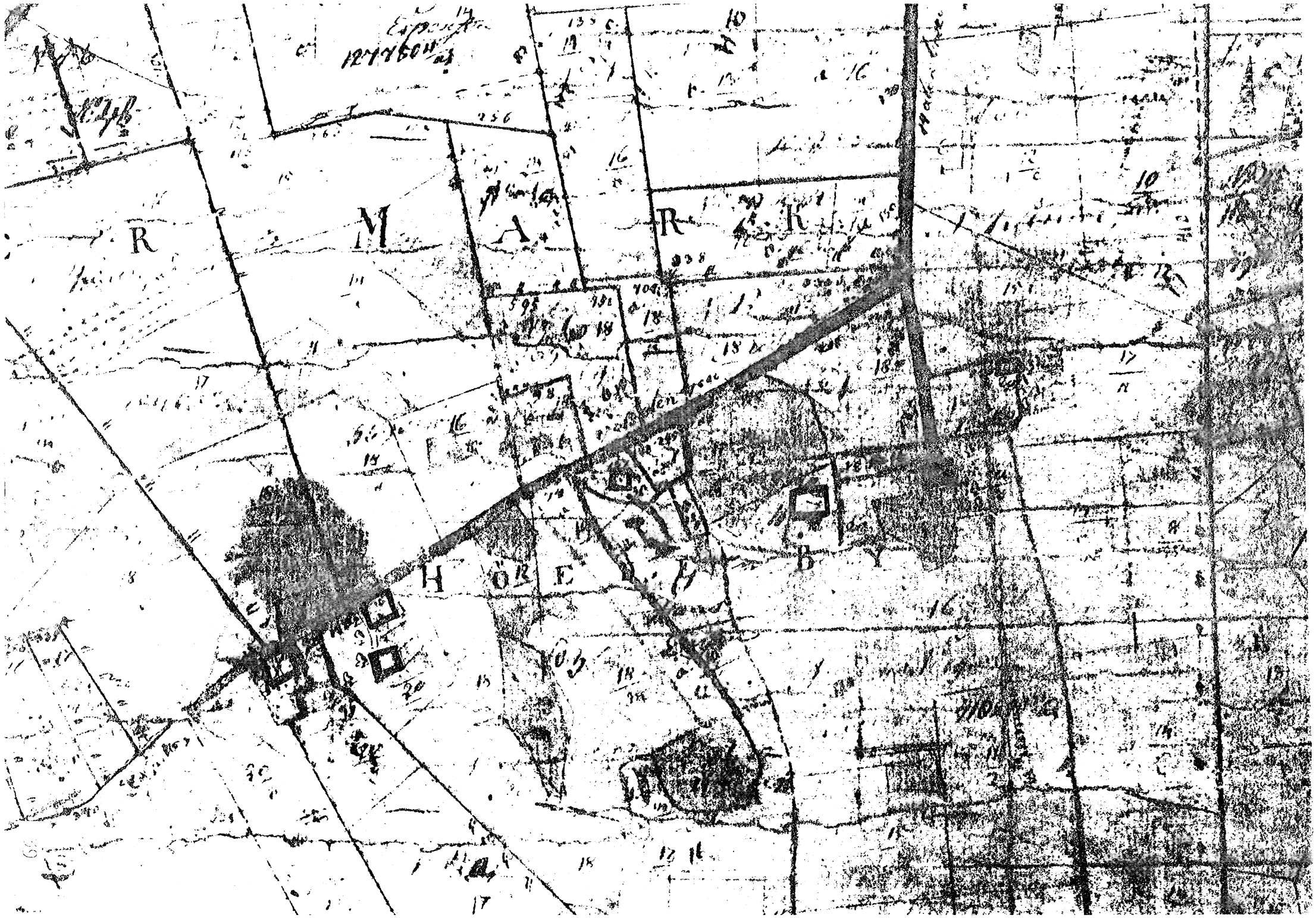
R
M
A
R
K
H
ÖR
E
B
Y

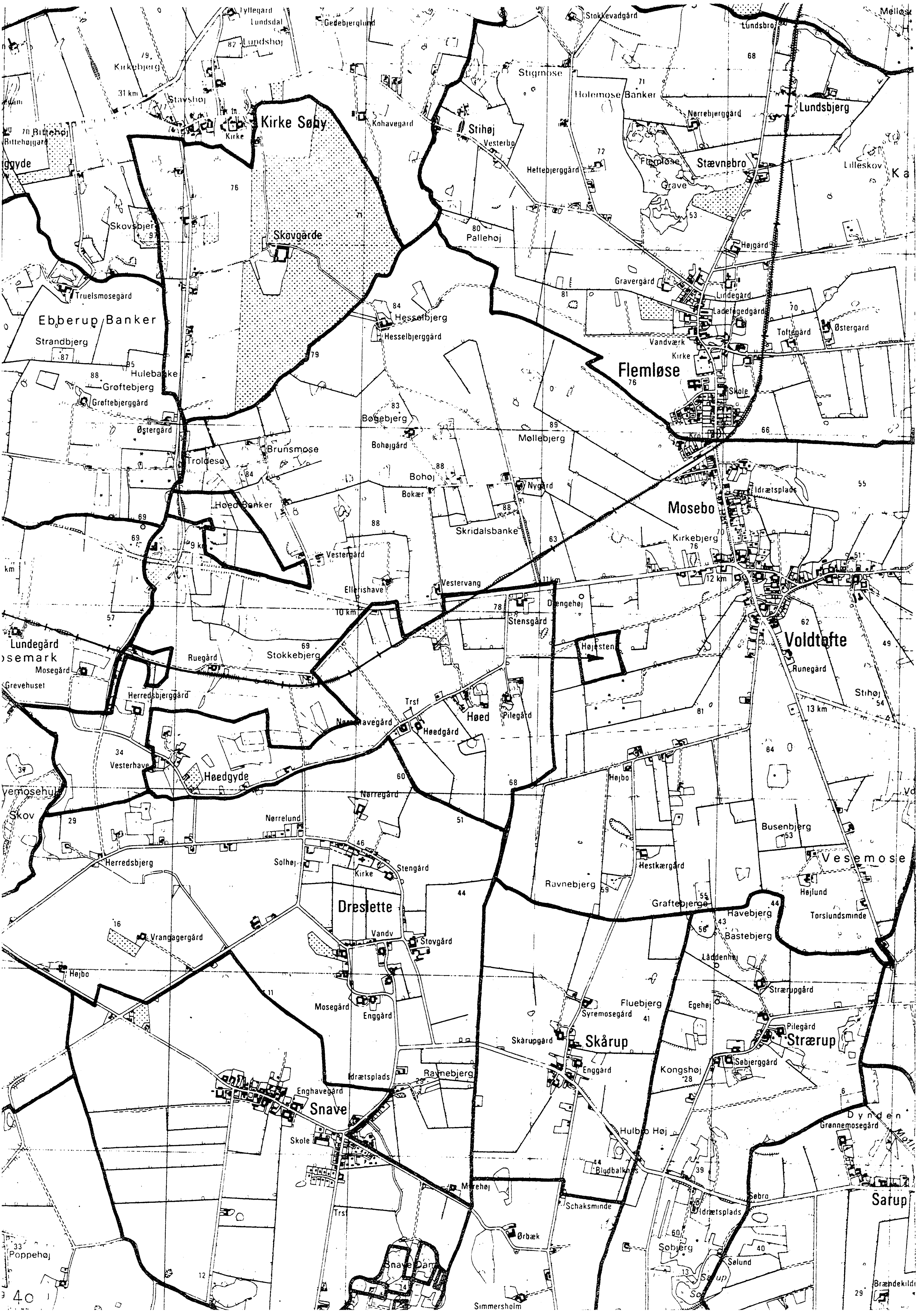
Tyllegard
Lundsdal
Gedebjerglund
Lundshøj
Kirkebjerg
31 km
Stavshøj
Kirke Søby
Bittehøj
Bittehøjgard
Kirke
Stokkevadgård
Stigmose
Holemose Banker
Stihøj
Vesterbo
Kohavegard
Nørrebjerggård
Lundsbro
Lundsbjerg
Heftebjerggård
Flemløse
Stævnebro
Grave
Lilleskov
Skovsbjerg
Skovgårde
Pallehøj
Højgård
Truelsmosegård
Ebberup Banker
Strandbjerg
Hesselbjerg
Hesselbjerggård
Gravergård
Lindegård
Ladefogedgård
Toftegård
Østergard
Vandværk
Kirke
Hulebakke
Grøftebjerg
Grøftebjerggård
Østergård
Skole
Bogebjerg
Bohøjgård
Møllebjerg
Brunsmose
Troldesø
Bohøj
Bokær
Nygård
Idrætsplads
Mosebo
Hoed Banker
Skridalsbanke
Kirkebjerg
Vestergård
9 km
Ellershave
Vestervang
11 km
12 km
10 km
Stensgård
Voldtofte
Lundegård
Stokkebjerg
Ruegård
Højesten
Runegård
Mosegård
Grevehuset
Herredsbjerggård
Trsf
Høed
Pilegård
Stihøj
13 km
Nørrehavegård
Hoedgård
Vesterhave
Høedgyde
Højbo
Nørregård
Nørrelund
Busenbjerg
Herredsbjerg
Solhøj
Stengård
Kirke
Hestkærgård
Vesemose
Ravnebjerg
Graftebjerge
Højlund
Dreslette
Havebjerg
Torslundsminde
Bastebjerg
Vandv
Stovgård
Vrangagergård
Låddenhøj
Højbo
Stærupgård
Fluebjerg
Egehøj
Syremosegård
Pilegård
Mosegård
Skårupgård
Skårup
Strærup
Enggård
Ravnebjerg
Kongshøj
Søbjerggård
Idrætsplads
Enggård
Enghavegård
Snave
Dynden
Grønnemosegård
Skole
Hulbro Høj
Bludbalkhus
Merehøj
Schaksminde
Søbro
Sarup
Idrætsplads
Ørbæk
Poppehøj
Søbjerg
Sølund
Snave Dam
Brændekilde
Simmersholm

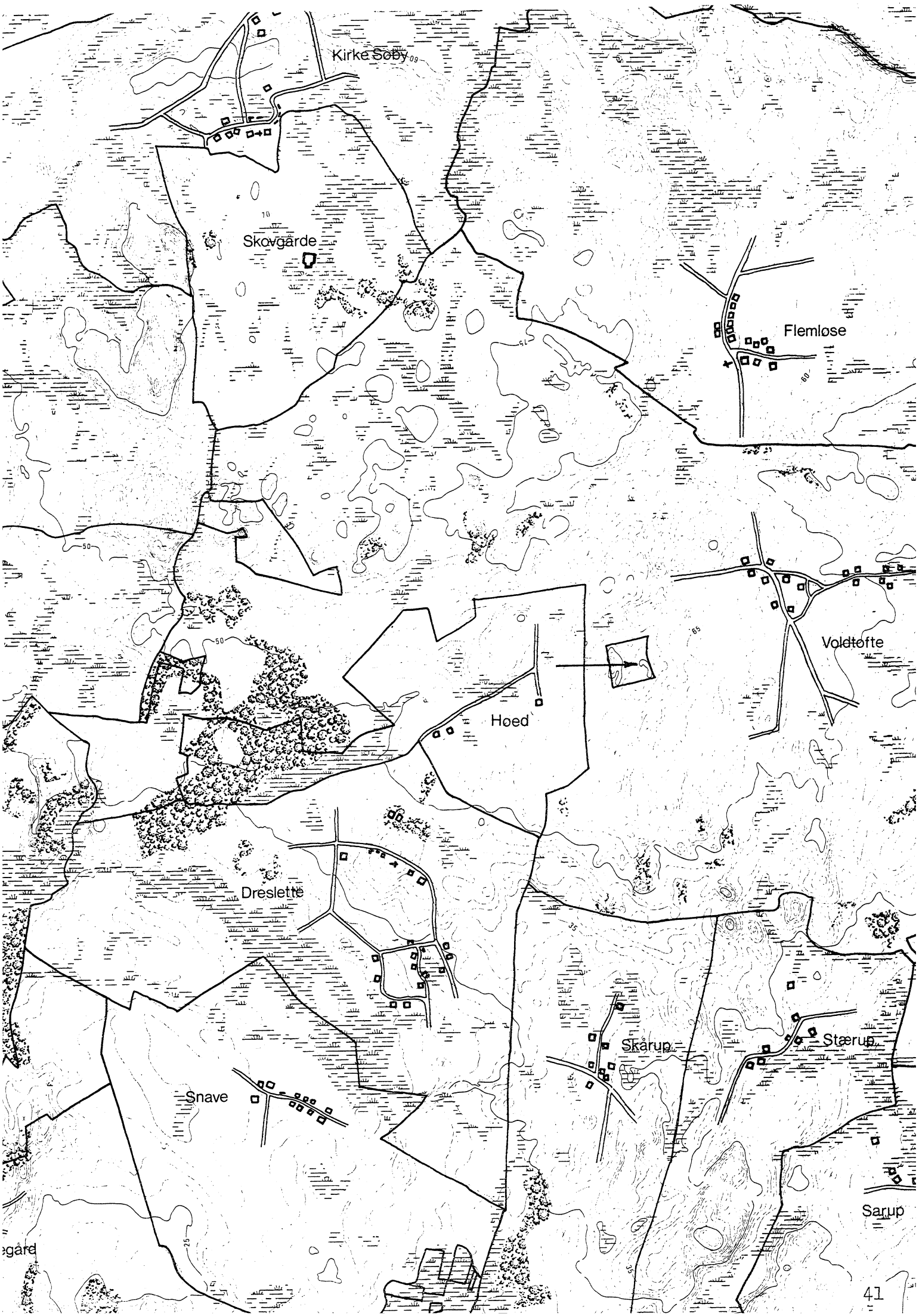
Kirke Søby
Skovgårde
Flemløse
Voldtofte
Høed
Dreslette
Skårup
Stærup
Snave
Sarup

VOLDTOFTE

Ejerlav: Voldtofte

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Flemløse

Navn:	Navnetype:
Voldtofte	-tofte.

Bemærkninger:

Voldtofte er nævnt første gang o. 1329 i formen Wallstofft. Forleddet er navneordet glda. wall, som betyder slette, græsgang. Efterleddet er tofte, som betyder det af fællesskabet medtagne, til bebyggelse nye beregnede areal, der tilkom hver gårdejer i en by.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby	Omkring overgangen mellem vikinge-tid og middelalder.

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Voldtofte

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens gårde ligger uregelmæssigt spredt langs den øst-vest-gående vej, der delvis følger højdekurverne. På nordvestsiden af en lille højning går vejen rundt omkring et areal, hvor flere gårde ligger.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Mod nord i ejerlavet: 2 gårde: Mosebo.

c. Udskiftning

år: 1791 figur: Stjerneudskiftning, stjernefigur omkring byen - blokfigur i ejerlavets udkant.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 13 gårde flyttet ud over hele bymarken.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: to-vangsbrug rotation: 2/2

vangeantal: 7 Dyrkningsfællesskab med Høed.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vestfyn, hedeslette mod Ø og israndskames mod V, samt grusbakker.

jordbund: Moræneler og div. sand.

naturlig afgrænsning: Mod SØ og V, men ellers ikke.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.

☐ blandingsøkonomi med

Engområder spredt rundt i ejerlavet, men især et større område mod SØ. Skov i større partier i SØ og SV del.

Ejerlav: Voldtofte

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Flemløse

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Omtrent halvdelen af gårdene er flyttet ud. Der er sket noget nybyggeri på de gamle tomter og endvidere i området nord for byen. Byens vejnet er stort set bevaret uændret, bortset fra en udretning af den nord-sydgående vej gennem byen. Toftestrukturen er stort set intakt.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En stor del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☒ større engareal ☒ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Engareal i SØ hjørne, skov dels mod SØ, dels i det SV hjørne.

Ejerlav: Voldtofte

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Flemløse

STATISTIK

Areal: 1197 ha, (incl. Mosebo) heraf opdyrket 1688: 47%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	185 [1]	184 [1]	218 [2]	

Bebyggelsesenheder:

		1600 [1]	1664 [1]	1688 [1]	1774 [1]	1844 [2]	1903 [2]
Gårde:		24	23	23	24	31	27
Huse:		6	10		21		
Huse m/ jord:				1		26	32
Huse u/ jord:				14		6	39
I alt:		30	33	38	45	63	98

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
48	1664	2	8	13	8,0
52	1688		14	9	8,0
39	1844	7	17	7	6,3
56	1903	5	18	4	7,7

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	208	333	362
Børn:	107	140	151
I alt:	315	473	513

1) excl. Mosebo: 2 gårde, 1664: 12 tdr.htk., 1684: 17 tdr.htk.
2) Incl. Mosebo.

SKEMA 5

erlav: Voldtofte

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			16	8			7	2
1844	13	25					18	7
1903	27	71						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 1197 ha store ejerlav (incl. Mosebo) var i 1688 kun opdyrket 47% (se dog under Høed), hvilket er i overensstemmelse med de forholdsvis store eng- og skovstrækninger, samt overdrevs-bakkearealer mod vest, der endnu spores o. 1800. Byen takseredes i 1684 til 201 tdr.htk. (incl. Mosebo), hvilket på grund af den lave opdyrkning steg til 218 tdr i 1844. Byen havde uregelmæssigt tovangsbrug i et dyrkningsfællesskab med den udparcellerede skovrydningsby Høed. I 1664 takseredes byen kun for 12 svins olden. Ud til Voldtofte Made ved voldstedet Bjørnemose findes en gærdselsskov bevaret. Til voldstedet knyttes efter traditionen slægten Saltensee og nævnet Bjørnmose eller Bjørnemose. Ved arkæologiske markvandringer er lokaliseret en nedlagt middelalderbebyggelse ved Kallerupgård nordøst for byen. Mod nord i ejerlavet findes en dobbeltgård Mosebo, der undertiden opfattes som en del af ejerlavet. I 1329 skødede fru Kirstine af Magelund sit gods i bl.a. Voldtofte til Peder Broch. I 1400-tallet omtales som jordejere bl.a. Flemløse kirke og præstebord (Lindegårds Toft). Løgismose besad i 1475 2 gårde og i 1532 3 gårde i Voldtofte. Under Hesselagergård hørte i 1548 de 2 egaliserede gårde i Mosebo. Langt hovedparten af byen lå dog under kronen. I 1555 afstod kronen 4 gårde og 1 hus i Voldtofte ved et mageskifte med Jakob Brockenhus og selv herefter lå der i 1583 12 gårde, heraf 10 selvejergårde, under kronlenet Hagenskov. I 1664 havde kronen endnu bevaret sin dominans. Blandt adelsgodset kan fremhæves Løgismose, der besad 4 egaliserede gårde i byen, foruden 2 huse. 100 år efter var situationen endnu stort set uændret (Løgismose 4 gårde, Hagenskov (Frederiksgave) 13 gårde, Skovgårde 1 gård) bortset fra, at Hagenskov i 1667 var overgået til adelig besiddelse. Endnu i 1844 var hovedparten af byens gårde i fæste, men inden 1903 var overgangen til selveje afsluttet. Gårdtallet er stabilt i 1600- 1700-tallet og stiger herefter i beskedent omfang frem til 1844. Antallet af huse var i forhold til gårdtallet normalt i 1774, men der sker kun en begrænset stigning i det 19. årh. Befolkningsstigningen ligger da også klart under normen. Byens gårde var i 1684 forholdsvis store. Der synes kun at være foretaget lodsejervise egaliseringer af begrænset omfang. I 1680'erne opførte bymændene i Voldtofte på eget initiativ sognets første skole. I 1914 udgravedes umiddelbart nord for byen en kapelruin på "Kirkebjerg".

Ejerlav: Voldtofte

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Flemløse

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☐	Stor interesse:	☒	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

1) Anlægstype. Den store adelby af vikingetids navnetypen -tofte er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er slynget vejby. Fra ejerlavet er (delvis) udparcelleret dobbeltgården Mosebo samt skovrydningsbyen. Et voldsted Bjørnemose vidner om en middelalderlig hovedgård. I nærheden heraf ved Kallerupgård spor efter en nedlagt middelalderbebyggelse.

2) Udviklingstype. Byen domineredes i senmiddelalderen og frem i 1600-tallet af selvejergårde og krongods. Efter Hagenskov lens afhændelse i 1667 forblev Hagenskov/Frederiksgave dominerende besidder. En forholdsvis sen og trinvis overgang til selveje ledsagedes af ekspansion i begrænset omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typeren anlægstype, hvis ejerlav afspejler en række vigtige bebyggelseshistoriske trin.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

1. Bytomten er delvis bevaret.
2. Kulturlandskabet har bevaret en stor del udskiftningshegn, et større engareal "Maden", er del skov, noget overdrev (Høed banker), en gærdselsskov.
3. Særlige relikter: flere sulebyggede gårdlænger, et voldsted, mange stendiger i byen (nu delvis restaurerede ved kommunens foranstaltning.
4. Arkæologiske interesser: en middelalderbebyggelse ved Kallerupgård.

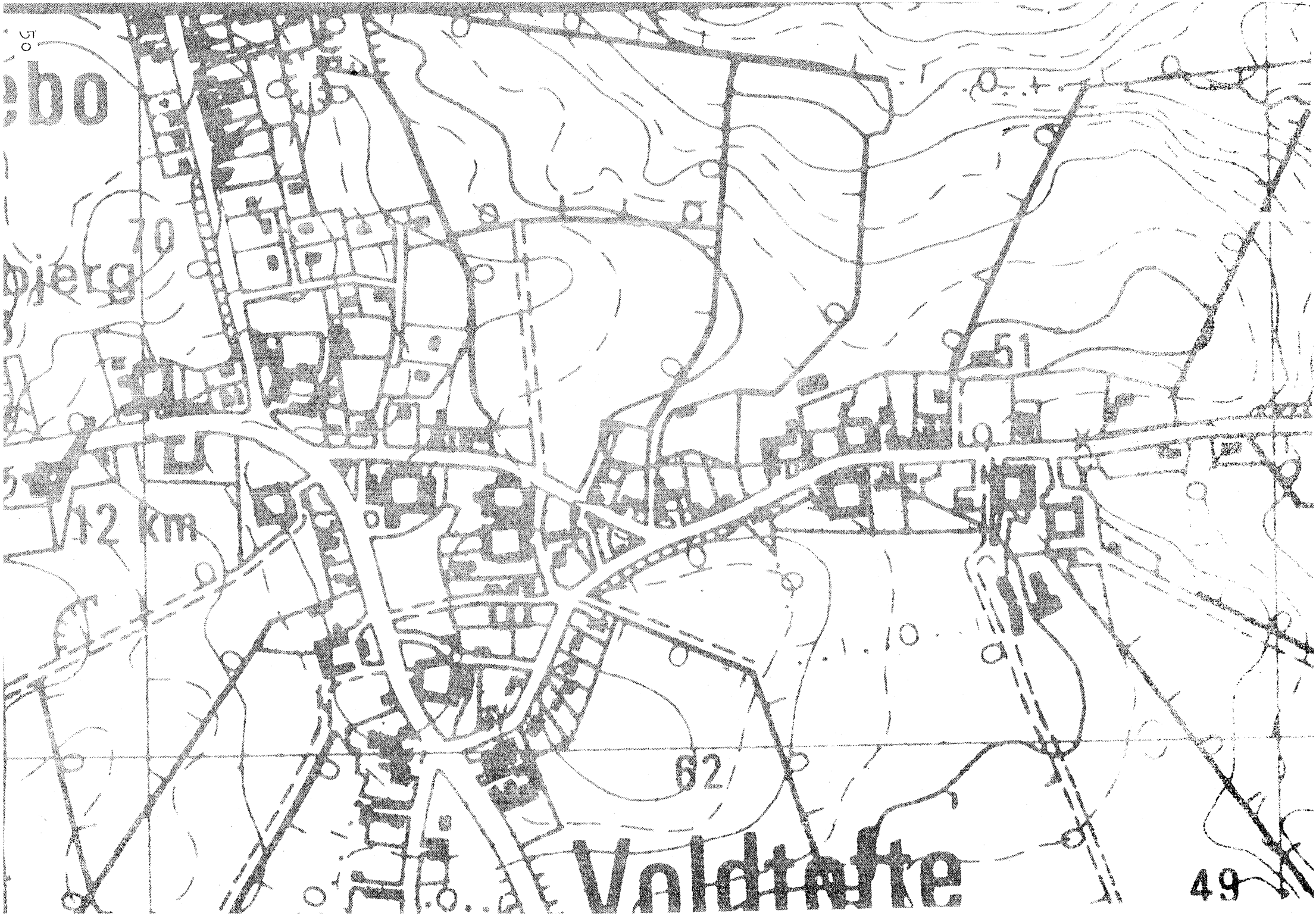
50
ebo
70
bjerg
51
2
1/12 km
62
Valdtofte

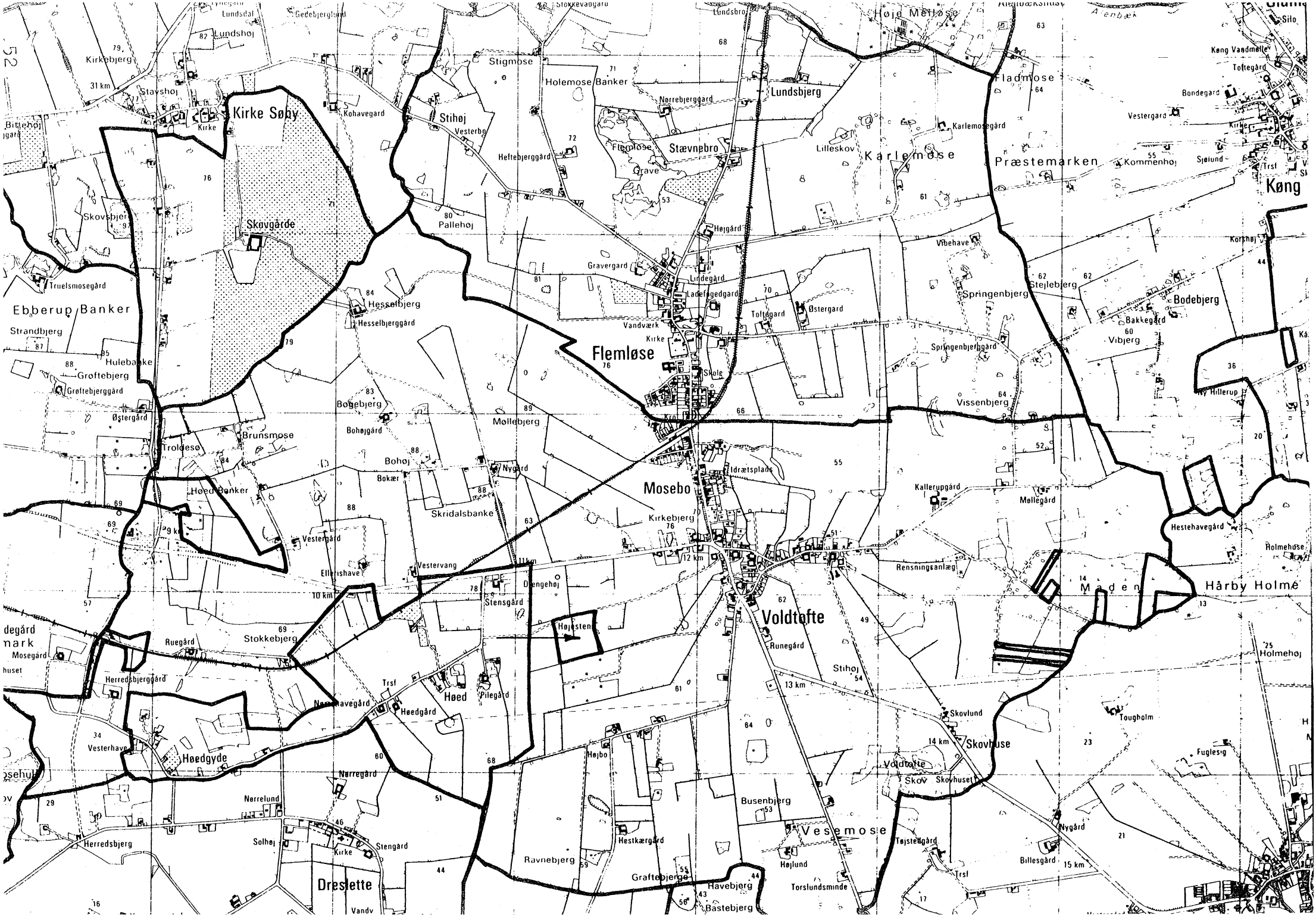
Kirke Søby
Flemløse
Mosebo
Voldtofte
Høed
Dreslette
Vesemose
Skovhuse
Præstemarken
Karlemose
Ebberup Banker
Høed Banker
Stævnebro
Stihøj
Lundsbjerg
Fladmose
Holemose Banker
Stigmose
Skovgårde
Skovsbjerg
Kirkebjerg
Stavshøj
Lundshøj
Kirkebjerg
Pallehøj
Hesselbjerg
Hesselbjerggård
Gravergård
Lindegård
Ladefogedgård
Vandværk
Kirke
Skole
Kro
Toftegård
Østergård
Springenbjerg
Springenbjerggård
Vissenbjerg
Stejlebjerg
Bodebjerg
Bakkegård
Vibjerg
Vibehave
Møllebjerg
Bøgebjerg
Bohøjgård
Bohøj
Bokær
Nygård
Skridalsbanke
Kirkebjerg
Idrætsplads
Kallerupgård
Møllegård
Rensningsanlæg
Hestehavegård
Holmehuse
Holmehøj
Hårby Holme
Maden
Troldesø
Brunsmose
Groftebjerg
Groftebjerggård
Strandbjerg
Hulebakke
Truelsmosegård
Vestergård
Ellershave
Vestervang
Drængehøj
Stensgård
Højsten
Runegård
Stihøj
Skovlund
Tougholm
Fuglesø
Voldtofte
Skov
Skovhuset
Busenbjerg
Hestkærgård
Ravnebjerg
Graftebjerge
Havebjerg
Bastebjerg
Torslundsminde
Højlund
Tøjstedgård
Billesgård
Nygård
Højbo
Stenmarkvej
Stenmarkvej
Ruegård
Stokkebjerg
Herredsbjerggård
Mosegård
Vesterhave
Høedgyde
Nørregård
Nørrelund
Herredsbjerg
Solhøj
Stengård
Kirke
Høedgård
Pilegård
Trsf
Kohavegård
Kirke
Vesterbo
Heftebjerggård
Flemløse Grave
Nørrebjerggård
Karlemosegård
Lilleskov
Præstemarken
Kommenhøj
Sjølund
Vestergård
Bondegård
Toftegård
Køng Vandmølle
Silo
Køng
Korshøj
Ny Hillerup
Højgård
Lundsbro
Stokkevadgård
Gedebjerglund
Lundsdal
Bittehøj
Skovsbjerg
Højo Møllose
Aenbæk
31 km
10 km
9 km
12 km
13 km
14 km
15 km

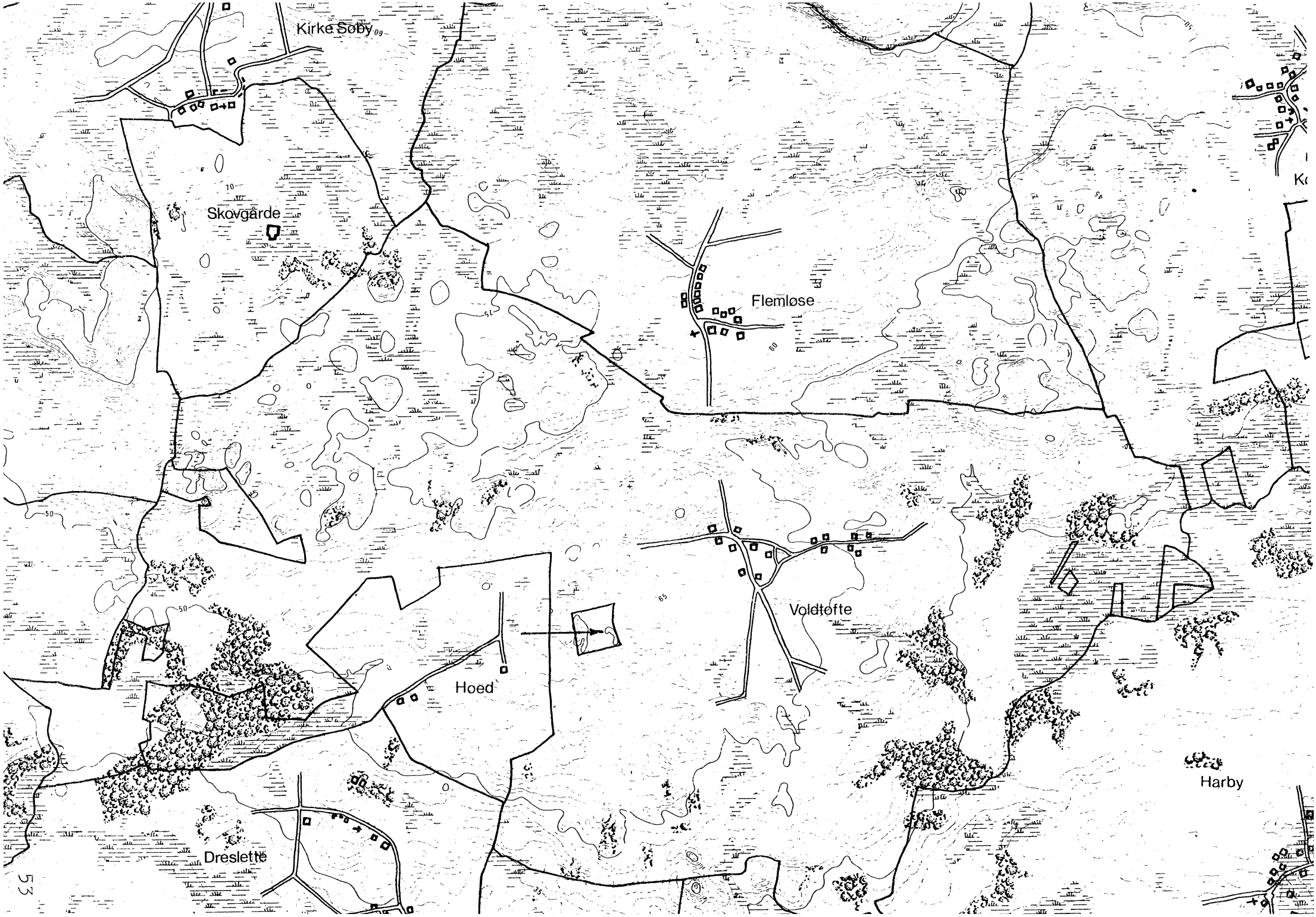
Kirke Søby
Skovgårde
Flemløse
Voldtofte
Hoed
Dreslette
Harby

GLAMSBJERG

Ejerlav: Glamsbjerg

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Navn:	Navnetype:
Glamsbjerg	-bjerg

Bemærkninger:
Glamsbjerg er nævnt første gang 1368 i formen GLIIMSZBIERIIG. Forleddet er nok, glda GLØM, som betyder støjende munterhed, glæde. Efterleddet er bjerg, glda BIARGH, som var det almindelige ord i ældre tid for naturlig forhøjning, nu afløst af banke.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby?	Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning tiltorpene, ikke er opstået ved udflytning.
(Kan dog også opfattes som udflytterby fra Køng).
Filialkirke til sognekirken i Køng opført i Glamsbjerg 1911-12.

Historiske tildragelser:
Køng folkehøjskole oprettedes 1877 i Køng, men flyttedes senere til Glamsbjerg.

Mindesten for Ambr. Stub i 1905 ved fødehuset (i Gummerup) og i højskolens have. Mindesten for læge Holger Bisgård ved lægeboligen i Glamsbjerg. Mindesten for forstanderparret ved friskolen Anna og P.J. Skriver 1944.

Ejerlav: Glamsbjerg

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten

Slynget vejby. Gårdene ligger jævnt fordelt langs den nord-sydgående bygade, med enkelte huse mellem sig. I den nordlige og sydlige del af byen er der små hussamlinger. Der er 2 sæt tvillingegårde i byen, nummereret med henholdsvis 4 og 5 og 9 og 10. Møllegården ligger ved åen syd for byen.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1799 figur: Stjerneudskiftning

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen De fleste er dels udflyttet dels nedlagt.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: tovangsbrug rotation: 2/2

vangeantal: 4

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, vestfyn, tunneldal mod Ø. og ekstra marg. afvandingsløb mod S.

jordbund: Moræneler med div. grus og sand

naturlig afgrænsning: Overvejende naturligt afgrænset

☐ overvejende

☒ overvejende agerjord med større indhold af eng og skov

☐ blandingsøkonomi med

Ejerlav: Glamsbjerg

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☐ delvis bevaret ☒ opløst og nybebygget

Byen er sandsynligvis helt opløst og nybebygget, men kortmaterialet fortæller ikke så meget. Vejforløbet er til dels bevaret, men en mængde nye veje er kommet til.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☐ udskiftningshegnene ☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal ☒ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☒ størsteparten opdyrket

Større skovareal bevaret nord i ejerlavet. Resten er bebygget eller opdyrket.

Ejerlav: Glamsbjerg

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

STATISTIK

Areal: Dyrket areal 1688. 343 td. land

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	64	56	63	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774 [1]	1844	1903
Gårde:		7	10*	11	12	11	14
Huse:		1*	3		12		
Huse m/ jord:				2		14	42
Huse u/ jord:				5			80
I alt:		8	13	18	24	25	136

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
44	1664	2	4	3	7,1
36	1688	6	4	2	5,1
91	1844	1	10		5,1
86	1903	13	1		2,6

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	96	140	426
Børn:	62	86	240
I alt:	158	226	666

1. Heri en mølle

Ejerlav: Glamsbjerg

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			4*	2	3	1	3	
1844	1					1	10	13
1903	14	120						2

Udviklingsbeskrivelse:
I 1688 havde Glamsbjerg et opdyrket areal på 343 tdr. land. Byen havde da tovangsbrug og takseredes i 1684 til 56 tdr. htk mod 63 tdr i 1844. I 1806 beskrives jorden som sandet og stenfyldt. Sydligst i ejerlavet kendes fra 1500-tallet Glamsbjerg Mølle (-gård). Af det oprindelige ejerlav er mod øst udskilt torpen Kalkerup, der i 1500-tallet medgik til oprettelsen af Søholm gods (af Kalkerup og 2 gårde i Køng Søbo).

Glamsbjerg stjerneudskiftedes i 1799 og siden er de fleste gårde udflyttet eller nedlagt.

I 1368 testamenterede Niels Tusen Dærup godset, herunder bl.a. 2 gårde i G. til Skt. Knuds Kloster. Odensebispen var i 1520 i besiddelse af 3 gårde i byen, foruden en gård i Kalkerup og 2 gårde i Køng Søbo. Dette gods afhændedes fra kronen umiddelbart efter reformationen og brugtes til opbygning af Søholm hovedgård (o. 1570). I skattemandtallet fra år 1600 mangler derfor 2-3 ugedagstjenergårde til Søholm. I 1664 ejede Søholm 3 gårde og 1 hus i G. Kronen afstod 1 gård i G. i 1562 ved mageskifte med Vedtoftegård (Brahesholm). Under kronleret Hagenskov hørte herefter i 1583 kun en selvejer. I 1664 var kronens andel (incl. møllegården til Odense Hospital) 4 gårde og 2 huse. Blandt de øvrige adelsbesiddelser kan nævnes, at Hesselagergård i 1548 besad 2 egaliserede gårde i byen. Inden 1770 havde Søholm (-Krengerup) samlet møllen, 8 gårde og 2 hartkornshuse i byen. I 1806 bestod den af 11 fæstegårde og 15 huse med jord. Endnu i 1844 lå byen samlet under Søholm-Krengerup, men i 1903 var overgangen til selveje stort set afsluttet.

Antallet af gårde var fra 1600 til 1844 10-12 og steg herefter til 14 inden 1903. Hus og befolkningstallet eksploderedes i det 19. årh.s anden halvdel i forbindelse med Glamsbjergs overgang til stationsby og bymæssig bebyggelse. Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Byen egaliseredes i forbindelse med en beskeden gårdvækst fra 1688 til 1774.

Glamsbjerg fik en filialkirke i 1911-12.

Ejerlav: Glamsbjerg

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype. Den lille adelby af vikingetidsnavnetypen -bjerg er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby. Af ejerlavet er udskilt en torp, Kalkerup, der i 1500-tallet indgik i oprettelsen af Søholm hovedgård.
2) Udviklingstype. Søholm (-Krengerup) blev i løbet af 1600-1700 tallet eneejer i G., og byen egaliseredes i forbindelse med udskiftningen. I løbet af det 19. årh. i anden halvdel påbegyndtes udviklingen som bymæssig bebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig forholdsvis typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Mindre interesse.

1) Bytomten er opløst og nybebygget.
2) Kulturlandskabet præges af nybebyggelse, men har bevaret et større skovareal.
3) Særlige relikter: Glamsbjerg Mølle.
4) Arkæologiske interesser:-

Skole
Stad

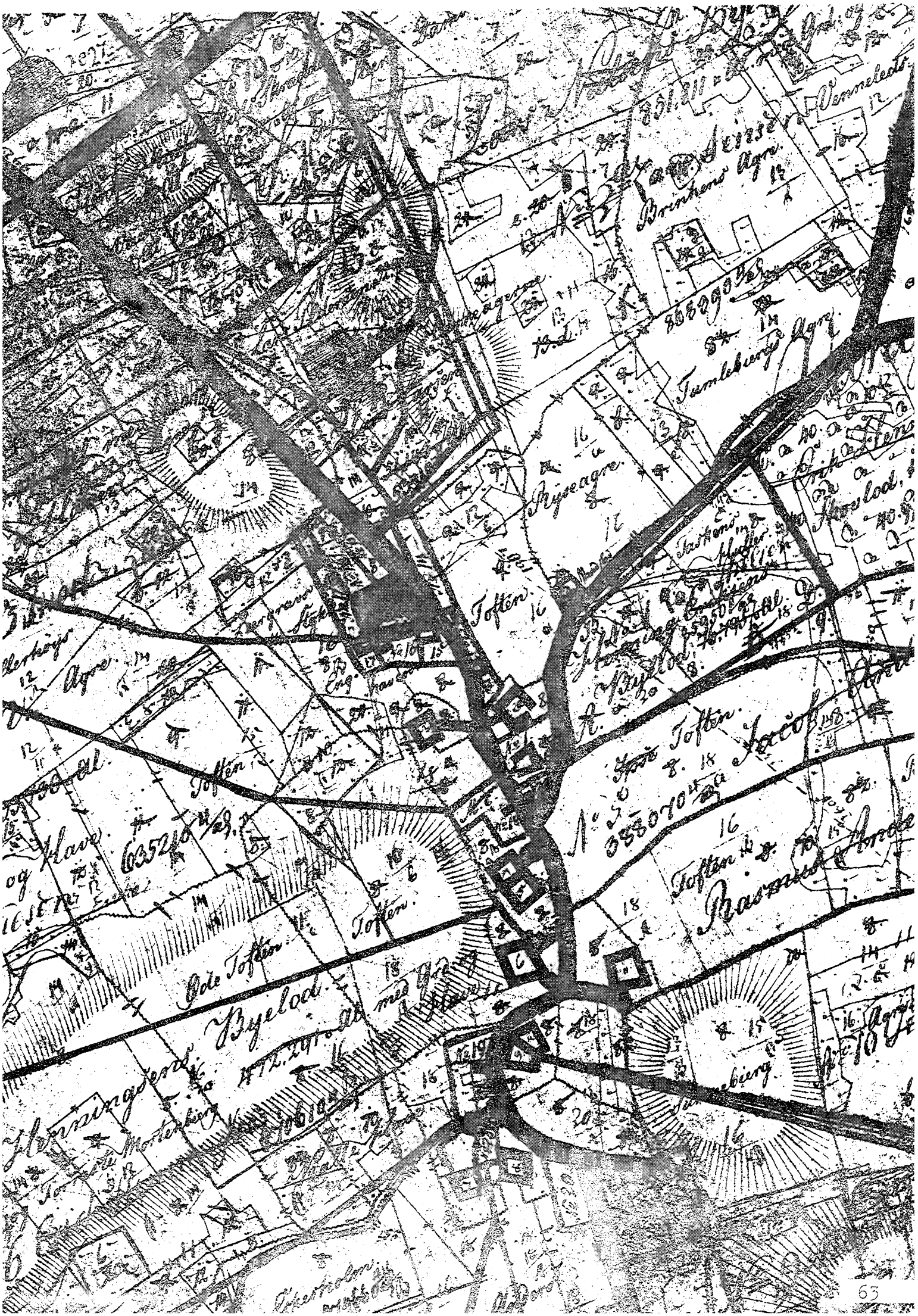
Brinkens Agre
Tumleberg Agre
Rijeagre
Toften
Byelod
Jacob
Rasmus

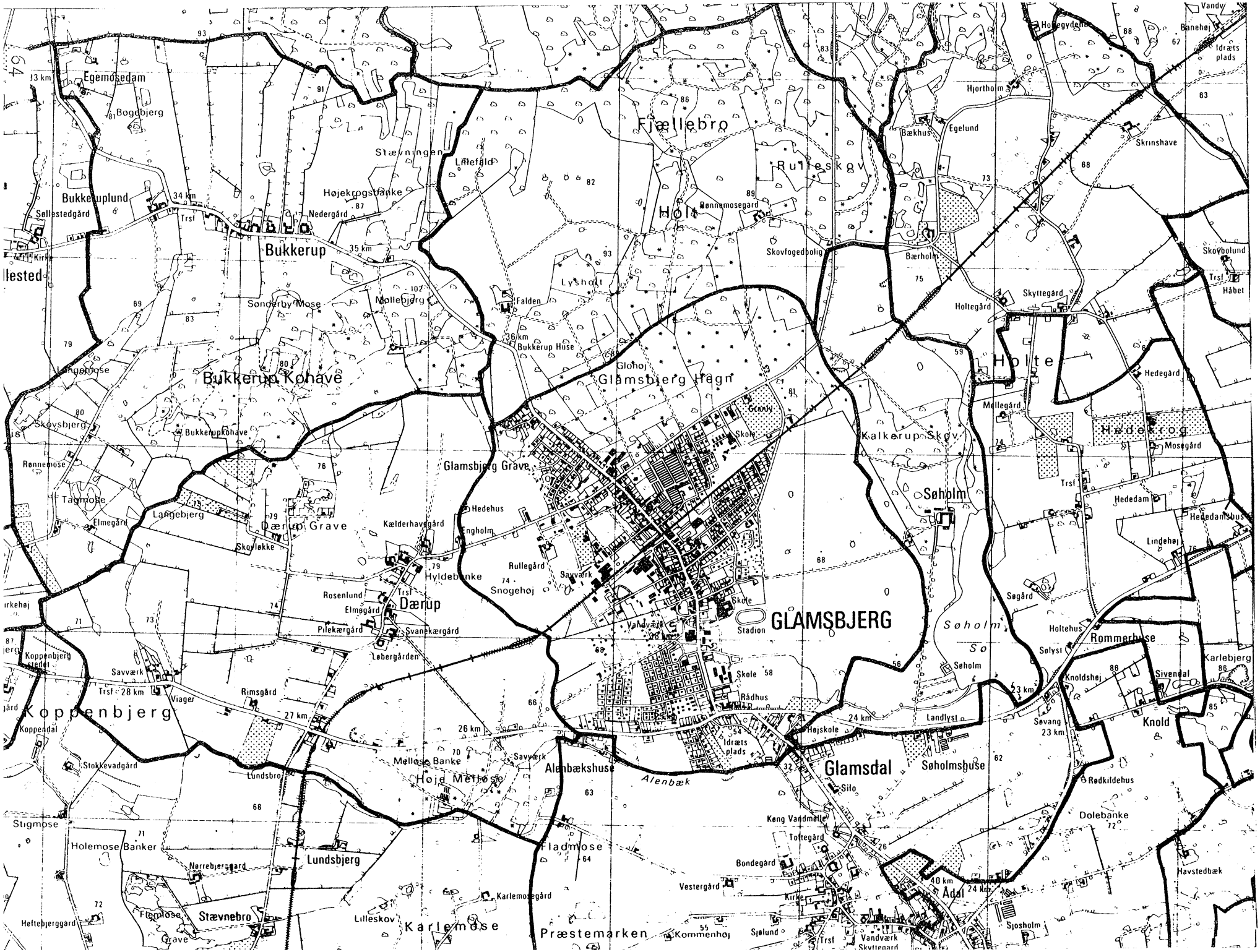
Egemosedam
Bogebjerg
Bukkerup
Bukkerup Kohave
Bukkerupkohave
Skovsbjerg
Rønnemose
Tagmose
Langebjerg
Elmegård
Dærup Grave
Skovlykke
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Hyldebanke
Rosenlund
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Løbergården
Savværk
Koppenbjerg
Koppendal
Viager
Rimsgård
Stokkevadgård
Lundsbro
Stigmose
Holemose Banker
Lundsbjerg
Narrebjerggård
Stævnebro
Grave
Karlemose
Lilleskov
Karlemosegård
Præstemarken
Kommenhøj
Sjølund
Vandværk
Skyttegård
Sjosholm
Ådal
Kirke
Vestergård
Bondegård
Toftegård
Kong Vandmølle
Silo
Glamsdal
Alenbæk
Alenbækshuse
Savværk
Mellose Banke
Høje Mellose
Fladmose
Rådhus
Skole
Stadion
Vandværk
Idræts plads
Højskole
Landlyst
Søholmshuse
Søholm
Søgård
Holtehus
Rødkildehus
Dolebanke
Havstedbæk
Knold
Knoldshøj
Sivendal
Rommerhuse
Sølyst
Karlebjerg
Søvang
Lindehøj
Hededamshus
Hededam
Trsf
Mosegård
Hedegård
Hedeskrog
Kalkerup Skov
Mellegård
Holte
Skyttegård
Hollegård
Skovbolund
Håbet
Skrinshave
Bærholm
Skovfogedbolig
Egelund
Bækhus
Hjortholm
Banehøj
Fjællebro
Rulleskov
Holt
Rønnemosegård
Lyshøjl
Falden
Bukkerup Huse
Glohøj
Glamsbjerg Hegn
Glamsbjerg Grave
Rullegård
Snogehøj
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Nedergård
Nollebjerg
Sønderby Mose
Søllestedgård
Bukkerup Lund
Egemosedam
Vandv

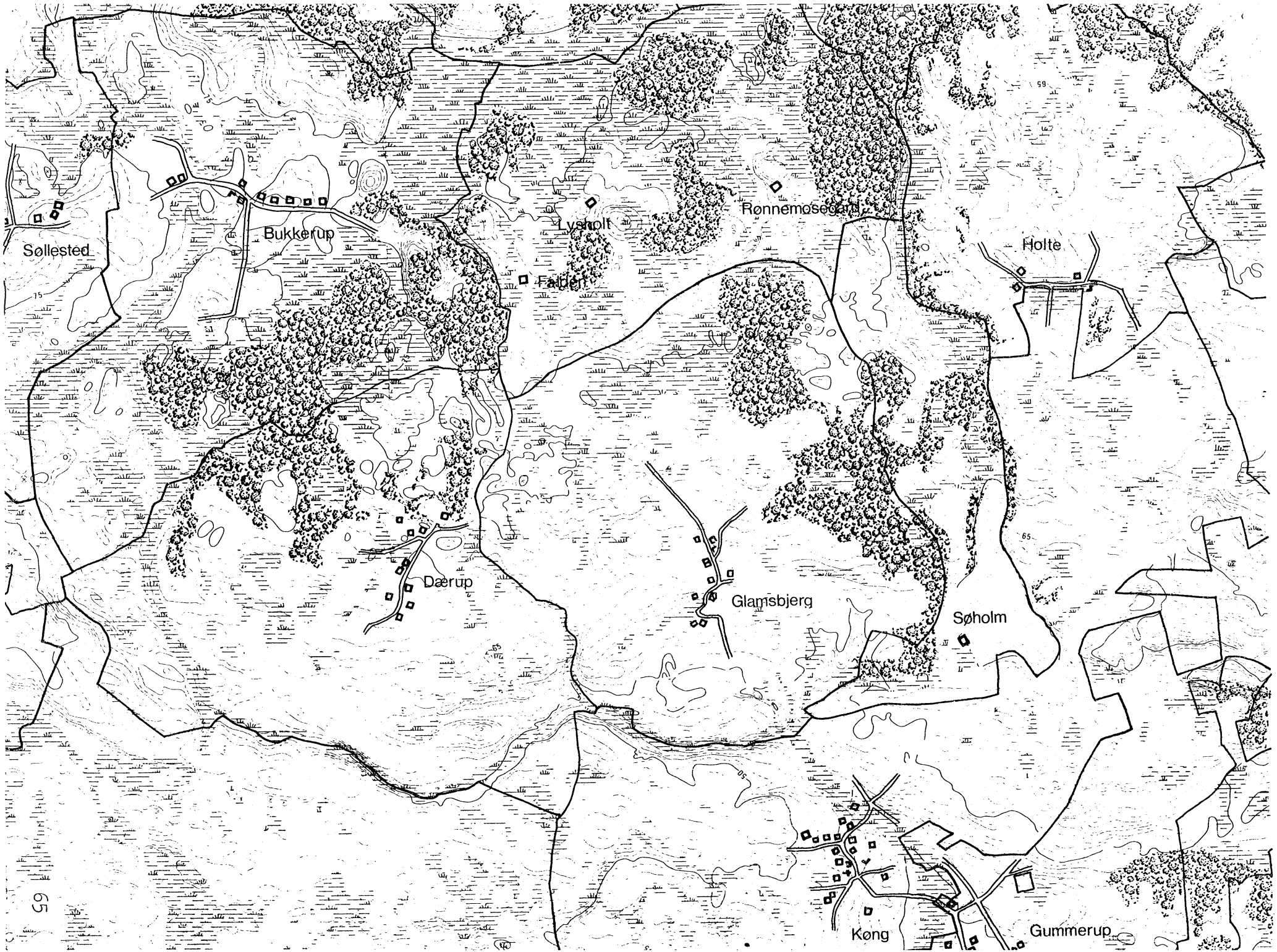
Søllested
Bukkerup
Lyngholt
Rønnemosegård
Holte
Fabjerg
Dærup
Glamsbjerg
Søholm
Køng
Gummerup

GUMMERUP

Ejerlav: Gummerup

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Navn:	Navnetype:
Gummerup	-Torp

Bemærkninger:
Gummerup er nævnt første gang 1383 i formen GUMMÆTHORP. Forleddet er mandsnavnet GUMMI og efterleddet er torp, glda thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Udflytterbebyggelse	Middelalder

Bemærkninger:
En udflytterbebyggelse er en landsby, som er opstået ved udflytning fra en adelby, som i dette tilfælde er Køng.

Historiske tildragelser:
I Gummerup fødtes 1705 digteren Ambrosius Stub.

Ejerlav: Gummerup

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.
Gårdene ligger jævnt fordelt ved det komplicerede vejnet. Gårdene sydvest i byen kunne se ud til at ligge omkring en forte. Husene ligger nord for byen og imellem gårdene.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1791-93 figur: Blokudskiftning stærkt uregelmæssig

d. Udflytning ca. 5 gårde.

☒ ved udskiftningen ca. 5 gårde.
☒ efter udskiftningen omkring 3 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: trevangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 5 Dyrkningsfælleskab med Køng.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vestfyn, ekstra marg. afvandingsløb mod V samt israndsbakker.

jordbund: Moræneler og div. sand og grus samt ferskvandsdynd.

naturlig afgrænsning: Det er kun sognegrænsen mod Hårby sogn som er naturligt afgrænset. De øvrige grænser er stærkt regulerede.

☐ overvejende
☒ overvejende agerjord med større indhold af eng og skov.
☐ blandingsøkonomi med

Ejerlav: Gummerup

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Omkring 40% af gårdene er flyttet ud. Det gamle vejforløb er velbevaret, men der er kommet en del mindre nye veje til i forbindelse med det nyere omfattende husbyggeri langs vejnettet. Tofterne er stærkt regulerede.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En del af udskiftningshegnene er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal ☐ større skovareal ☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☒ størsteparten opdyrket

Ejerlavet er præget af en del enkelt liggende gårde, huse og hussamlinger.

Ejerlav: Gummerup

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

STATISTIK

Areal: Opdyrket i 1688: 457 tdr. land.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	101	101	86	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		15	17	15	20	19	19
Huse:		1	1		3		
Huse m/ jord:				3		24	27
Huse u/ jord:				4		1	29
I alt:		16	18	22	23	44	75

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
41	1664	8	2	7	5,9
47	1688	8	1	6	6,7
58	1844	11	8		3,7
63	1903	13	5	1	3,7

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	113	198	238
Børn:	82	93	124
I alt:	195	291	352

Ejerlav: Gummerup

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1		3		13	1
1844	17	23			2	2		
1903	19	56						

Udviklingsbeskrivelse:

Gummerup havde i 1688 et dyrket areal på 457 tdr. land. Byen havde da treårig rotation og 5 vange i et integreret dyrkningsfællesskab med moderbyen Køng. Køng-Gummerup har karakter af en dobbeltby på hver side af Hårby Å. Ved udskiftningen fik de to ejerlav stærkt regulerede og komplicerede skelforhold. Gummerup takseredes i 1684 til 101 tdr. htk. og i 1844 til 86 tdr. htk. Gummerup blokudskiftedes i 1791-93 og siden er o. 8 gårde flyttet ud.

Gummerups besiddelsesforhold var ret spredte i senmiddelalder. I 1383 ejede Ulfeldt-familien en enkelt gård. Til Højsgård i nabosognet lå i 1425 1 gård, ligesom Løgismose i samme sogn ejede 1 gård i 1475. Af kirkeligt gods kan nævnes, at Køng kirke, Dalum Kloster og Sct. Hans Kloster hver besad 1 gård, medens der under kronlenet Hagenskov i 1583 befandt sig 2 gårde, hvoraf den ene var selvejer. I 1664 var der af krongodset kun Køng kirkes bol "Siorsholm" tilbage. O. 1570 var hovedgården Søholm oprettet af tidligere bispegods (se under Glamsbjerg). I skattemandtallet fra år 1600 hedder det om 2 bønder i Gummerup, at de indtil Gabriel Skinkels død var regnet for skattefri ugedagsmænd til Søholm. Åbenbart har hovedgårdsstatusen efter ejerens død været tvivlsom. I 1664 besad Søholm 3 gårde. Blandt de øvrige adelsbesiddere kan nævnes Brahesborg med andre 3 gårde. I løbet af det følgende hundrede år samlede kronen som ryttergods 10 gårde i Gummerup. Ved auktionen i 1764 overgik dette gods til Søholm, der herefter i 1770 besad 18 uegaliserede gårde samt 10 huse (formentlig hele byen). I 1806 var overgangen til selveje imidlertid nået vidt. Byen bestod da af 15 gårde, hvoraf 12 selvejere samt 22 huse med jord og 10 uden jord. Endnu i 1844 var der dog enkelte fæste enheder tilbage.

Antallet af gårde varierer noget, som følge af tilstedeværelsen af småbrug på gård/hus grænsen. I 1664 var der således blandt "gårdene" 6 bol á 1-3 tdr. htk. Gårdtallet synes som helhed at stige i normalt omfang fra 1600-tallet til 1800-tallet. Hustallet steg voldsomt fra 1770 til 1806 i forbindelse med overgangen til selveje, herefter stagnerede væksten frem til 1844, men kom så i gang frem til 1903. Som helhed er befolkningsvæksten fra 1787 til 1901 af normalt omfang. I Gummerup fødtes 1705 digteren Ambrosius Stub. I dag rummer byen et gård-museum.

Gårdene var i 1684 gennemsnitlig af normal størrelse. Byen synes aldrig egaliseret.

Ejerlav: Gummerup

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype. Den store udflytterby har karakter af en dobbeltby til moderbyen Køng. De to byer adskilles af Hårby Å, men havde integreret dyrkningsfællesskab. Gummerup er centralplaceret i sit ejerlav og har ager/eng orientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby.
2) Udviklingstype. Byen havde i senmiddelalderen meget spredte besiddelsesforhold. Inden 1764 blev godt halvdelen af byen samlet under kronens ryttergods. Efter dettes salg i 1764 opnåede den indensogns hovedgård Søholm næsten at blive eneejer. Inden 1806 var størsteparten af byen dog overgået til selveje, hvilket ledsagedes af en kraftig ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1) Bytomten er delvis bevaret, men præges af nybyggeri og nye veje.
2) Kulturlandskabet har bevaret en del af udskiftningshegnene.
3) Særlige relikter: Vestfyns Hjemstavnsgård (museum).
4) Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

40 km
24 km
Ådal
Sjosholm
Skole
Gu
Muse
Risa
Bøge
Agård
Repsrings-
anlæg

17.a
16
No 12 a

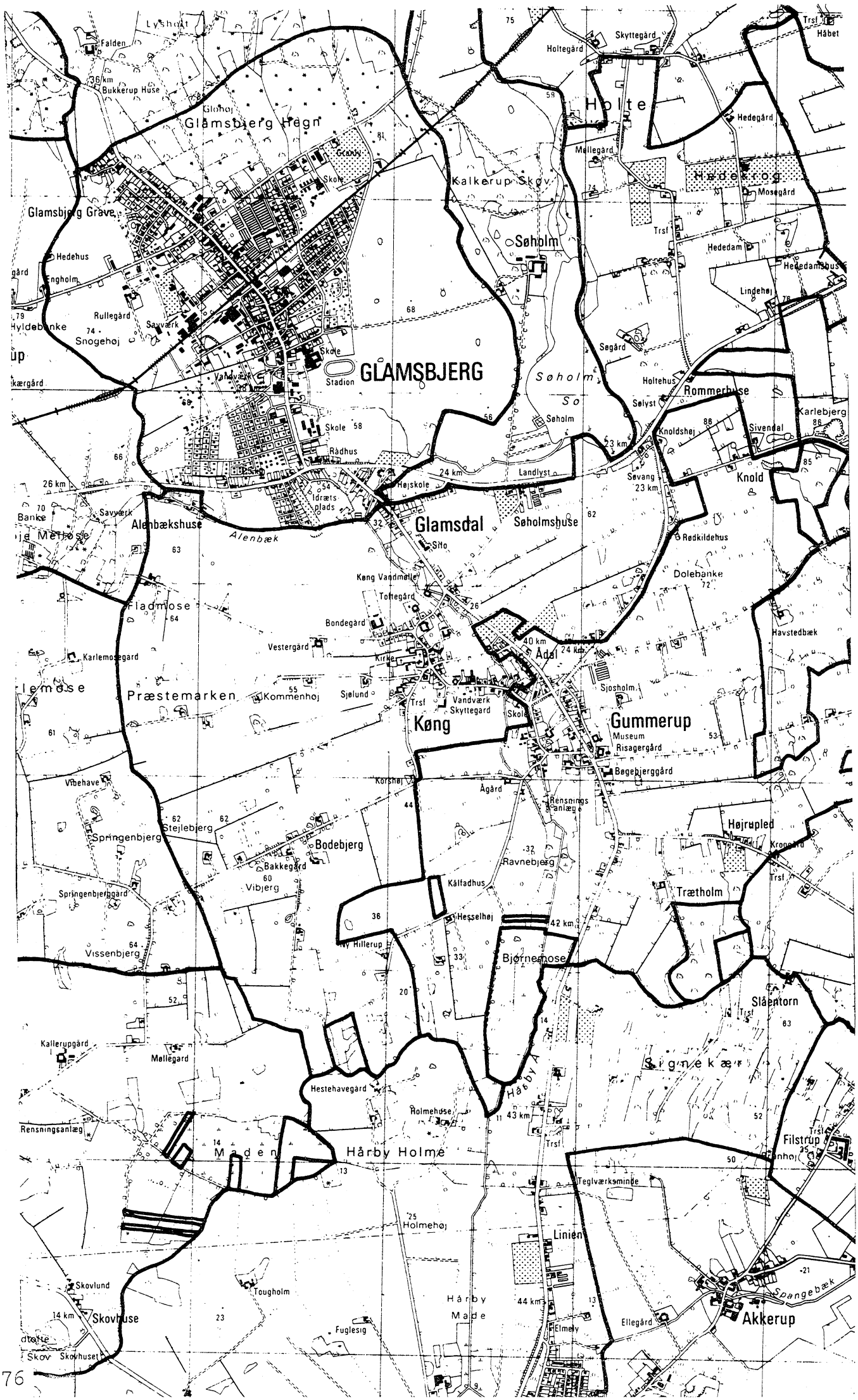
Lyshøjt
Falden
36 km
Bukkerup Huse
Glohøj
Glamsbjerg Hegn
Grønv
Skole
Glamsbjerg Grave
Hedehus
Engholm
Rullegård
Savværk
Snogehøj
Hyldebanke
Skole
Vandværk
Stadion
GLAMSBJERG
Skole
Rådhus
Idræts plads
Kalkerup Skov
Søholm
Søholm
Søholm
Holtegård
Skyttegård
Holte
Hedegård
Møllegård
Hedekrog
Mosegård
Trsf
Hededam
Hededamshus
Lindehøj
Søgård
Holtehus
Rommerhuse
Sølyst
Knoldshøj
Sivendal
Karlebjerg
Knold
Søvang
23 km
24 km
Landlyst
Højskole
Glamsdal
Søholmshuse
Rødkildehus
Dolebanke
Havstedbæk
Savværk
Alenbækhuse
Alenbæk
Banke
Fladmose
Karlemosegård
Præstemarken
Kommenhøj
Sjælund
Trsf
Vandværk
Skyttegård
Skole
Køng
Køng Vandmølle
Tofregård
Bondegård
Vestergård
Kirke
Ådal
40 km
24 km
Sjosholm
Gummerup
Museum
Risagergård
Bøgebjerggård
Korshøj
Ågård
Rensnings anlæg
Vibehave
Stejlebjerg
Springenbjerg
Bodebjerg
Bakkegård
Vibjerg
Springenbjerbgård
Vissenbjerg
Ravnebjerg
Kålfadhus
Hesselhøj
42 km
Ny Hillerup
Bjørnemose
Træholm
Højrupled
Kronborg
Trsf
Slåentorn
Kallerupgård
Møllegård
Signekær
Hestehavegård
Holmehuse
Håby Å
43 km
Trsf
Rensningsanlæg
Filstrup
Maden
Hårby Holme
Teglværksminde
Holmehøj
Linien
Skovlund
Tougholm
Hårby Made
44 km
Spangebæk
Akkerup
14 km
Skovhuse
Fuglesig
Elmely
Ellegård
Skov
Skovhuset

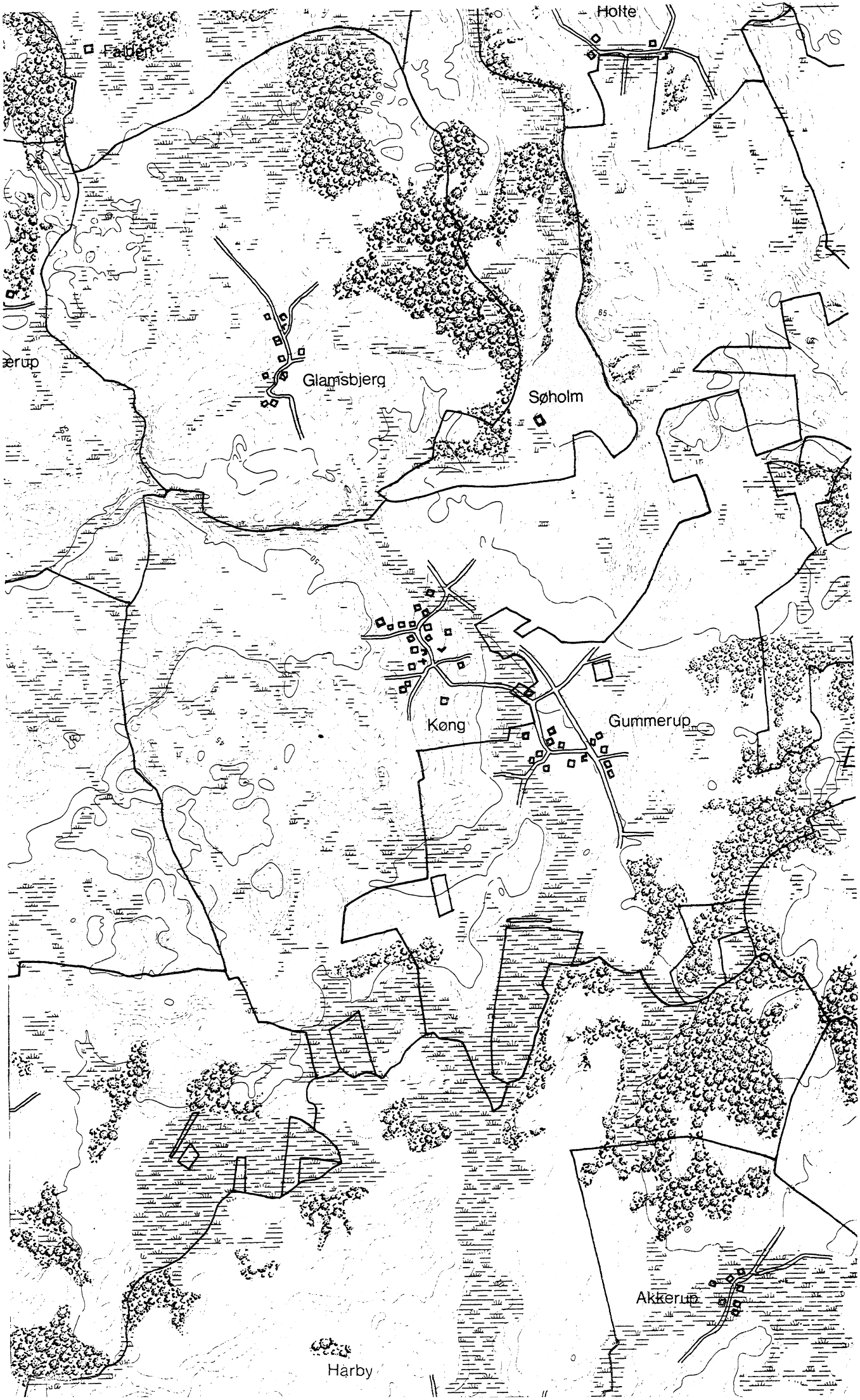
Holte
Falden
ærup
Glamsbjerg
Søholm
Køng
Gummerup
Akkerup
Harby

HOLTE

Ejerlav: Holte

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Navn:	Navnetype:
Holte	"-UM"

Bemærkninger:

Holte er nævnt første gang 1514 i formen HOLTWM. Forleddet er navneordet holt, som betyder skov. Efterleddet er enten en dativendelse ("ved skoven") eller en udvikling af navneordet glda HEM, som almindeligvis betyder gård eller landsby.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Rydningsby	Middelalder

Bemærkninger:

En rydningsby er en landsby, som er anlagt i middelalderen efter forudgående skovrydning på stedet.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Holte

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten løst opbygget skovbygd (!)

2 af gårdene ligger tæt ved hinanden, mens den tredje ligger 300 m derfra. Der ligger et par enkelte huse i forbindelse med gårdene.

b. Placering i forhold til by-marken

☐ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☒ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

grænsen mod Køng reguleret.

c. Udskiftning

år: ? figur:

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: rotation: ?

vangeantal:

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vestfyn, tunneldal mod V.

jordbund: Moræneler og div. sand og grus.

naturlig afgrænsning: Naturlig afgrænset på nær grænsen mod Køng.

☒ overvejende Agerjord.

☐ overvejende med større indhold af

☐ blandingsøkonomi med

Ejerlav: Holte

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glemsbjerg	Køng

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret
☒ delvis bevaret
☐ opløst
☐ opløst og nybebygget

Den løst opbyggede skovbolskoloni har fået en udfyldende husbebyggelse.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn
☒ udskiftningshegnene
☐ intet af betydning

Få hegn bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal
☐ større overdrevsareal
☐ større skovareal
☒ størsteparten opdyrket
☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

Ejerlav: Holte

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

STATISTIK

Areal:[3] 275 ha, heraf opdyrket 1688: 42%

Tønder hartkorn	1664	1688	1844[3]	1903
	21	17	31	

Bebyggelsesenheder: ??

			1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:			5	3	2	2	20
Huse:			2		2		
Huse m/ jord:				2		1	33
Huse u/ jord:				1			14
I alt:			7	6	4	3	67

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
60	1664	3	1	1	4,2
67	1688	1	2		5,3
100	1844	2			3,7
85	1903	20			2,8

Folketal:[3]

	1787	1845	1901
Voksne:	61	135	191
Børn:	40	81	91
I alt:	101	216	282

1. Incl. Bækhus
2. Antallet af gårde i 1845 - folketællinger er 14
3. Juel. Bærholm, Bækhus, Hjortholm og Skrinskove

Ejerlav: Holte

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					1		4	2
1844							2	1
1903	18	45					2	2

Udviklingsbeskrivelse:

Den lille skovrydningsby (jf. navnet: "ved skoven") er opstået ved udparcellering af den nordlige del af Køng ejerlav. Bebyggelsen har karakter af en løst sammenhængende koloni af skovbol og danner en jævn overgang til den kreds af skovgårde og - bol (Bækhuset, Hjortholm, Bærholm, Skrinshave) der afslutter sognet mod nord. Tilsammen havde disse bebyggelser et ejerlav på 275 ha, heraf i 1688 42% var opdyrket. Skoven var fremherskende. I 1664 takseredes Hjortholm, Bærholm og Skrinshave for tilsammen 28 svins olden. I 1806 blev jorden beskrevet som stenfuld og kratbegroet blot tjenlig til rug og boghvede. De 3 gårde i Holte takseredes i 1684 til et hartkorn på 16 tdr. Gårdene har næppe ligget i dyrkningsfællesskab og "byen" vides ikke udskiftet. Det drejer sig således ikke om en egentlig landsbybebyggelse.

I 1664 ejede nabogodset Søholm en enkelt gård, medens de øvrige var spredt på diverse besiddere. Hjortholm, Skrinshave og Bærholm tilhørte Henrik Bjælke. Ved ryttergodsauktionen i 1764 afhændede kronen ialt 3 gårde og 1 hus i ejerlavet åbenbart til Krengerup, at dømme efter godsets jordebog fra 1770. I 1806 bestod byen/ejerlavet af 6 gårde, hvoraf 3 fæstegårde samt 9 huse med jord og 3 uden jord. Endnu i 1903 havde Krengerup 2 fæstegårde og 2 fæstehuse i Holte. Antallet af enheder lader sig ikke umiddelbart følge, fordi Holte snart opfattes som navn på en "landsby"-bebyggelse snart som dækkende hele det nordlige skovområde. Der er dog tydeligvis tale om en kraftig ekspansion i det 19. årh.

Gårdene var i 1684, som typisk for skovegne, forholdsvis små, og det gennemsnitlige hartkorn dalede betydeligt i forbindelse med udparcelleringen i det 19. årh.

Ejerlav: Holte

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype. Holte er som en løst opbygget skovbols koloni opstået ved rydning i Køng ejerlavs nordlige del. Bebyggelsen danner en glidende overgang til skovenestegårdene umiddelbart nord for Holte. Holte har næppe nogensinde haft dyrkningsfællesskab og udgør ikke en egentlig landsbybebyggelse.

2) Udviklingstype. Området synes i stadig dyrkningsekspansion og udparcellering af nye enheder finder løbende sted. Navnet Holte opfattes dog snart som dækkende for byen snart som dækkende en større eller mindre del af Køng sogns nordlige del, hvorfor udviklingen ikke umiddelbart lader sig følge.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typeren anlægstype (skovbols koloni), der imidlertid ikke udgør en landsby i egentlig forstand.

Relikt-vurdering: Interesse.

1) Bytomten har delvist bevaret sit præg af løst opbygget skovbols koloni. Der er dog sket en udfyldende bebyggelse.
2) Kulturlandskabet har kun bevaret få hegn.
3) Særlige relikter: -
4) Arkæologiske interesser: -

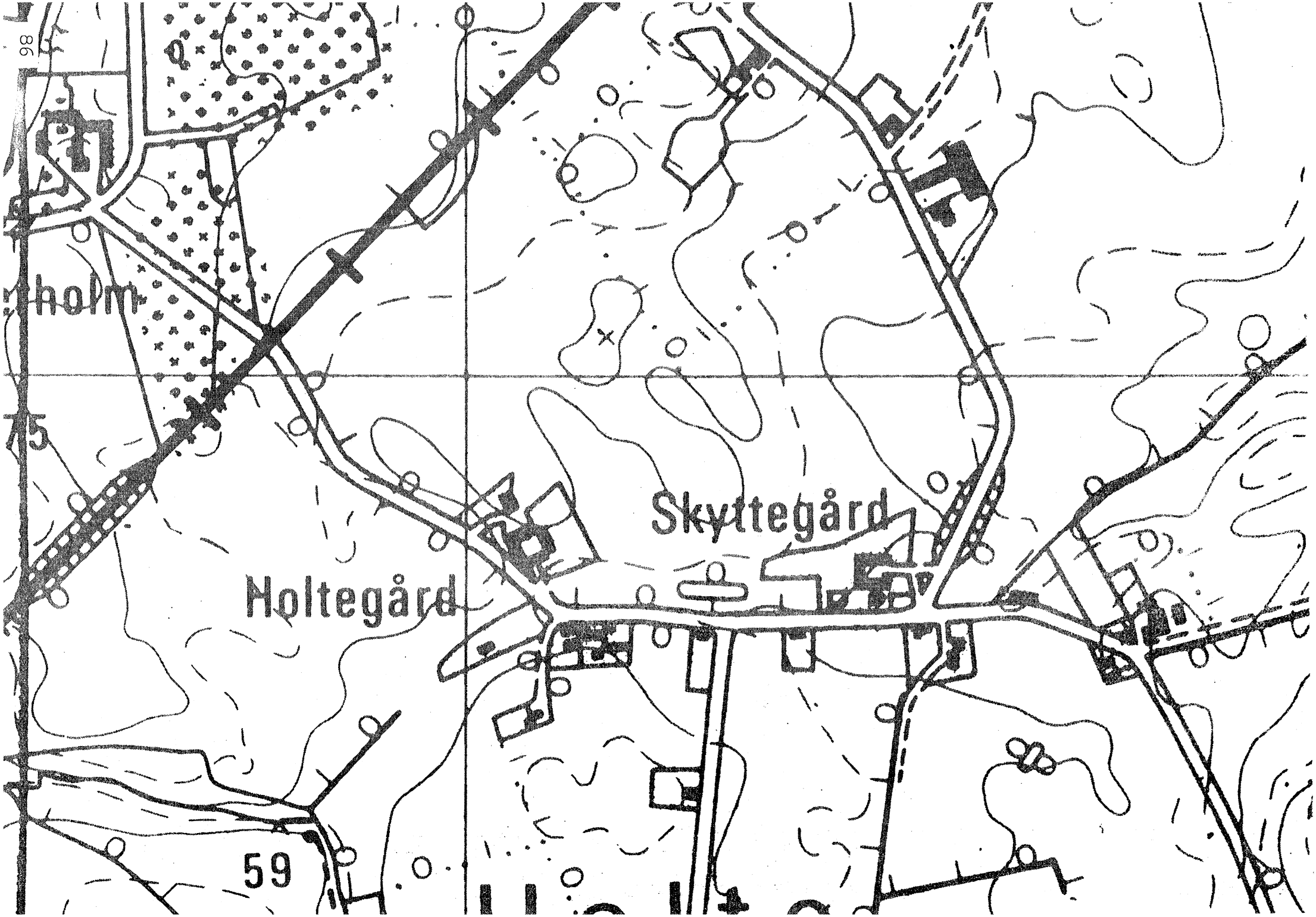
holm
75
Skyttegård
Holtegård
59

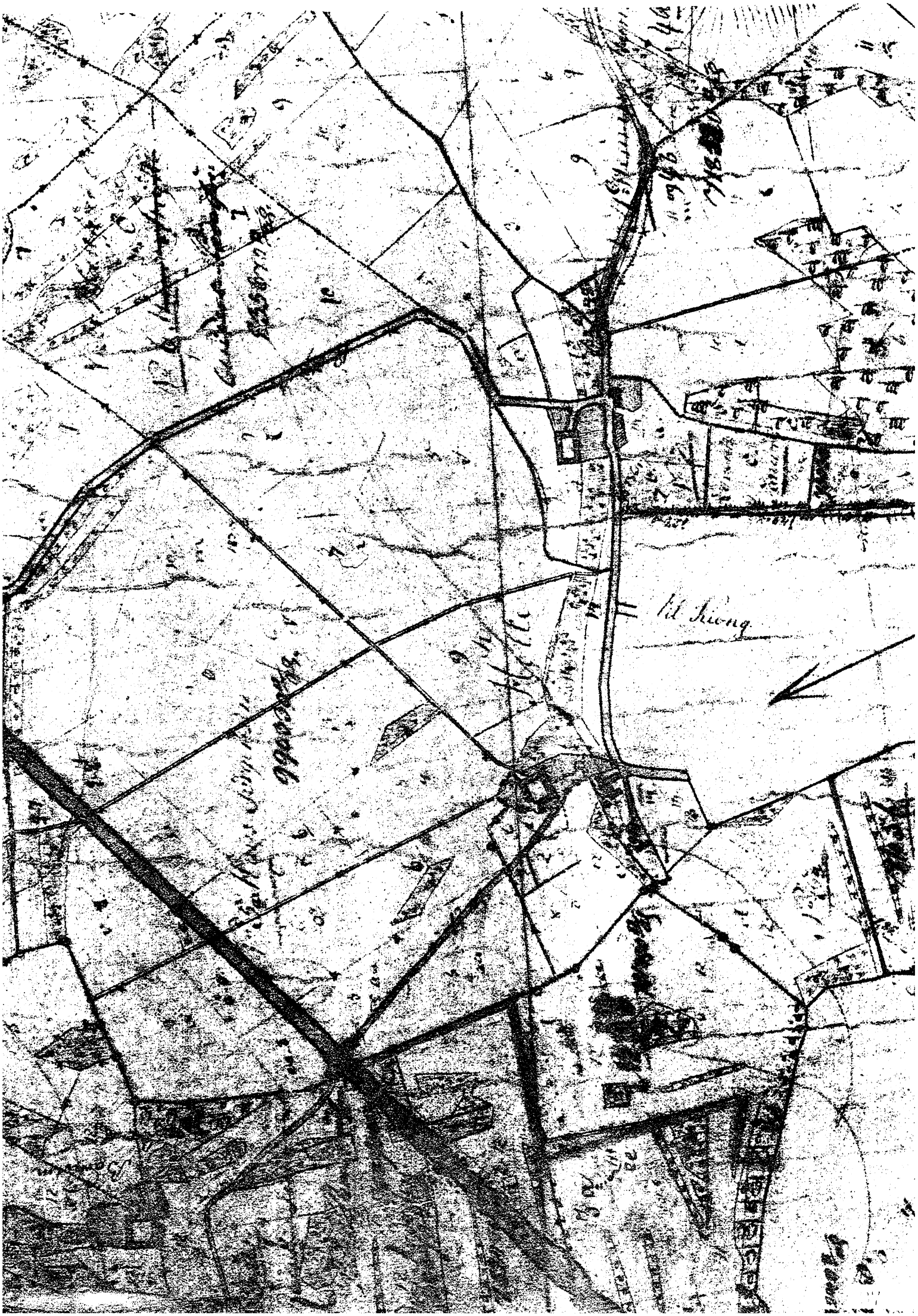
Post
Ist Siong

Nyrup
Hyldestedgård
Brentebjerg
Karlshøj
Rosengård
Nyrupgård
Røyhebakke
Øster Skovgård
Fællesskovgård
Nyrup Dam
Grøften
Nydam
Generalinde dammen
Lindegårdsbakke
Grøftenlund
Krengerup
Skannershave
Lundsminde
Bøgely
Bøgelund
Elleruplund
Præsteskov
Stentehus
Frydenlund
Tjørnely
Ensomhed
Bakkebo
Nårupskov
Aneshøj
Nydamshuse
Skovly
Kivsmose
Kivsmosegård
Tvillinggårde
Pindstofte
Ringel
Ringelgård
Lille Pindstofte
Skovgård
Lindholm
Julsminde
Bromgård
Vestergård
Nårup
Skole
Stæregård
Vandv.
Restenavegård
Fortuna
Stenalt
Banehøj
Idræts plads
Hollegydende
Hjortholm
Bækhus
Egelund
Skrinshave
Holebækhus
Møllebjerg
Bendtsminde
Kamgård
Hårdengård
Birkholm
Nårup
Fjællebro
Rulleskov
Holt
Rønnemosegård
Skovfogedbolig
Bærholm
Holtegård
Skyttegård
Åsemose
Skovbolund
Skovsbogård
Skovsbo
Håbet
Kildebjerg
Kagholm
Kagholmhus
Kurvehøj
Åsemose Bro
Ørslund
Bregnemosegård
Kastaniegård
Bækgård
Engholm
Bregnemose
Grønfaldhus
Grønfald
Gløhøj
Glamsbjerg Hegn
Holte
Hedegård
Møllegård
Hedekrog
Mosegård
Kalkerup Skov
Søholm
Hededam
Hededamshus
Lindehøj
Søgård
Holtehus
Rommerhuse
Sølyst
Langerud
Karlebjerg
Sivendal
Knoldshøj
Knold
Nøddegal
Ensomhed
Hedebo
Langsted Hede
Hedebanke
GLAMSBJERG
Stadion
Skole
Vandværk
Rådhus
Højskole
Idræts plads
Søholm Sø
Søholm
Landlyst
Søvang
Glamsdal
Søholmshuse
Alenbæk
Silo
Rødkildehus
Kong Vandmølle
Toftegård
Dolebanke
Vandværk
Højbjerggård
Højbjerg
Eskehøj
Stokkegård
Holbråd

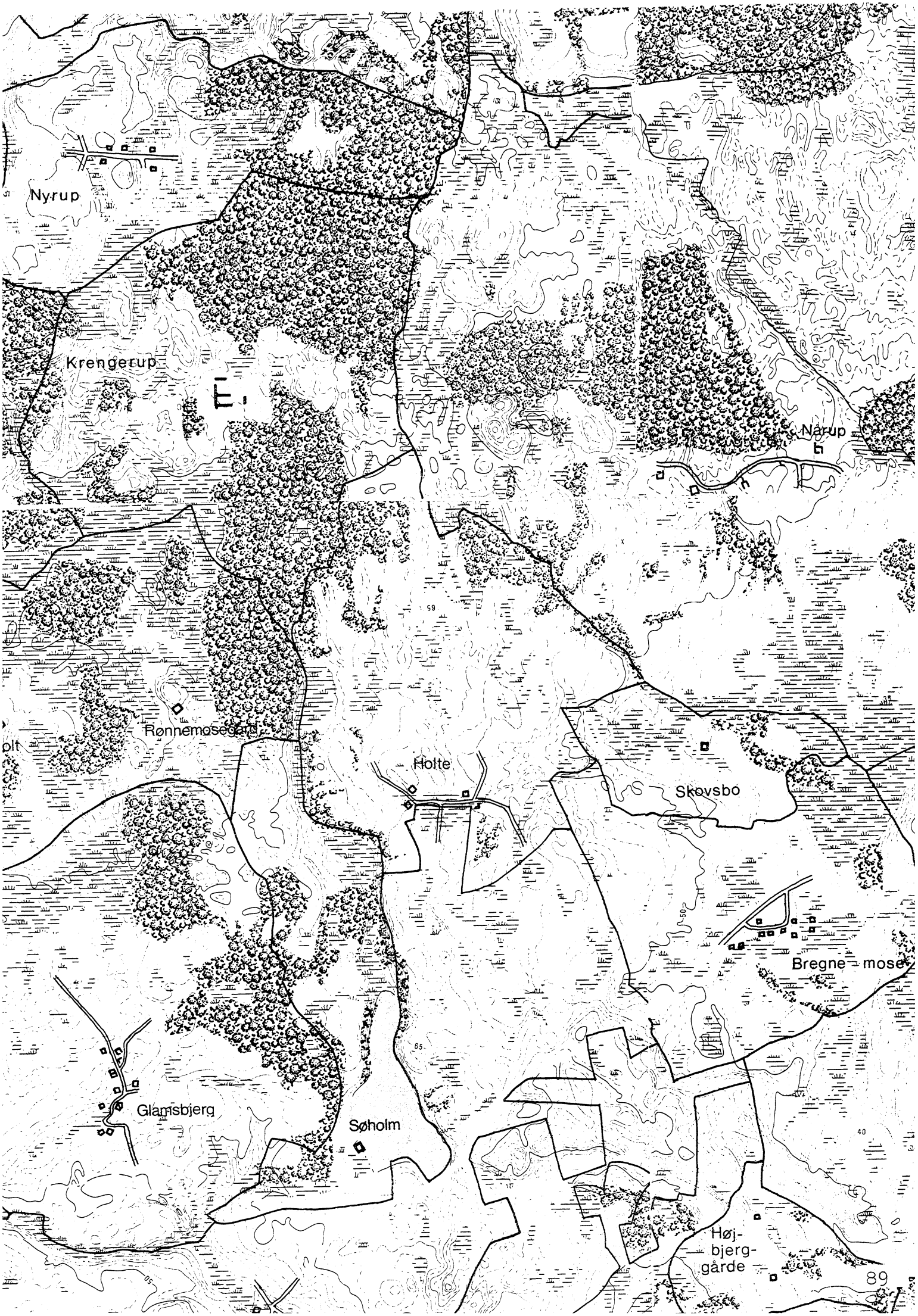
Nyrup
Krengerup
Nårup
Rønnemosegård
olt
Holte
Skovsbo
Bregne-mose
Glamsbjerg
Søholm
Høj-
bjerg-
gårde
65
50
40

HØJRUP

Ejerlav: Højrup

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Navn:	Navnetype:
Højrup	- Torp

Bemærkninger:
Højrup er nævnt første gang 1383 i formen HØTHORP, hvis det altså er dette Højrup kilden omtaler. Forleddet er tillægsordet høj, navneordet høj eller navneordet høg. Efterleddet er torp, glda thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Udflytterbebyggelse	Middelalder

Bemærkninger:
En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Højrup

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger langs den øst-vest gående bygade med et par enkelte gårde syd for bygaden. Enkelte huse er placeret mellem gårdene.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1795 figur: Stjerneudskiftning ved enkelte gårde ellers er der blokudskiftet.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 4 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: trevangsbrug. rotation: 2/1

vangeantal: 4

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, vestfyn, Synebjergbuen (israndsbakker) mod W og hedeslette mod S.

jordbund:

naturlig afgrænsning: Grænsen mod Gummerup er ikke naturligt afgrænset ellers er ejerlavet naturligt afgrænset.

☐ overvejende

☒ overvejende agerjord med større indhold af skov

☐ blandingsøkonomi med

Ejerlav: Højrup

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Ca. 30% af gårdene er flyttet ud. Der er kun bygget ganske få huse i byen. Vejkortløbet er bevaret, men reguleret en del. Enkelte tofter er bevaret, mens resten enten er forsvundet eller reguleret. En enkelt af gårtomterne fra de udflyttede gårde er ikke bebygget (gård nr. 11 på udskiftningskortet).

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En del af udskiftningshegnene er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal ☐ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☒ størsteparten opdyrket

Enkelte mindre skovpartier er bevaret.

Ejerlav: Højrup

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng

STATISTIK

Areal: 332 ha, heraf opdyrket 1688: 56%

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	97	78	63	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		10	12	13	12	16	14
Huse:			1		7		
Huse m/ jord:						10	20
Huse u/ jord:						6	14
I alt:		10	13	13	19	32	48

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
50	1664	1	6	5	8,1
62	1688	2	9	2	6,0
50	1844	12	4		3,6
43	1903	9	4	1	4,7

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	70	149	133
Børn:	46	75	59
I alt:	116	224	192

Ejerlav: Højrup

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			7				5	1
1844	10	14			3	2	3	
1903	14	34						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 332 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 56%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes som følge af den intensive udnyttelse ret højt til 78 tdr. htk. i 1684 mod 63 tdr. htk. i 1844. Højrup synes udflyttet og udparcelleret fra Køng-Gummerup. Nord for Højrup vidner marknavne på Korup (1682) formentlig om en nedlagt landsby af samme navn.

Højrup stjerneudskiftedes i 1795 og siden er 4 gårde udflyttede.

I 1383 fordeltes ved et skifte i Ulfeldt familien 3 gårde i Højrup (her?). I 1387 nævnes væbneren Johannes Petersen Panter til H. I 1504 skrev Karl Bryske sig til H. Det er uvidst, om det drejer sig om den samme væbnergård. Skt. Knuds Kloster erhvervede gods i byen i middelalderen, ligesom Køng kirke havde 1 gård. I 1509 afstod Fåborg Helliggårdskloster 1 gård i H. til kongen i forbindelse med et mageskifte. Hertil kom i slutningen af 1500-tallet 3-4 selvejergårde under kronlenet Hagenskov. I 1538 afstod Gorfitz Viffert 1 bol i H. til Assens skole ved et mageskifte . Alt i alt var kronen i 1664 nået op på 7 gårde, medens adelsgodset kun udgjorde 4 gårde. Selvejerne var på dette tidspunkt blevet til kronfæstergårde. Omkring 1770 havde Krengerup-Søholm samlet 3 gårde, medens Søbo ejede andre 3 gårde. I 1806 bestod byen af 11 gårde (heraf 3 i selveje) samt 12 huse. Lodsejere var nu Krengerup-Søholm, Hvedholm og Søbo. Endnu i 1844 var en væsentlig del af fæstegodset intakt, men inden 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde varierer tilsyneladende noget i 1600 og 1700-tallet. I forbindelse med overgangen til selveje stiger det i normalt omfang. Hustallet var allerede højt i 1806, og for det 19. årh. som helhed har såvel hus som befolkningsvækst normalt omfang.

Gårdene var i 1684 gennemsnitlig af normal størrelse. Byen synes aldrig egaliseret.

Ejerlav: Højrup

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

1) Anlægstype. Den middelstore udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby. Marknavne på Korup vidner om en nedlagt udflytterbebyggelse.

2) Udviklingstype. Byen husede i senmiddelalder et væbnergods, men domineredes iøvrigt af gejstlige besiddelser og selvejergårde. Efter reformationen af kronen. Overgangen til selveje skete trinvist og ledsagedes af ekspansion i omtrent normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1) Bytomten er delvis bevaret.
2) Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt enkelte mindre skovpartier.
3) Særlige relikter: -
4) Arkæologiske interesser: En enkelt frilagt gårdtomt, tomten af Korup.

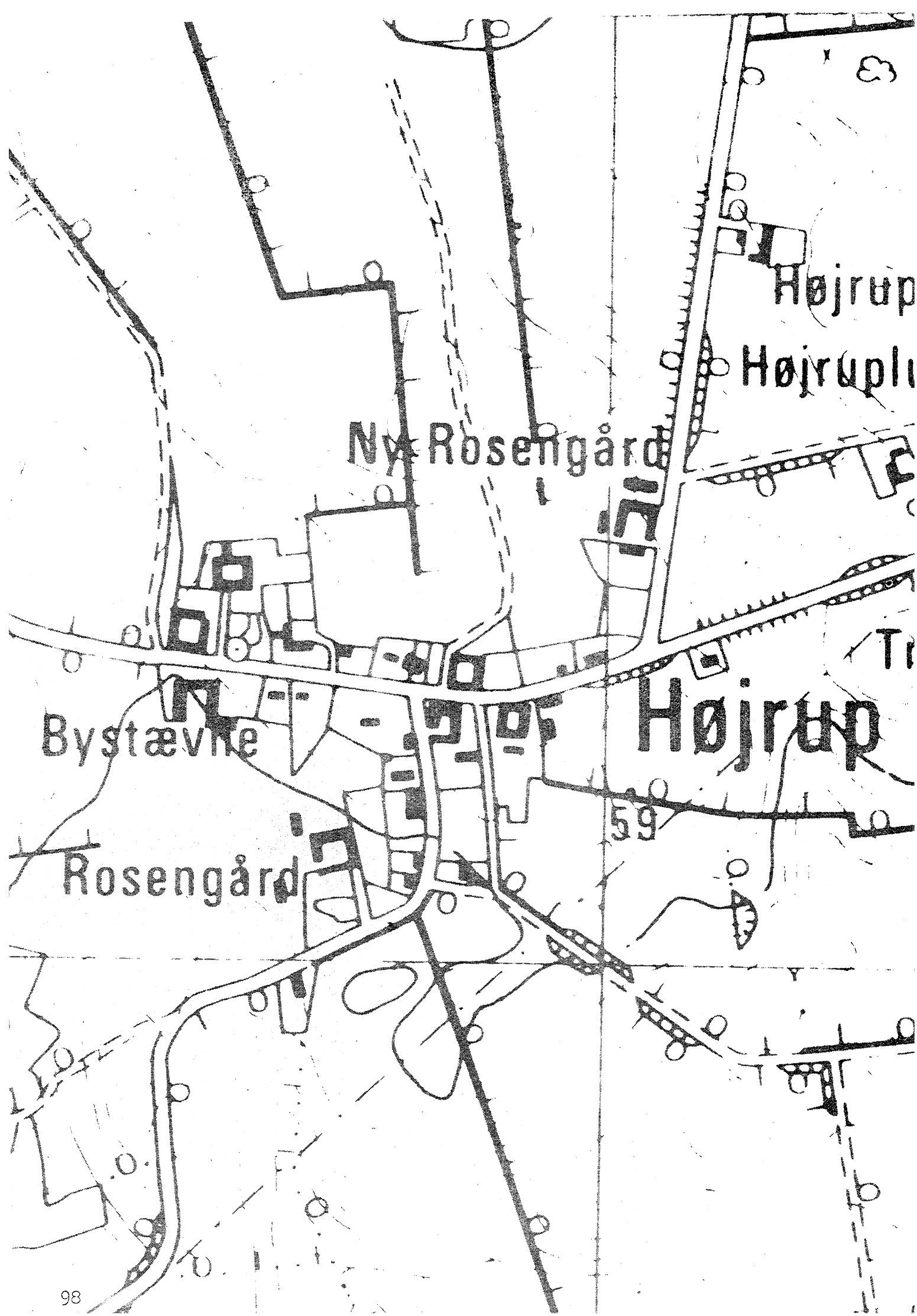
Højrup
Ny Rosengård
Bystævne
Højrup
59
Rosengård

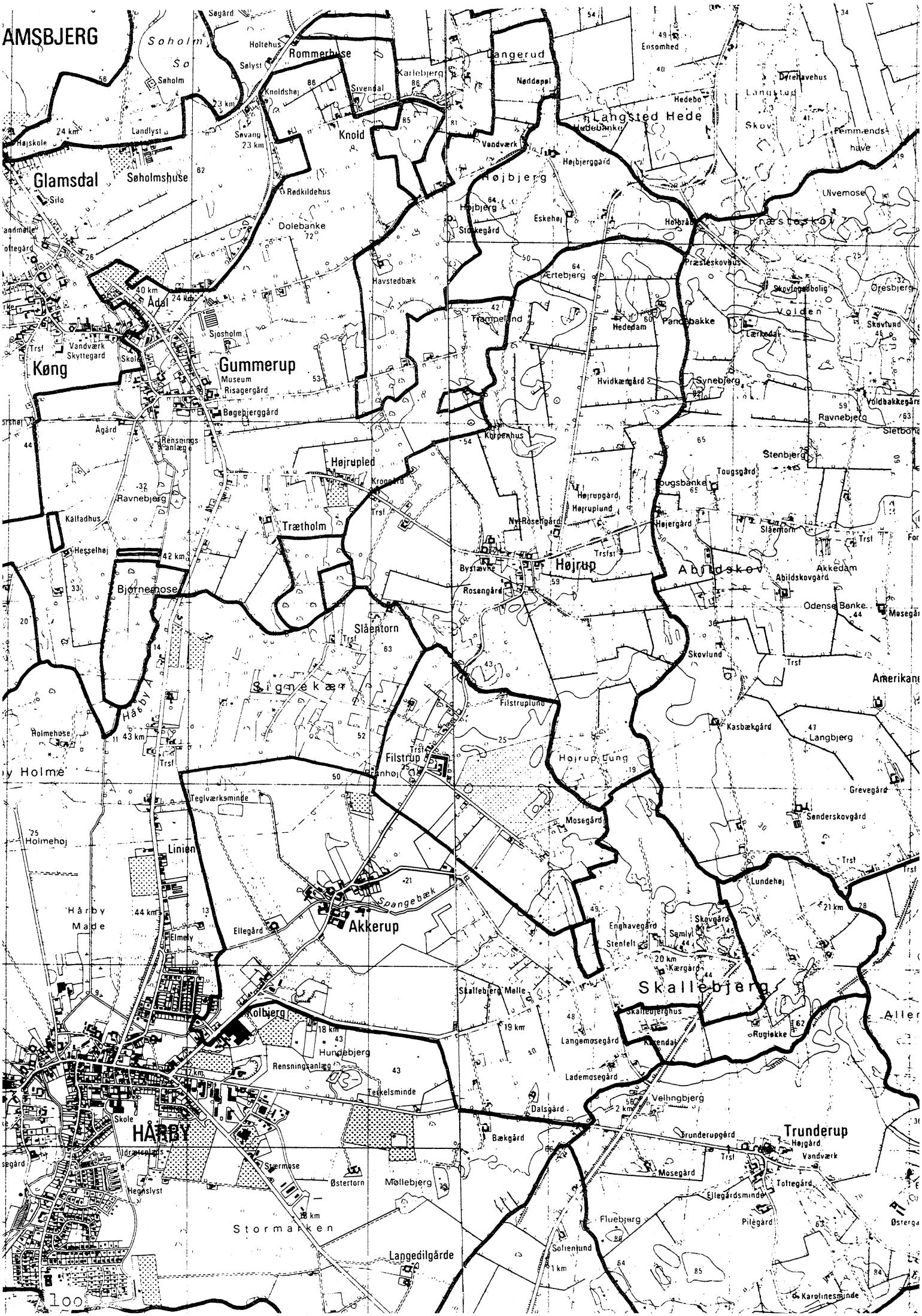
AMSBJERG
Søholm
Søgård
Holtehus
Rommerhuse
Sølyst
Søholm
Knoldshøj
Sivendal
Kartebjerg
Langerud
Nøddepøl
Ensomhed
Dyrehavehus
Langsted
Langsted Hede
Hedebo
Hedebankke
Skov
Pemmends-have
Knold
Savang
23 km
Landlyst
Højskole
24 km
Glamsdal
Søholmshuse
Silo
Rødkildehus
Dolebanke
Vandværk
Højbjerggård
Højbjerg
Stockegård
Eskehøj
Holbrøb
Præstesskov
Ulvemose
Præsteskovhus
Skovfogedbolig
Øresbjerg
Volden
Skovlund
Lærkedal
Havstedbæk
Ådal
40 km
24 km
Trsf
Vandværk
Skyttegard
Skole
Sjosholm
Gummerup
Museum
Risagergård
Bøgebjerggård
Køng
Ågård
Rensnings-anlæg
Ertebjerg
Trampeland
Hededam
Pandebakke
Hvidkærgård
Synebjerg
Voldbakkegård
Ravnebjerg
Slettbond
Kørpenhus
Stenbjerg
Tougsgård
Tougsbanke
Højrupled
Kroneng
Ravnebjerg
Kalfadhus
Trætholm
Trsf
Højrupgård
Højrupslund
Nyrøsengård
Højergård
Slåentorn
Hesselhøj
42 km
Bystævne
Højrup
Abildskov
Abildskovgård
Akkedam
Bjørnesnose
Rosengård
Odense Banke
Mosegård
Slåentorn
Trsf
Skovlund
Trsf
Amerikanerbjerg
Sigenekær
Filstruplund
Kasbækgård
Langbjerg
Håby Å
Holmehuse
43 km
Trsf
Filstrup
Hanhøj
Hojrup Lung
Holme
Teglværksminde
Grevegård
Mosegård
Senderskovgård
Holmehøj
Linien
Trsf
Lundehøj
Spangebæk
Hårby
Made
44 km
Elmely
Ellegård
Akkerup
21 km
Enghavegård
Skovgård
Stenfelt
Samly
20 km
Kærgård
Skallebjerg
Skallebjerg Mølle
Kolbjerg
18 km
Skallebjerghus
19 km
Rugløkke
Langemosegård
Kærendal
Hundebjerg
Rensningsanlæg
Lademosegård
Teskelsminde
Vellingbjerg
2 km
Dalsgård
Skole
HÅRBY
Bækgård
Trunderupgård
Trunderup
Højgård
Vandværk
Trsf
Idrætsplads
Stærmose
Mosegård
Tottegård
Østertorn
Møllebjerg
Ellegårdsminde
Hegnslyst
Fluebjerg
Pilegård
Stormarken
Langedilgårde
Sofienlund
1 km
Karolinesminde

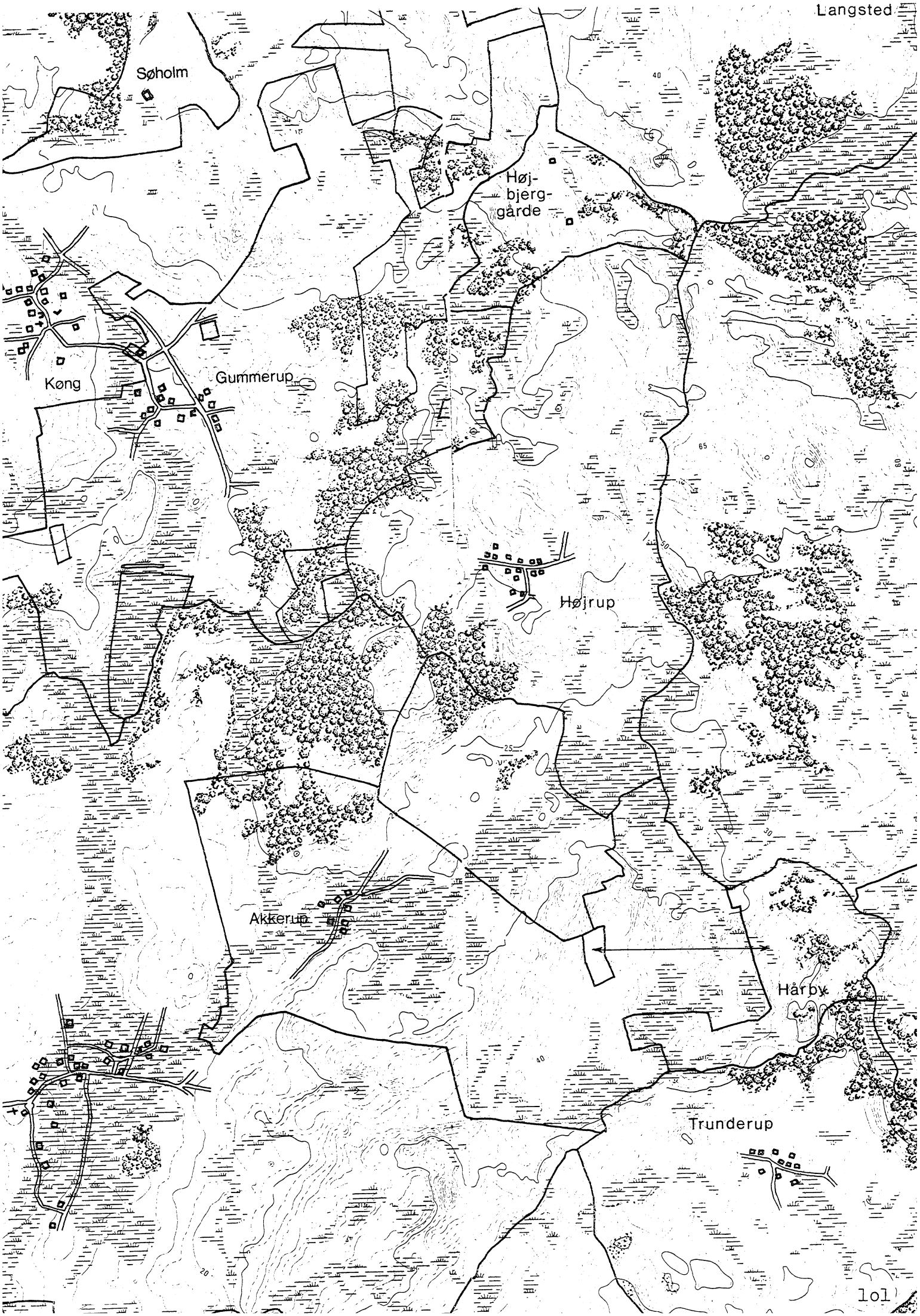
Langsted
Søholm
Høj-
bjerg-
gårde
Køng
Gummerup
Højrup
Akkerup
Hårby
Trunderup
40
65
60
50
25
30
40
20
lol

KØNG

Ejerlav: Køng

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng

Navn:	Navnetype:
Køng	Køng

Bemærkninger:
Køng er nævnt første gang 1429 i formen KYNG. Navnet er muligvis et navneord, glda KÆNG, som betyder bugt, bøjning, krog. Køng har måske haft -inge som efterled, men det er ikke særligt sandsynligt.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby med kirke	Omkring overgangen mellem vikingetid om middelalder.

Bemærkninger:
En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:
I Køng sogn fødtes 1838 kemikeren V. Storck, 1880 lægen Holger Bisgaard.

Ejerlav: Køng

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger jævnt fordelt langs det komplicerede vejforløb. Kirken og præstegården ligger midt i byen sammen med en del mindre gårde og huse. Møllen ligger nordøst for byen, men ikke "isoleret" fra den øvrige bebyggelse.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1793 figur: Stjerneudskiftning ved byen. Blokke og strimler i randen af ejerlavet.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen Ca. 6 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: trevangsbrug rotation: trevangsbrug 2/1

vangeantal: 5 Dyrkningsfællesskab med Gummerup.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vestfyn, gennemskæres af ekstra marg. afvandingsløb.

jordbund: Moræneler med ferskvandsdynd.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset ved Søholms sydlige grænse og ved grænsen mod Gummerup.

☒ overvejende Agerjord

☐ overvejende med større indhold af

☐ blandingsøkonomi med

Ejerlav: Køng

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Ca. 30% af gårdene er flyttet ud. Vejforløbet er velbevaret. Der er bygget enkelte huse på de udflyttede gårdes tofter. På vejen mod Gummerup er der ligeledes opstået en del huse. Toftesystemet bevaret ved enkelte gårde, men ellers forsvundet.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En del af udskiftningshegnene er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal ☐ større skovareal ☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☒ størsteparten opdyrket

Ejerlavet er præget af en del enkeltliggende gårde og hussamlinger.

Ejerlav: Køng

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

STATISTIK

Areal: Opdyrket i 1688: 792 tdr. land

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	145	163	140	

Bebyggelsesenheder:

		1610	1664	1688	1774 [1]	1844 [2]	1903
Gårde:		2*	21*	20	18	29	20
Huse:		9*	4*		20		
Huse m/ jord:				5*		58	33
Huse u/ jord:				4		5	37
I alt:		11	25	29	38	92	90

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
40	1664	6	9	5	7,3
30	1688	6	5	9	8,0
55	1844	17	11	1	3,9
40	1903	9	9	2	4,5

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	154	267	258
Børn:	116	126	110
I alt:	270	393	368

1. Og en mølle.
2. Antallet af gårde i folketællingen 1845 er 19.

Ejerlav: Køng

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			3		1		17	4*
1844	20	47			6	9	3	7
1903	20	70						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det oprindelige meget store ejerlav er senere udskilt Gummerup, der har karakter af en dobbeltby til Køng. I ejerlavets nordlige del er udskilt en række skovenestegårde samt skovbolskolonien Holte. Hertil kommer dobbeltgårdene Køng Torn(Højbjerg) og Køng Søbo. De to sidstnævnte gårde kom i 1500-tallet til at danne grundstammen i Søholm hovedgård. I 1560 var de to fæste gårde i Køng Søbo i færd med at få udskilt deres jord som enemærke. Der synes yderligere at have ligget en række senere nedlagte torper inden for ejerlavet. Sydvest for Køng vidner marknavne på Hillerup (1682) og Skinderup (1682) om to nedlagte torper. I 1383 nævnes (tilsyneladende) i Køng sogn en gård og 1 gårdsæde i Torup. Ved skiftet efter Eske Brock i 1626 optræder i Køng sogn i Thorup 1 gård med 30 svins olden. Det er uvidst, hvor dette Torup nærmere skal placeres. Køng havde i 1684 et dyrket areal på 792 tdr. land. Byen havde da 5 vange og treårig rotation i et dyrkningsfællesskab med udflytterbyen Gummerup. Endnu i 1664 var der betydelige skove i ejerlavet. Køng Torn takseredes således til 42 svins olden, medens gårdene i Køng kun takseredes for 2 svins olden. Køng takseredes i 1684 for 163 tdr. htk. mod i 1844 140 tdr. htk.

Køng stjerneudskiftedes i 1793 og siden er ca. 6 gårde udflyttet.

Køng kirke var i 1429 i besiddelse af noget jord i Køng. Ved det store Løgismose arveskifte i 1475 optrådte 1 gd. i Køng. Rigshofmester Poul Haxmand, hvis gods beslaglagdes efter hans død i 1502, ejede 5 gårde og 3 småenheder i Køng. Under Frederik d I blev godset atter tilbagegivet arvingerne. Af et ligeledes beslaglagt gods udleveredes o. 1540 2 gårde til den svenske Bjelke familie. Odensebispen havde i 1514 et lille godskompleks bestående af Køng Mølle (mølleskyld på 12 tdr.), 2 egaliserede gårde i Køng Søbo samt 1 gård i Kalkerup. Dette gods afhændedes af kronen efter reformationen og kom til at danne grundstammen i den nye adelige hovedgård Søholm. I 1497 erhvervede Helligårdsklostret i Fåborg en gård i Køng som de i 1509 mageskiftede videre til kronen. I 1576-79 mageskiftede kronen sig til yderligere 2 gårde i Køng, men i 1583 fandtes under kronlenet Hagenskov alligevel kun 1 selvejergård. I 1664 var kronens andel (1 præstegård, 1 gård til Køng kirke, 1 gård til Assens skole) stadig meget beskeden. Det indensogns gods Søholm ejede kun 1 gård, medens resten var spredt på diverse besiddere. Køng Torns 2 gårde hørte på denne tid til Damsbo. Omkring 1770 ejede Søholm 3 gårde og 6 huse, Krengerup 4 gårde og 4 huse, Søbo 2 gårde og Damsbo (i 1787) 1 gård. I 1806 var der i byen (foruden præstegården) 9 fæste-

Ejerlav:

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664								
1844								
1903								

Udviklingsbeskrivelse:

gårde og 9 selvejergårde (heraf 2 udflyttede gårde), 23 huse med jord og 18 jordløse huse. I 1844 var overgangen til selveje vidt fremskredet, men Søholm,Krengerup og Hvedholm havde dog stadigt et betydeligt fæstegods. I 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde synes svagt faldende i 1600-1700 tallet. I 1667 nævnes det, at en ødegårds jord er lagt til præstegården. Der var desuden i 1664 2 småbol á 1-2 tdr. thk. Ejendommeligt nok synes overgangen til selveje ikke at resultere i nogen større gårdvækst, medens derimod hus og befolkningstallet stiger i normalt omfang frem til 1844, hvorefter stagnation sætter ind. I 1806 hedder det, at der i de sidste 28 år var bygget mere end 80 nye huse og bolssteder i sovnet. Der var mange håndværksfolk i sognet, heriblandt guldsmed, urmager, maler, gørtler, drejelsvæver, snedker, træskomand (et urmagerhus fra Køng er genopstillet ved Hjemstavnsgården i Gummerup). Gårdene var i 1684 forholdsvis store. Byen synes aldrig egaliseret.

Ejerlav: Køng

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Køng

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype. Den store kirkeadelby er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby. Byen ligger orienteret ned mod Hårby Å, hvor møllen er placeret. Af det oprindeligt meget store ejerlav er senere udparcelleret dobbeltbyen Gummerup, samt en række torper, skovgårde og mindre bebyggelser, hvoraf en række senere atter er nedlagte.

2) Udviklingstype. Byens besiddelsesforhold forblev usædvanlig spredt. Overgangen til selveje ledsagedes af ekspansion i normalt omfang frem til 1844, hvorefter stagnation indtraf.

Sammenfattende drejer det sig om en ret almindelig og forholdsvis typeren anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1) Bytomten er delvis bevaret.
2) Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn.
3) Særlige relikter: Køng Mølle, Kirken, (urmagerhuset - genopført i Gummerup)
4) Arkæologiske interesser: En enkelt frilagt gårdtomt.

Silo
Køng Vandmølle
Toftegård
26
Kirke
Vandværk
Skyttegård
Trst
Køng

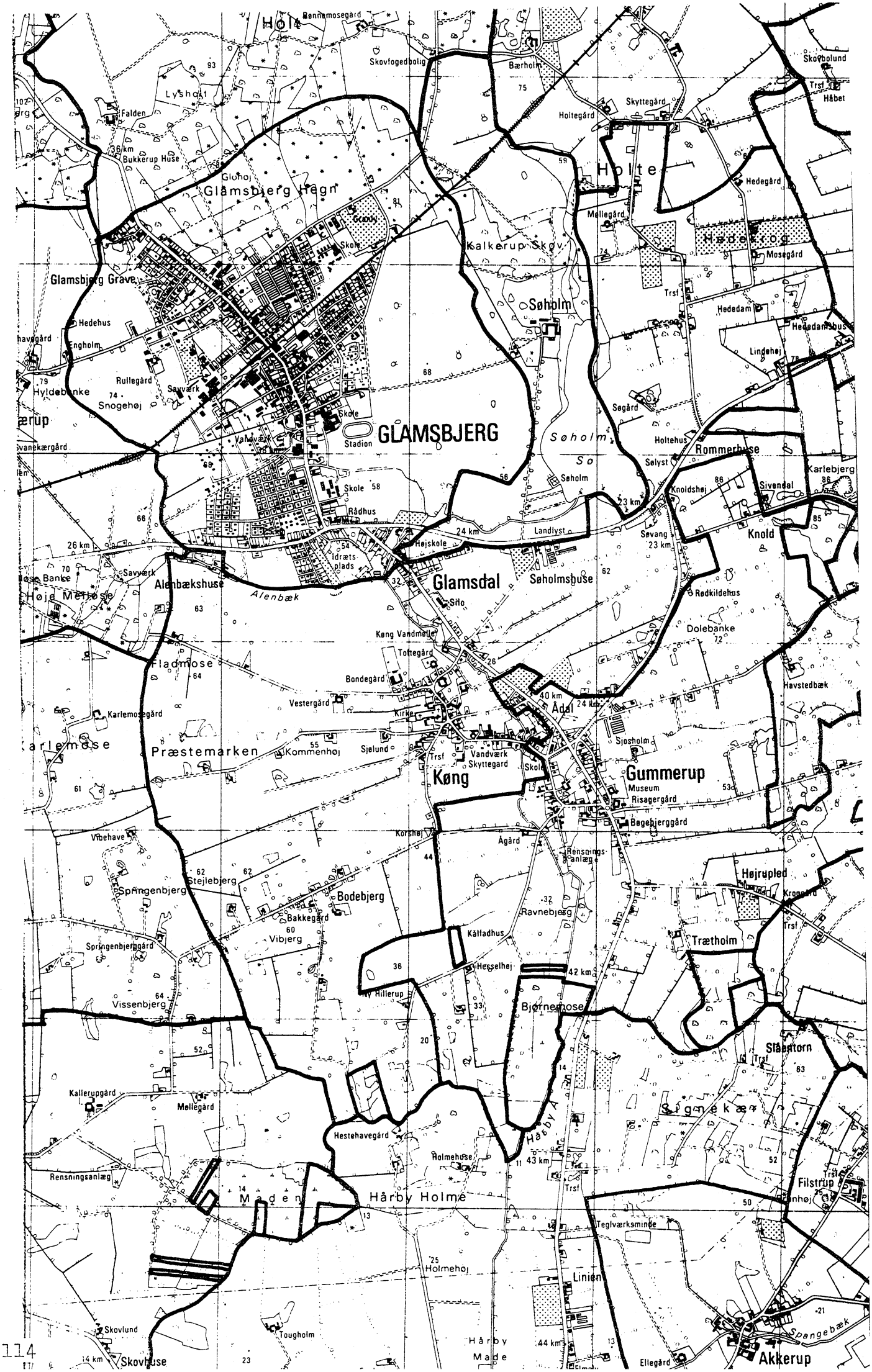
Holt
Rønnamosegård
Skovfogedbolig
Bærholm
Skovbolund
Trsf
Håbet
Lyshøjt
Falden
36 km
Bukkerup Huse
Glohøj
Glamsbjerg Hegn
Holtegård
Skyttegård
Holte
Hedegård
Mellegård
Kalkerup Skov
Hæderskog
Mosegård
Glamsbjerg Grave
Skole
Trsf
Søholm
Hededam
Hededamshus
Hedehus
Engholm
Lindehøj
Rullegård
Savværk
Snogehøj
Hyldebanke
Søgård
Skole
GLAMSBJERG
Stadion
Vandværk
Søholm
Holtehus
Rommerhuse
Sølyst
Karlebjerg
Søholm
Knoldshøj
Sivendal
Skole
Rådhus
23 km
Landlyst
Søvang
Knold
26 km
Idræts-plads
Højskole
24 km
23 km
Savværk
Alenbækhuse
Glamsdal
Søholmshuse
Alenbæk
Silo
Rødkildehus
Dolebanke
Køng Vandmølle
Tofte gård
Flademose
Bondegård
Havstedbæk
Vestergård
Karlemosegård
Kirke
40 km
Ådal
24 km
Præstemarken
Kommenhøj
Sjælund
Trsf
Vandværk
Skyttegård
Skole
Sjøsholm
Køng
Gummerup
Museum
Risagergård
Bøgebjerggård
Vibehave
Korshøj
Ågård
Rensningsanlæg
Springenbjerg
Stejlebjerg
Bodebjerg
Bakkegård
Ravnebjerg
Højrupled
Vibjerg
Springenbjergård
Kålfadhus
Trætholm
Hesselhøj
42 km
Vissenbjerg
Bjørnehøse
Slåentorn
Kallerupgård
Møllegård
Sigmekær
Hestehavegård
Holmehuse
Håbby Å
43 km
Filstrup
Rensningsanlæg
Mæden
Hårby Holme
Teglværksmine
Holmehøj
Linien
Skovlund
Tougholm
Hårby Made
44 km
Ellegård
Spangebæk
Akkerup
14 km
Skovhuse

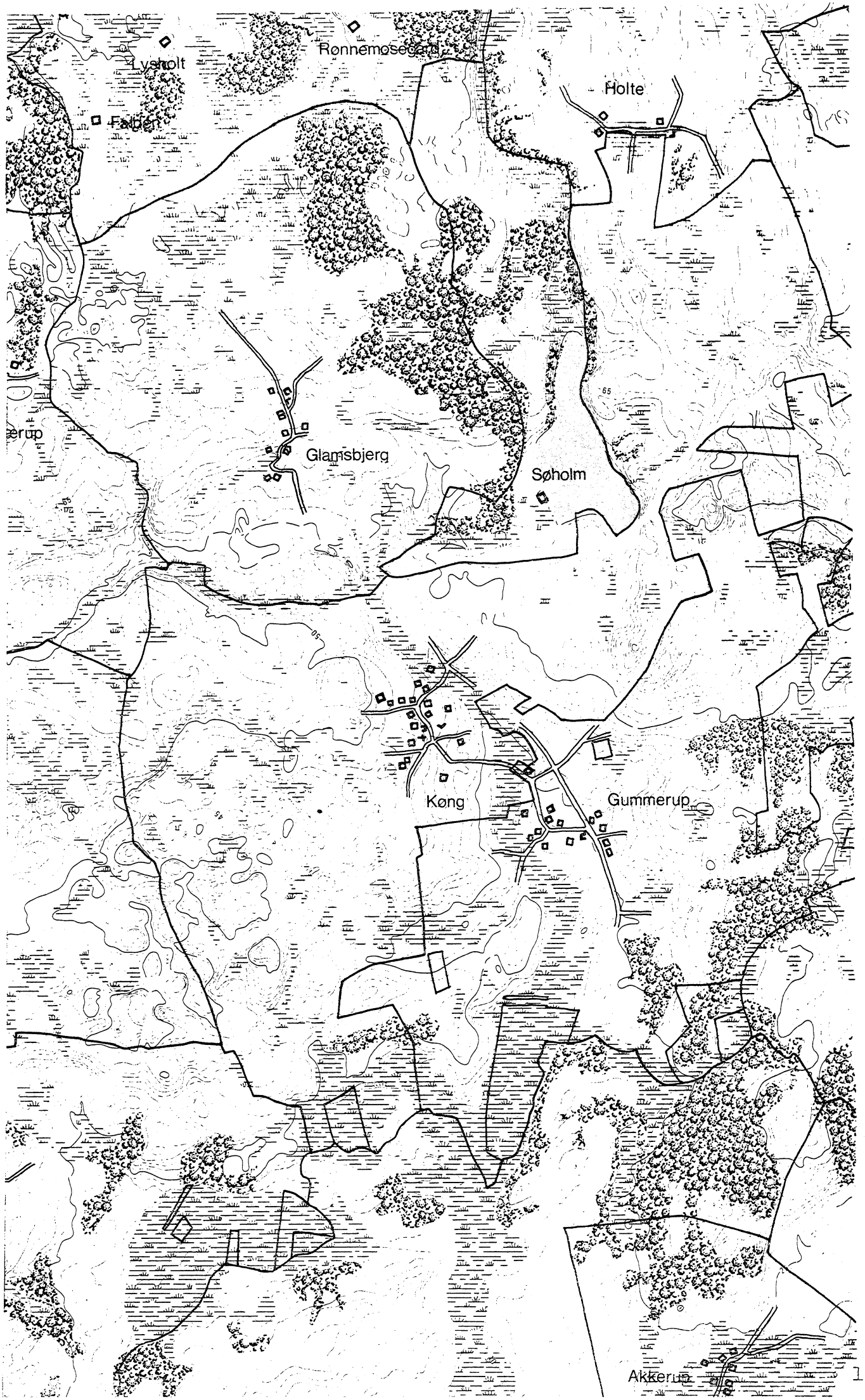
Lysholt
Rønnemosegård
Holte
Fadlen
Glamsbjerg
Søholm
Køng
Gummerup
Akkerup

BUKKERUP

Ejerlav: Bukkerup

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Søllested

Navn:	Navnetype:
Bukkerup	-torp.

Bemærkninger:

Bukkerup er nævnt første gang 1502 i formen BOCKROPPE. Forleddet er mandsnavnet, glda. BUKKI, eller snarere en form af dyrenavnet BUK. Efterleddet er -torp, glda. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby	Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Bukkerup

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Søllested

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 7 gårde ligger alle på nordsiden af den øst-vestgåendevej der følger terrænets højdekurver. 2 af gårdene ligger isoleret i den vestlige udkant. Midt imellem disse gårdgrupper ligger en række huse tæt samlet.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1796 figur: Blokudskiftning, antydning af strimmeludskiftning nord for byen, ellers uregelmæssige blokke.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: tovangsbrug rotation: 4/4

vangeantal: 2 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vissenbjerg, med plateaubakker, gennemskæres af tunneldal.

jordbund: Moræneler med div. ler og ferskvandsdynd og -tørv.

naturlig afgrænsning: Til alle sider, undtagen (delvis) mod vest.

☐ overvejende

☐ overvejende med større indhold af

☒ blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

Skovområde i den sydlige del af ejerlavet, eng spredt rundt i ejerlavet, et større område i det nordøstlige hjørne.

Ejerlav: Bukkerup

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret ☐ opløst
☐ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Byens struktur er meget velbevaret. Gårdene ligger alle placeret på samme sted, husbebyggelsen stadig koncentreret midt mellem de to gårdgrupper. Der er ingen nybebyggelse sket af betydning. Vejnettet er uforandret, ligesom toftestrukturen.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

Størsteparten af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☒ større engareal ☒ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald
☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Engareal i det sydvestlige hjørne, stort skovparti i den sydlige del af ejerlavet.

Ejerlav: Bukkerup

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

STATISTIK

Areal: 474 ha, heraf opdyrket 1688: 33%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	73	53	57	

Bebyggelsesenheder:

	1583	1600	1664	1688	1774	1844	1903 [1]
Gårde:	7	8	7	7	7	7	11
Huse:			1		7		
Huse m/ jord:						9	11
Huse u/ jord:				2		15	18
I alt:	7	8	8	9	14	31	40

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
57	1664		3	4	10,4
57	1688		4	3	7,6
86	1844		6	1	7,3
55	1903	3	6	2	5,6

Folketal:

	1787	1845 [2]	1901 [3]
Voksne:	28	122	153
Børn:	28	54	78
I alt:	56	176	231

1. Incl. Falden, Rønnemosegård og Lysholt (Består kun af 2 gårde).
2. Nyere hussamling "Egemosedam" opstået i ejerlavets nordvestlige hjørne.
3. Incl. Enestegårdene i sognet.

SKEMA 5

Ejerlav: Bukkerup

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		6	1				
1844	1	24					6	
1903	11	29						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 474 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 33%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets placering på overgangen til skovbygden og det heraf følgende store indhold af eng og skov. Ejerlavet takseredes i 1684 til 53 tdr.htk. og i 1844 til 57 tdr.htk. Byen havde i 1684 tovangsbrug med en årlig mark tilknyttet. I 1664 takseredes ejerlavets skove for 28 svins olden, medens de 3 udflyttede enestegårde mod vest Lysholt, Falden og Rønnemose takseredes for ialt 100 svins olden. I 1806 bemærkedes det, at Bukkerup by har en af de største og bedste tørvemoser i herredet. Længst mod vest i sognet oprettedes i 1475 gården Skanneshave, der oprindelig var en selvejergård, men som før år 1600 blev dømt under kronen på grund af ulovlig skovhugst. Skanneshave lagdes senere under hovedgården Krengerup i nabosognet Ørsted. Et marknavn Bukkerup Gammeltofte (1682) vidner formentlig om Bukkerups tidligere placering. Bukkerup blev blokudskiftet i 1796. Hele Bukkerup (7 gårde, heraf 1 selvejergård) samt enestegårdene i ejerlavets vestlige del hørte i 1583 under kronlenet Hagenskov. Efter lenets overgang til adelig besiddelse i 1667 fortsatte ejerlavet med at ligge under Hagenskov (Frederiksgave). Endnu i 1844 lå gårdene stort set samlet under Frederiksgave, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet. Antallet af gårde i Bukkerup var fra 1583 til 1844 på 7, medens hustallet steg meget kraftigt i løbet af det 19. årh. Gårdene var i 1684 gennemsnitlig forholdsvis store og byen fremstår i 1664 som trinvis egaliseret med 3 gårde a 7,5 tdr.htk. og 3 gårde a 12-16 tdr.htk. I 1572 begærede Bukkerups gårdbrugere "ret jævnet og mål for deres landgilde efter loven", dette, kan stå i forbindelse med en egalisering. Landsbyen egaliseredes på et gårdniveau ved udskiftningen.

Ejerlav: Bukkerup

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☐	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☒

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

1. Anlægstype. Den lille adelby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Ejerlavet præges i øvrigt af dets placering på overgangen til skovbygden og mod vest udparcelleredes i senmiddelalder flere skovenestegärde. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby type. En Gammeltofte vidner om bebyggelsens tidligere placering.

2. Udviklingstype. Ejerlavet hørte fra senmiddelalder i sin helhed under kronlenet Hagenskov og forblev herunder ved lenets overgang til adelsgods. Byen synes egaliseret i to omgange. Overgangen til selveje ledsagedes af en betydelig husekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og meget typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Særlig interesse.

1. Bytomten er særdeles velbevaret.
2. Kulturlandskabet har bevaret større eng og skovarealer.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: En Gammeltofte.

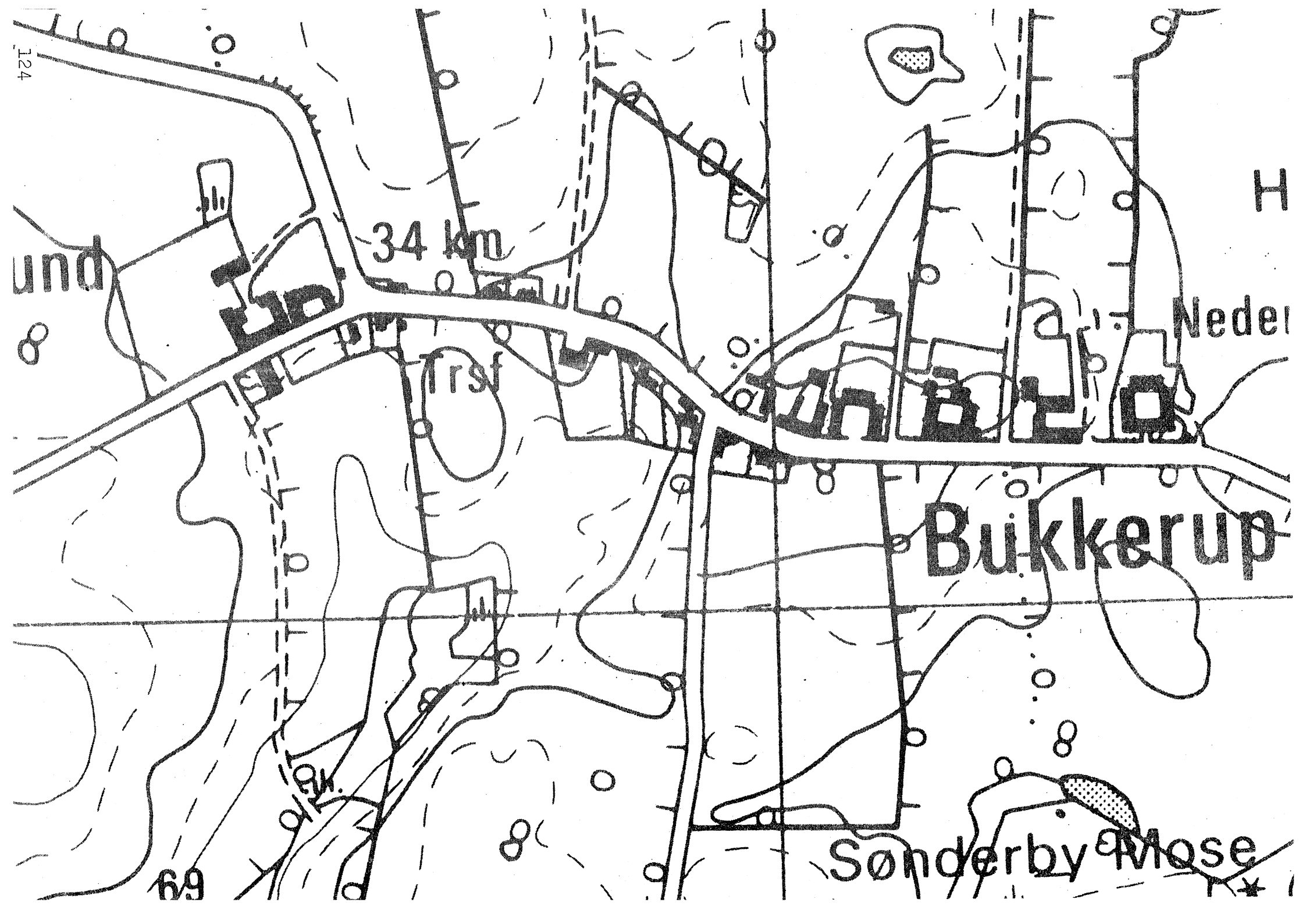
34 km
und
Neder
H
Bukkerup
Sønderby Mose
69

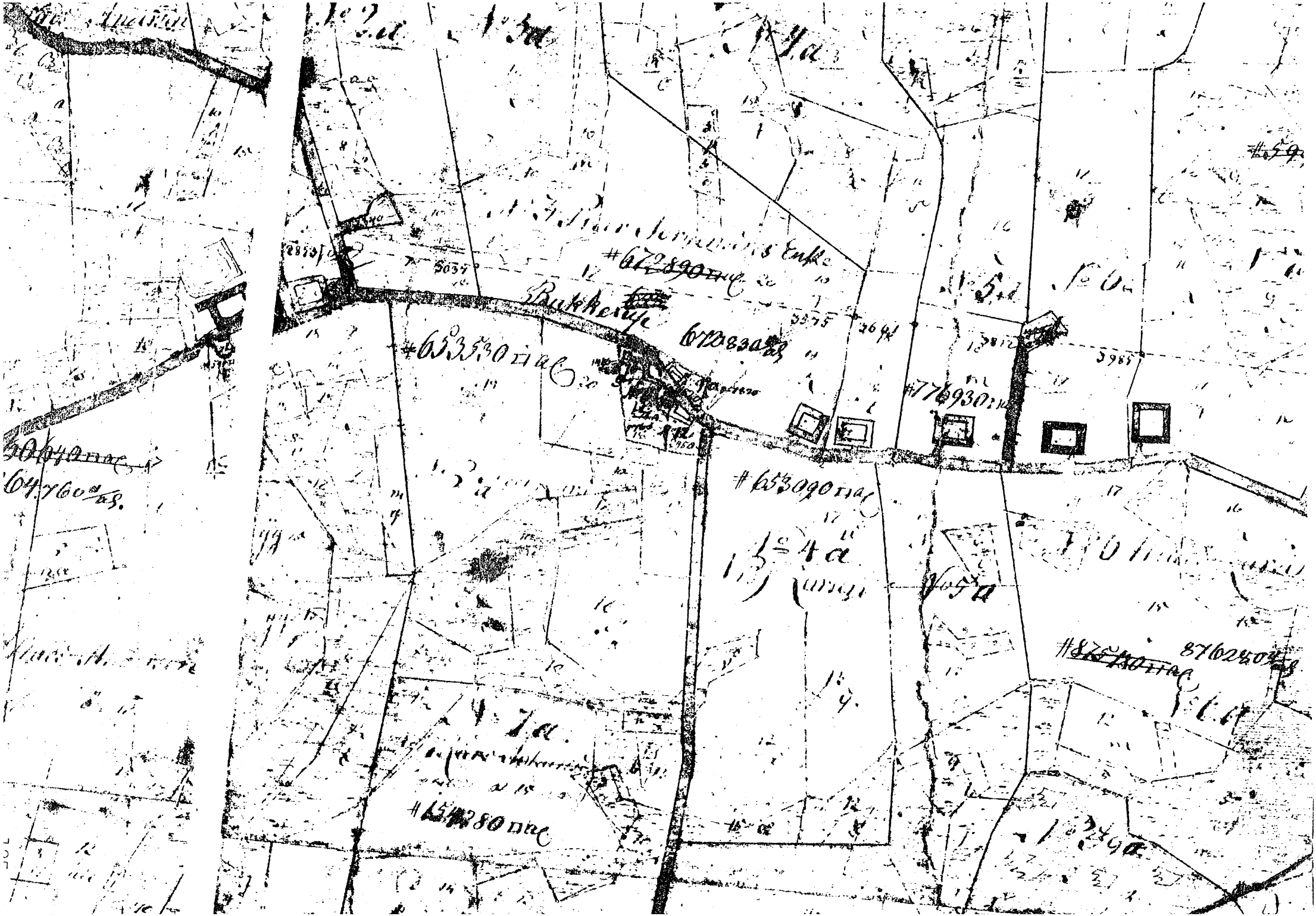
Burkeiye
#65330 ПАС
#65090 ПАС
#77930 ПАС
#87024 ПАС
#15480 ПАС
3037
3875
3691
3985
3950

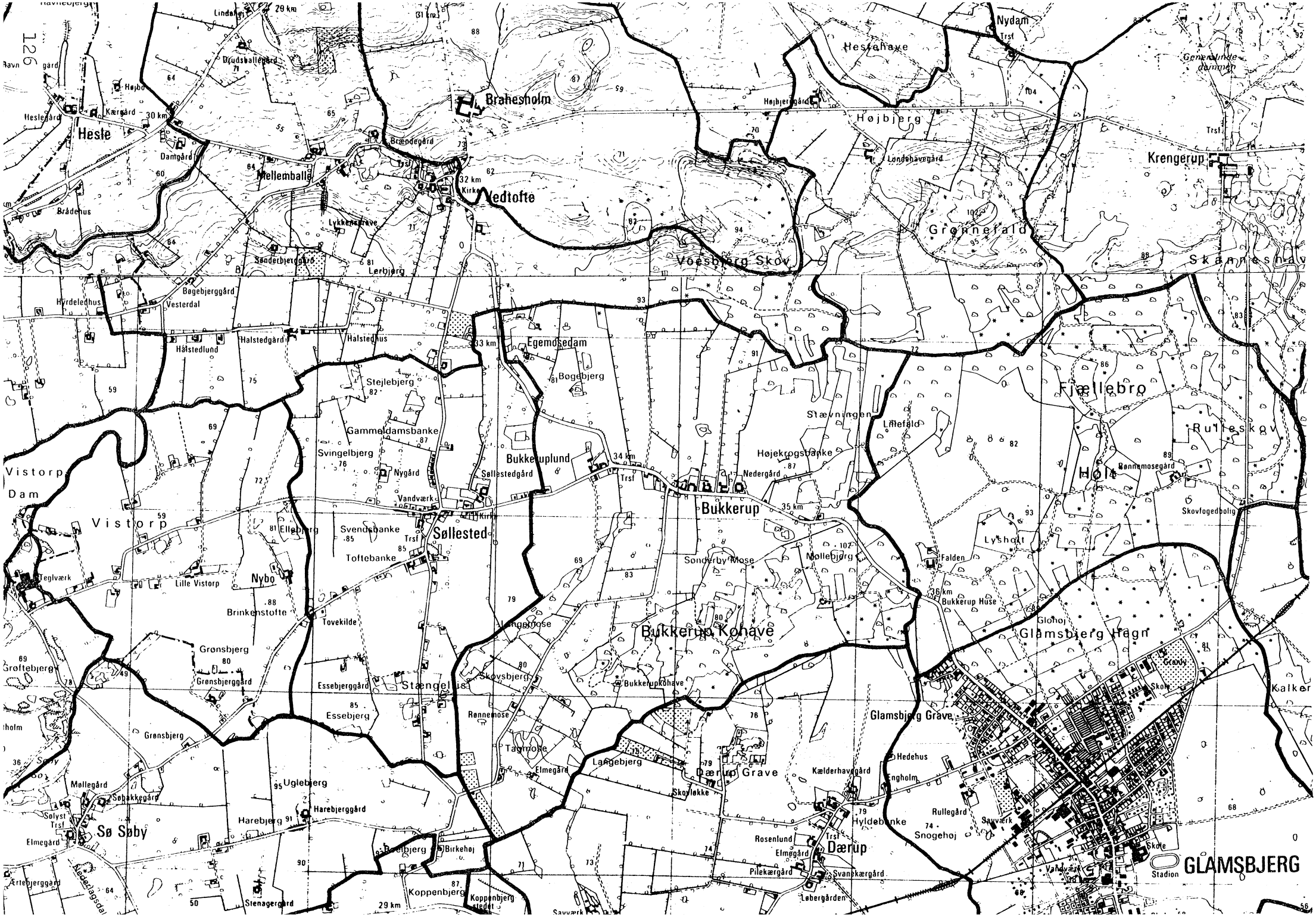
Heste
Hesteskovgård
Kærgård
Damgård
Mellemballe
Brædehus
Lyngehave
Brænderegård
Kirke
Vedtofte
Brahesholm
Hesthave
Nydam
Generalinde dammen
Krengerup
Grønnefald
Væsbjerg Skov
Skamnshav
Lerbjerg
Bøgebjerggård
Vesterdal
Hyrdeledhus
Halstedgård
Halstedhus
Halstedlund
Egemosedam
Bogebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Vandværk
Søllestedgård
Bukkeuplund
Staevningen
Lillefald
Fjællebro
Rulleskov
Højekrogsbanke
Nedergård
Bønnemosegård
Hølt
Skovfogedbolig
Vistorp Dam
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Søllested
Toftebanke
Bukkerup
Sonderby Mose
Mollebjerg
Falden
Lyshøjt
Teglværk
Lille Vistorp
Nybo
Brinkenstofte
Tovekilde
Langemose
Bukkerup Kohave
Glohøj
Glamsbjerg Hegn
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Groftebjerg
Essebjerggård
Stængelhus
Essebjerg
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Rønnemose
Glamsbjerg Grave
Kalker
Grønsbjerg
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovløkke
Møllegård
Søhakkegård
Uglebjerg
Harebjerggård
Harebjerg
Solyst
Sø Søby
Elmegård
Hyldebanke
Rullegård
Savværk
Snogehøj
Rosenlund
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Løbergården
Birkehøj
Koppenbjerg
Koppenbjergstedet
Stenagergård
Ærtebjerggård
Stadion
GLAMSBJERG

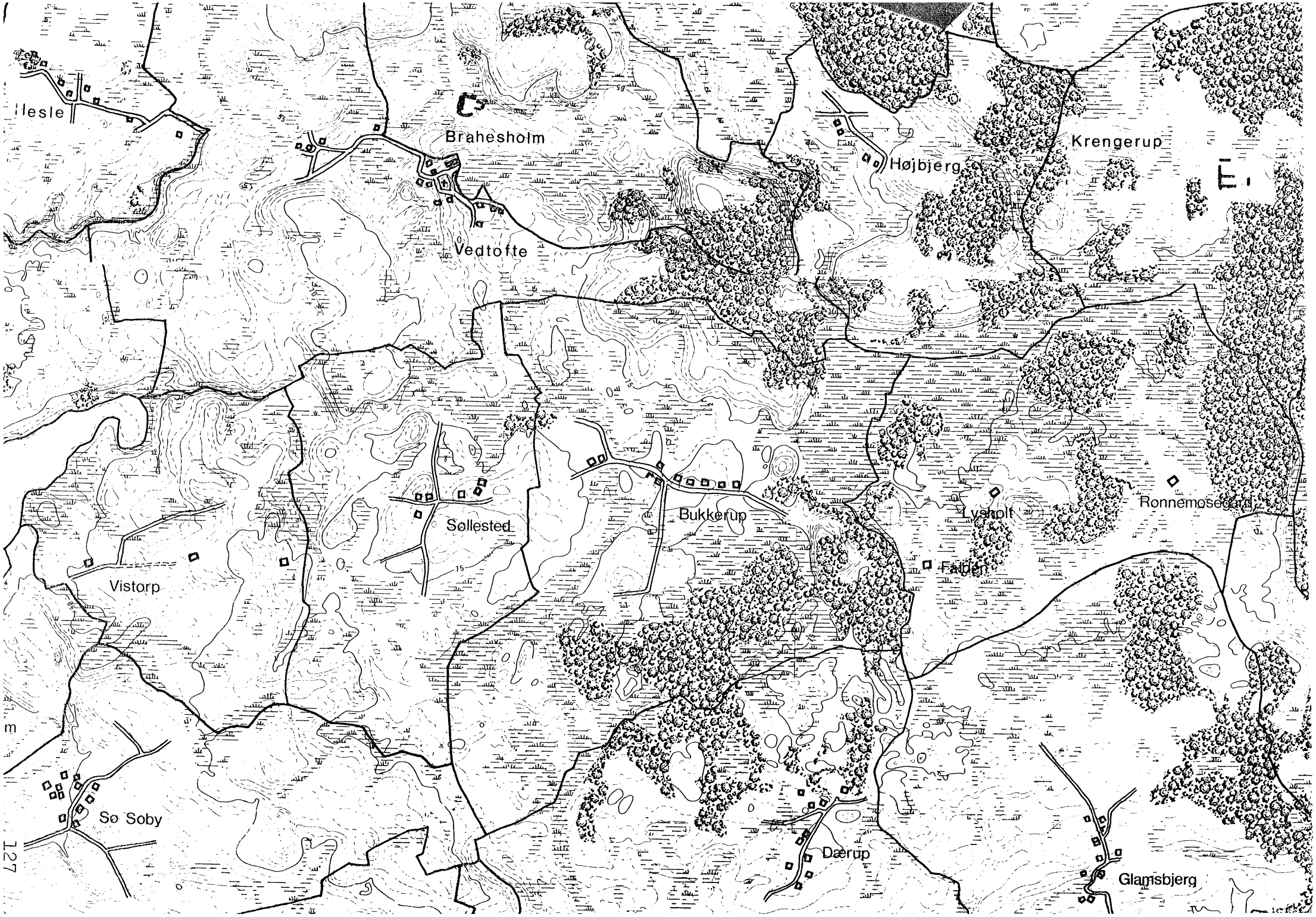
Ilesle
Brahesholm
Vedtofte
Højbjerg
Krengerup
Sollested
Bukkerup
Lysholt
Ronnemosegård
Falden
Vistorp
So Soby
Dærup
Glamsbjerg
127

SØLLESTED

Ejerlav: Søllested

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

Navn:	Navnetype:
Søllested	-sted.

Bemærkninger:

Søllested er nævnt første gang 1175 i formen SYERLUERSTATE. Forleddet er mandsnavnet, glda. SIALVAR. Efterleddet er sted, glda. STATH, af omstridt betydning. 1) grund for bebyggelse 2) areal 3) eng.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby	Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Søllested

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens gårde ligger uregelmæssigt spredt langs den øst-vestgående bygade. 3 gårde ligger i den vestlige ende, 1 gård (præstegården) i midten sammen med kirken, 2 gårde i den østlige ende. Husene ligger omkring de to gårdgrupper i hver sin ende af byen.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1796 figur: Blokudskiftning, uregelmæssige blokke.

d. Udflytning 2 gårde.

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 2 gårde flyttet syd for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: tovangsbrug rotation: 4/4

vangeantal: 2 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vissenbjerg, med plateaubakker og tunneldal mod SØ.

jordbund: Moræneler med div. sand og grus samt ferskvandstørv.

naturlig afgrænsning: Til alle sider, undtagen delvis mod øst.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng.

☐ blandingsøkonomi med

Engområder spredt rundt i hele ejerlavet.

Ejerlav: Søllested

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Søllested

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret
☐ delvis bevaret
☐ opløst
☒ opløst og nybebygget

2 af 6 gärde udflyttet, mens 1 er flyttet inden for sin toft, men uden for bykernen. Der er sket en væsentlig nybebyggelse bäde på de gamle tomter og uden for disse, især langs vejen nord og syd for byen. Vejnettet er stort set uforandret, men toftesystemet er delvis ødelagt ved det meget nybyggeri.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn
☒ udskiftningshegnene
☐ intet af betydning

Kun få af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☐ større engareal
☐ større overdrevsareal
☐ større skovareal
☒ størsteparten opdyrket
☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

Enkelte mindre eng- og skovområder.

Ejerlav: Søllested

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Søllested

STATISTIK

Areal: 225 ha, heraf opdyrket 1688: 47%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	49	30	46	

Bebyggelsesenheder:

	1583	1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	7*	6*	7*	7	7	7	11
Huse:		1	2		12		
Huse m/ jord:						8	24
Huse u/ jord:				6		3	14
I alt:	7	7	9	13	19	18	49

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
50 1:2	1664		3	3	8,2
57	1688	4	3		4,3
43	1844	3	2	2	5,8
73	1903	8	3		3,5

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	41	123	169
Børn:	43	56	58
I alt:	84	179	227

Ejerlav: Søllested

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			7	2				
1844	4	10					3	1
1903	11	38						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 255 ha store ejerlav var i 1684 opdyrket 47%. Byen havde da tovangsbrug med en årlig mark tilknyttet og takseredes i 1684 for 30 tdr.htk. På grund af den ekstensive brug blev takseringen i 1844 sat op til 46 tdr.htk. Af det oprindeligt større ejerlav er Vistorp-Nybo udparcelleret. Søllested blokudskiftedes i 1796. Allerede i 1175 udsteder kong Valdemar den Store et brev fra Søllested, der formentlig må have været en kronbesiddelse evt. endog med en kongsgård. I 1500-tallet lå byen under kronlenet Hagenskov. Foruden præstegården bestod den da af 6 gårde, hvoraf de 3 var selvejergårde. En af disse blev dog allerede dømt under kronen som fæstegård i 1572. Efter Hagenskovs overgang til adelsgods i 1667 forblev Søllested samlet under hovedgården. I 1778 havde Frederiksgave (Hagenskov) 6 uegaliserede gårde i Søllested. I 1844 var overgangen til selveje nået nogenlunde halvvejs og i 1903 var den afsluttet. Antallet af gårde i byen er konstant fra 1583 til 1844, men stiger herefter i normalt omfang i forbindelse med overgangen til selveje. Hus- og befolkningstallets vækst i det 19. årh. overstiger det normale. Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Byen synes allerede i 1583 at kunne opfattes som egaliseret på to niveauer i forholdet 1:2.

Ejerlav: Søllested

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Søllested

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1. Anlægstype. Den lille kirke-adelby af før-vikingetids navneendelsen -sted er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Fra ejerlavet er senere udparcelleret bebyggelsen Nybo-Vistorp. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby type.

2. Udviklingstype. Byen (og sognet) synes allerede i middelalderen at have været samlet under kronen, og Søllested synes klassevis egaliseret allerede i 1583. Frem til det 19. årh. forblev Søllested samlet på en besidders hånd. Overgangen til selveje ledsagedes af kraftig ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis opløst og nybebygget.
2. Kulturlandskabet har kun bevaret få udskiftningshegn samt enkelte mindre eng- og skovområder.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: -

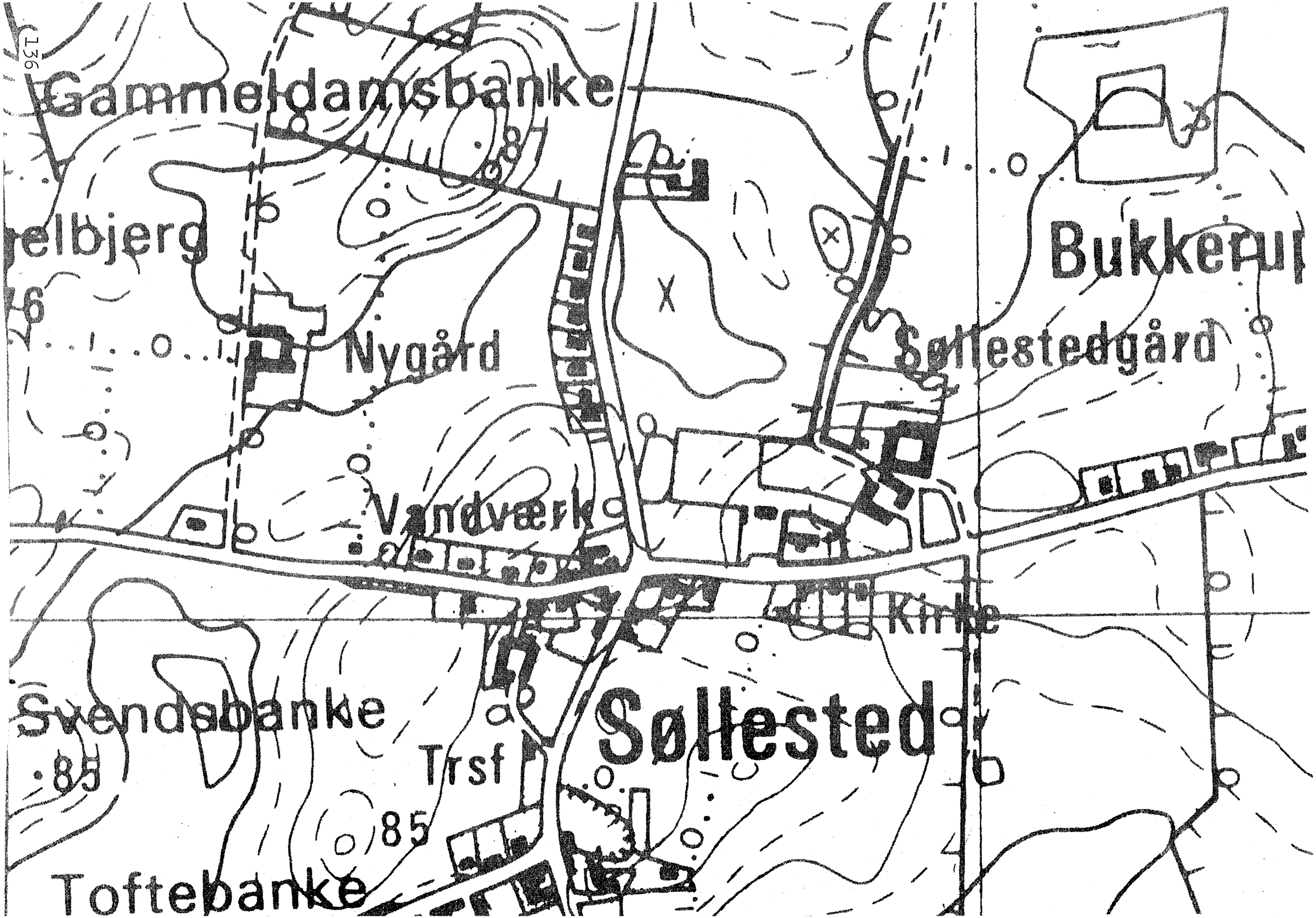
Gammeldamsbanke
elbjerg
6
Nygård
Bukkerup
Søllestedgård
Vandværk
Kirke
Svendsabanke
Trsf
Søllested
85
85
Toftebanke

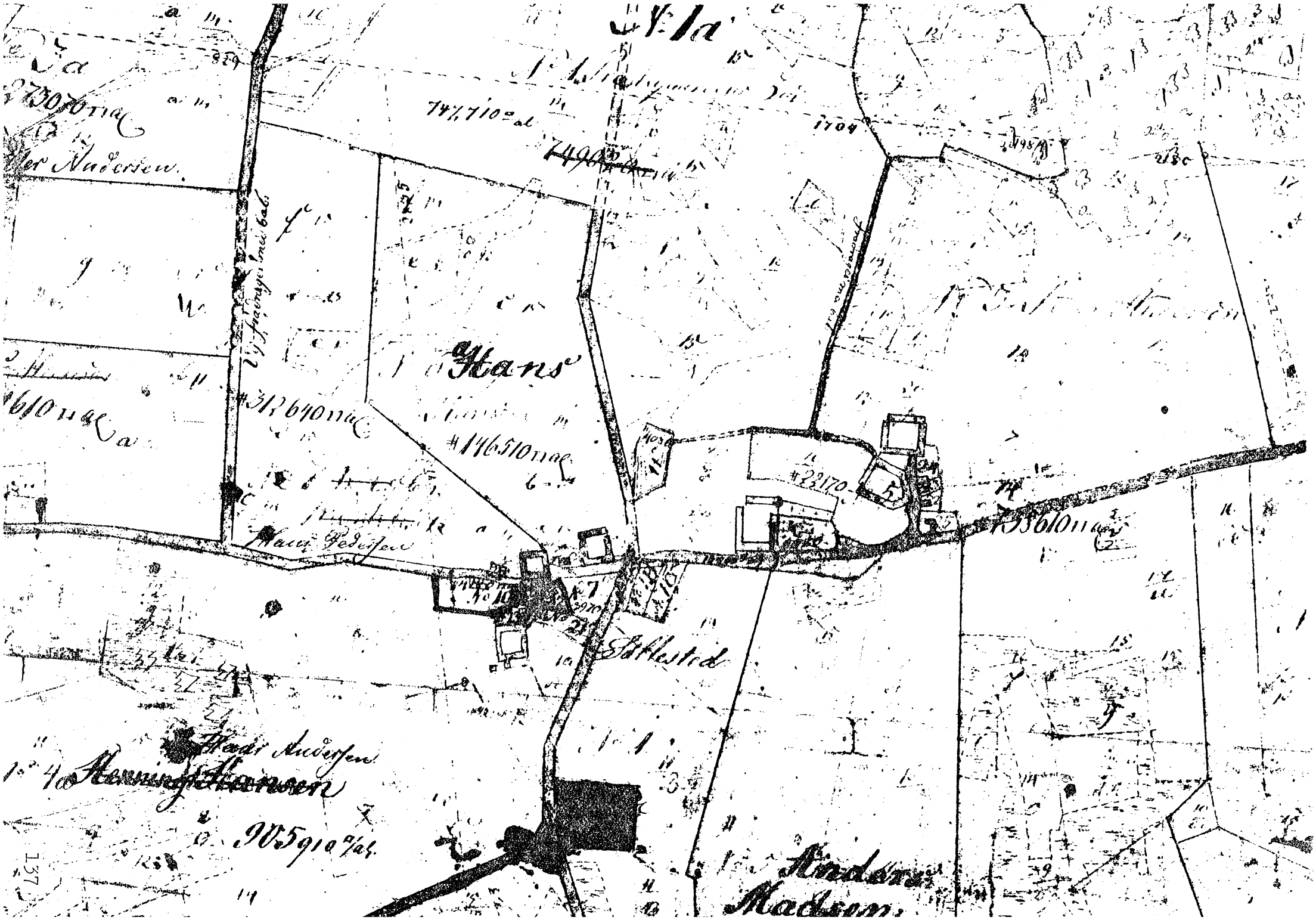
Hans
Hans Pedersen
Hans Andersen
Hanning Hansen
Stillestrid
Anders Madsen

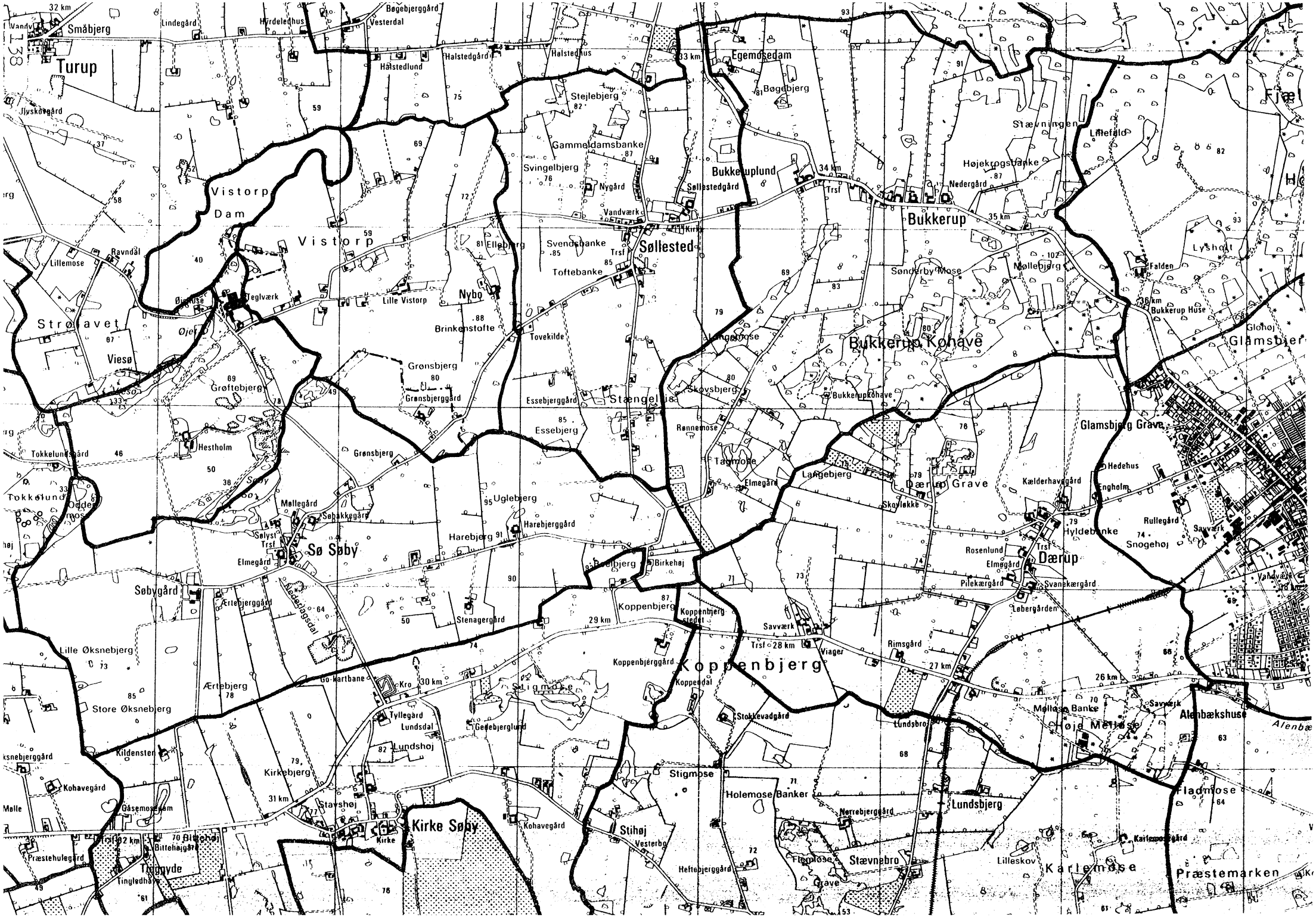
Turup
Small bjerg
Lindegård
Hyrdelehus
Bøgebjerggård
Vesterdal
Halstedgård
Halstedhus
Halstedlund
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Bukkeruplund
Søllestedgård
Vandværk
Kirke
Søllested
Trsf
Vistorp Dam
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Toftebanke
Nybo
Lille Vistorp
Teglværk
Øjehuse
Lillemose
Ravndal
Strøtavet
Viesø
Brinkenstofte
Tovekilde
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Grøftebjerg
Essebjerggård
Essebjerg
Stængelhus
Rønnemose
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Skovsbjerg
Langemose
Bukkerup Kohave
Bukkerupkohave
Bukkerup
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Nedergård
Sønderby Mose
Møllebjerg
Falden
Bukkerup Huse
Lyshøjt
Glohøj
Glamsbjerg
Glamsbjerg Grave
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovlekke
Hyldebanke
Rullegård
Savværk
Snogehøj
Rosenlund
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Løbergården
Vandværk
Hestholm
Tokkelundgård
Tokkelund Odde
Møllegård
Søbakkegård
Sølyst
Sø Søby
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Elmegård
Bøelbjerg
Birkehøj
Søbygård
Ærtebjerggård
Nederlagsdal
Stenagergård
Koppenbjerg
Koppenbjerg stedet
Savværk
Viager
Rimsgård
Koppenbjerggård
Koppenbjerg
Koppendal
Lille Øksnebjerg
Store Øksnebjerg
Ærtebjerg
Go-kartbane
Kro
Stigmose
Tyllegård
Lundsdal
Gedebjerglund
Stokkevadgård
Lundsbro
Møllose Banke
Savværk
Høje Møllose
Alenbækhuse
Alenbæ
Kildensten
Lundshøj
Kirkebjerg
Kohavegård
Gåsemosegårdsdam
Stavshøj
Kirke Søby
Kirke
Kohavegård
Stigmose
Holemose Banker
Lundsbjerg
Norrebjerggård
Stihøj
Vesterbo
Heftebjerggård
Flemmose
Grave
Stævnebro
Lilleskov
Karlemøse
Præstemarken
Fladmose
Præstehulegård
Bittehøj
Bittehøjgård
Tingyde
Tingledhave
Møllegård

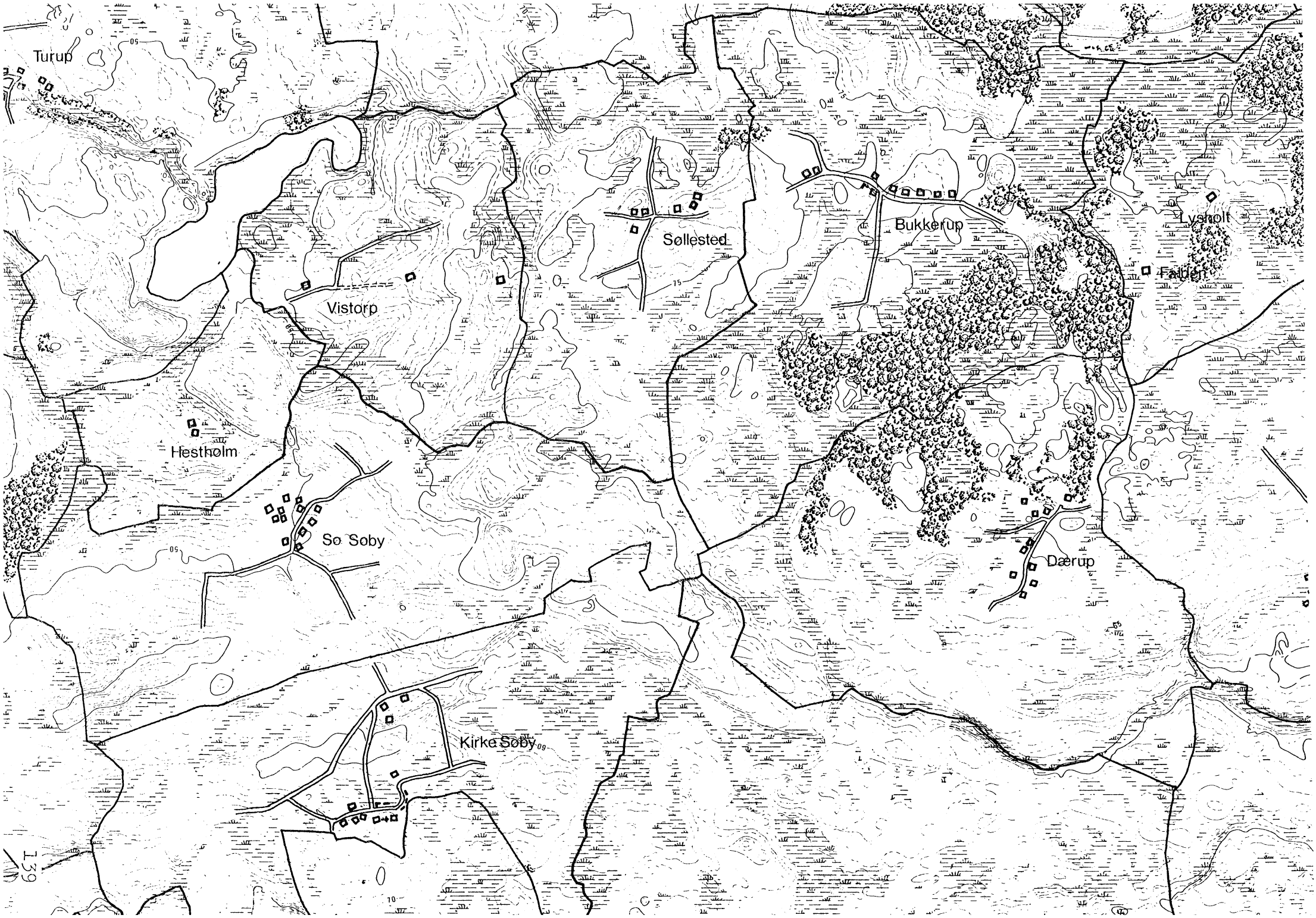
Turup
Vistorp
Søllested
Bukkerup
Lyngholt
Fadrup
Hestholm
Sø Soby
Dærup
Kirke Søby
50
75
10

MELLEMBALLE

Ejerlav: Mellemballe

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

Navn:	Navnetype:
Mellemballe	-balle.

Bemærkninger:

Mellemballe er nævnt første gang 1581 i formen MELLEMBALLE. Forleddet er en form af tillægsordet, glda. MÆTHAL, som betyder midt.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Udflytterbebyggelse	Middelalder.

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Mellemballe

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Vejby. (!)

Byens 4 gårde ligger på u-tiden tæt samlet med et reguleret præg omkring et vejsystem, hvor flere veje mødes midt i byen. En nordgående vej går midt ind i gårdrækken.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

I samme ejerlav som Vedtofte og Brændegård.

c. Udskiftning

år: 1797 figur: Blokudskiftning, store, uregelmæssige blokke.

d. Udflytning

☒ ved udskiftningen 2 gårde flyttet N for byen.

☒ efter udskiftningen 2 gårde flyttet N for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: tovangsbrug rotation: 4/4

vangeantal: 2

dyrkningsfællesskab m. Vedtofte.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vissenbjerg, med uregelmæssige morænebakker og ekstra marg. afvandingsløb mod S.

jordbund: Moræneler med smeltevandsgrus og ferskvandsdynd, -tørv, -sand og -ler.

naturlig afgrænsning: Mod N og V, men ellers ikke.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng.

☐ blandingsøkonomi med

Engarealer spredt N for byen.

Ejerlav: Mellemballe

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Vedtofte

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☒ opløst

☐ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Kun 2 ud af oprindelig 6 gårde bevaret i byen - resten udflyttet. Ingen nybebyggelse på de gamle tomter. Vejnet uforandret. Toftestrukturen delvis bevaret.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En stor del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☐ større engareal ☐ større skovareal ☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☒ størsteparten opdyrket

Ejerlav: Mellemballe

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

STATISTIK

Areal: Vedtofte og Mellemballe: 523 ha, heraf opdyrket 1688: 57%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844 [2]	1903
	15	17	92	

Bebyggelsesenheder:

		1600 [1]	1664	1688	1774	1844 [2]	1903 [3]
Gårde:		1	3	3	5	16	8
Huse:		1			2		
Huse m/ jord:				2		19	5
Huse u/ jord:				4		2	2
I alt:		2	3	9	7	37	15

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
67	1664	2		1	5,0
67	1688	1	2		5,3
69	1844	5	11		5,4
88	1903	7	1		2,5

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	18	23	27
Børn:	10	7	11
I alt:	28	30	38

1. Incl. Røjbjergård.
2. Incl. Vedtofte.
3. Sandsynligvis blandet sammen med Vedtofte.

Ejerlav: Mellemballe

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1		2			
1844 incl. Vedtofte		2			16	15		4
1903	8	7						

Udviklingsbeskrivelse:

Mellemballe udgjorde en integreret del af Vedtofte ejerlav. Det samlede ejerlavs areal var 523 ha, hvoraf i 1688 var opdyrket 57%. Dyrkningssystemet var tovangsbrug og Mellemballe takseredes til 17 tdr. htk. Mellemballe nævnes først år 1581 og som navnet indicerer (balle= bydel) er bebyggelsen så snævert knyttet til Vedtofte, at det ofte volder vanskeligheder at adskille de to. Det er derfor vanskeligt at følge Mellemballes udvikling. Mellemballe blokudskiftedes i 1797 og siden er byen opløst ved udflytning. I 1583 lå en af gårdene til kronlenet Hagenskov, hvilket fortsat var tilfældet i 1664. De to andre gårde lå til Vedtoftegård (Brahesholm) og var derfor skattefri ugedagsbønder, hvorfor de ikke findes i skattemandtallet 1600. I 1770 var hele byen samlet under Brahesholm, og den fremstår nu som en egaliseret landsby på 5 gårde a 3 tdr.htk., samt 2 huse med jord. Endnu i 1844 var gårdene samlet under Brahesholm, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet. Bebyggelses- og befolkningsekspansionen i det 19. årh. var begrænset. Gårdene var i 1684 forholdsvis små, men blev som følge af reguleringen i 1700-tallet endnu mindre.

Ejerlav: Mellemballe

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse

1) Anlægstype. Den lille udflytterby af den middelalderlige navnetype -balle opfattes som en integreret del af Vedtoftes ejerlav. Byen er centralplaceret i det fælles ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende vejby i en delvis reguleret form.

2) Udviklingstype. Byen samledes i 1700-tallet under nabogodset Brahesholm, der udvidede gårdtallet til 5 og foretog en egalisering inden 1770.

Sammenfattende drejer det sig om en noget speciel anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

1) Bytomten er opløst.

2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene.

3) Særlige relikter: -

4) Arkæologiske interesser: en frilagt gårdtomt.

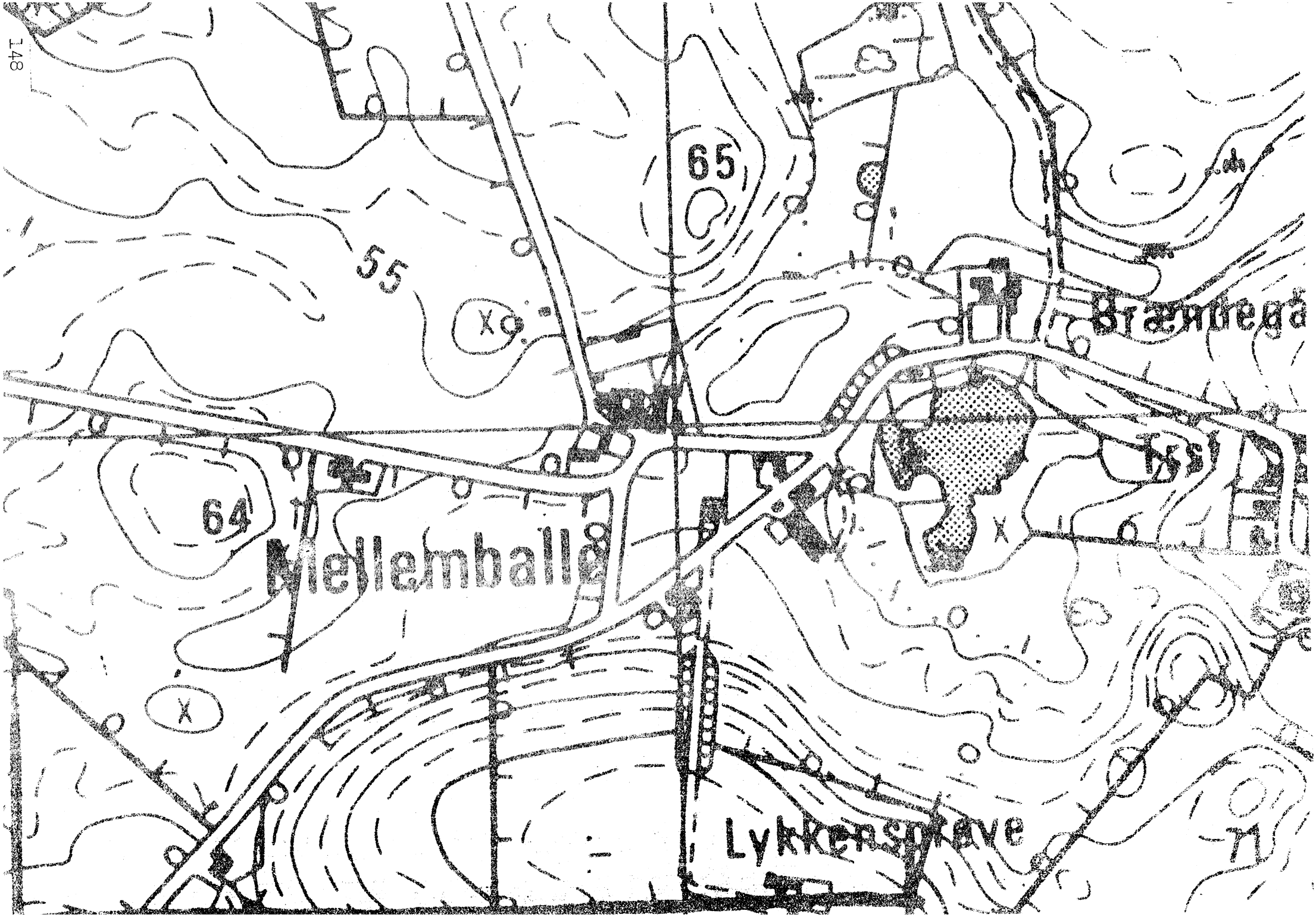
65
55
64
Mellemballe
Bræmbregård
Lykkersgrave

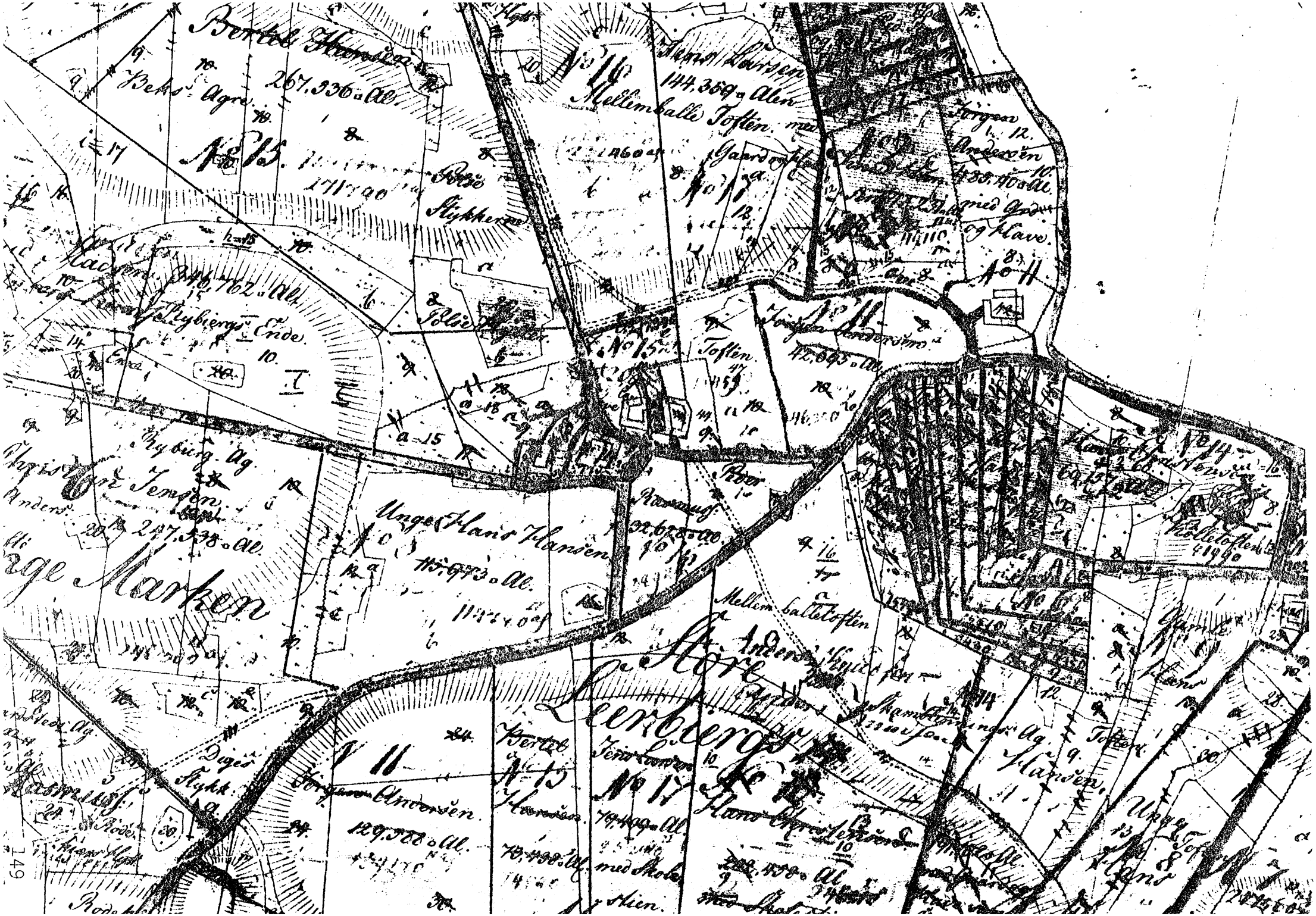
Bertel Hansen
267,336 Ale
Agro
Mellemballe Toften
144,359 Alen
Gaard
Jørgen Andersen
Rose
Stykker
Hadsund
Flybjerg Ende
Toften
Flybjerg Ag
Magistr. Jørgen Anders.
247,338 Ale
Unge Hans Hansen
115,973 Ale
Rasmus
Mellemballetoften
Hollletoften
Ole Anders
Hans Christensen
Diges Stykk.
Jørgen Andersen
129,722 Ale
Hansen
Hans Christensen
Toften
Hansen
Unge Toft
Hans
Rode
Stien

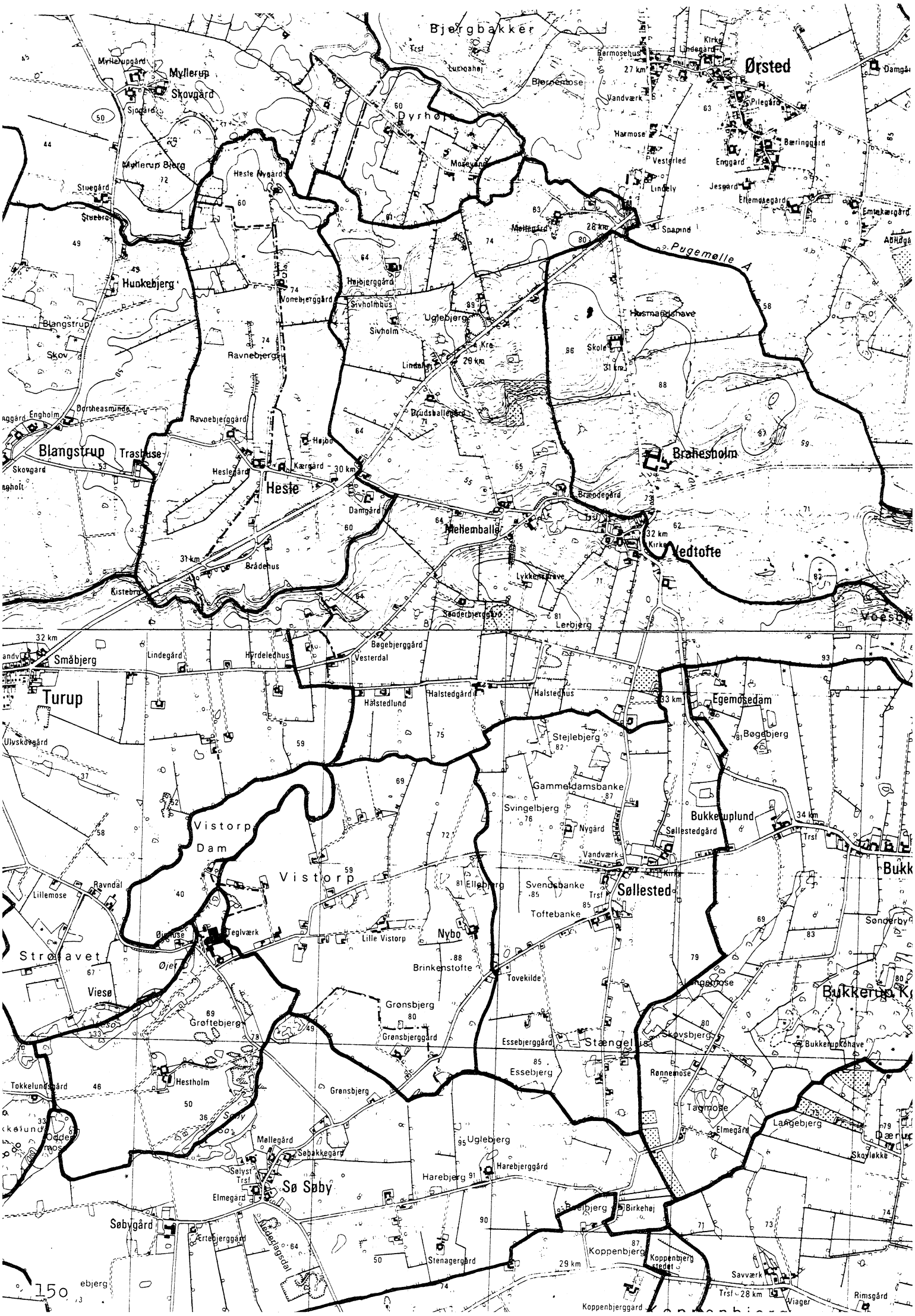
Bjergbakker
Ørsted
Myllerup
Skovgård
Dyrhøj
Myllerup Bjerg
Stuegård
Hunkebjerg
Blangstrup
Skov
Engholm
Blangstrup
Trashuse
Skovgård
Heste
Ravnebjerg
Uglebjerg
Sivholm
Husmandshave
Pugemølle Å
Braesholm
Mellemballe
Vedtofte
Brådehus
Kistebro
Lerbjerg
Small bjerg
Turup
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Bukkerup Lund
Vistorp Dam
Vistorp
Søllested
Toftebanke
Nybo
Brinkenstofte
Tovekilde
Strøtavet
Viesø
Grønsbjerg
Grøftebjerg
Essebjerg
Stængelis
Skovsbjerg
Bukkerup Kro
Hestholm
Tokkelundgård
Møllegård
Søbakkegård
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Sølvst
Sø Søby
Elmegård
Søbygård
Ertebjerggård
Stenagergård
Koppenbjerg
Koppenbjerg stedet
Koppenbjerggård
Savværk
Rimsgård
Viager
Trsf 28 km
29 km
150

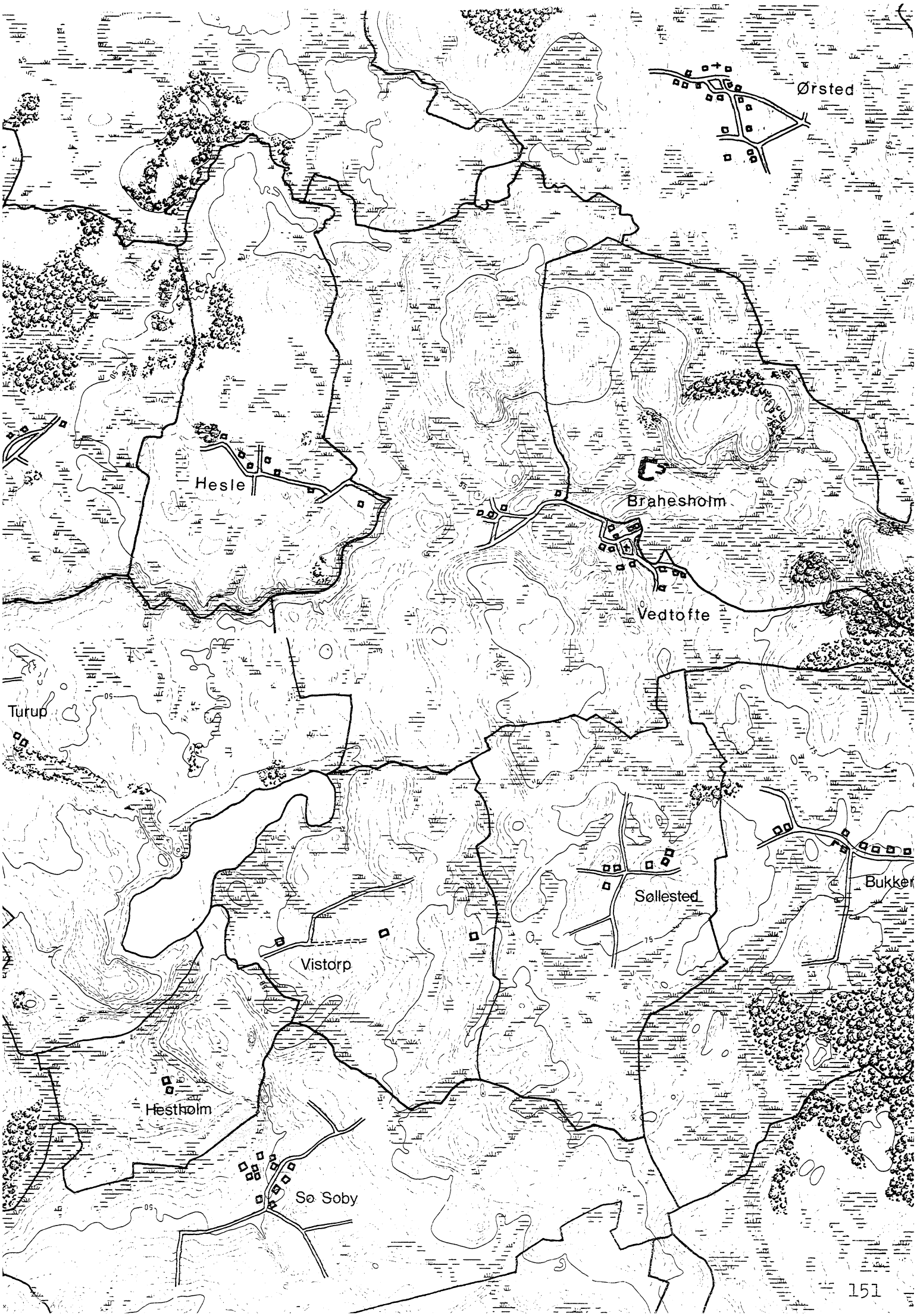
Ørsted
Hesle
Braheholm
Vedtofte
Turup
Søllested
Bukker
Vistorp
Hestholm
Sø Soby

VEDTOFTE

Ejerlav: Vedtofte

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

Navn:	Navnetype:
Vedtofte	-tofte.

Bemærkninger:

Vedtofte er nævnt første gang 1345 i formen WITOFFTE. Forleddet er sandsynligvis navneordet glda, WITH, som betyder skov. Efterleddet er tofte, som betyder "det af fællesskabet undtagne, til bebyggelse beregnede areal, der tilkom hver gårdejer i en by.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby	Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Vedtofte

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Vedtofte

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Vejklyngeby. (!)

Byens gårde ligger spredt langs et kompliceret vejforløb, der strækker sig fra V mod Ø og udvider sig i midten af byen. Her omgivet af veje ligger kirken og uden om ligger byens huse - mod Ø i en reguleret række.

b. Placering i forhold til by-marken

☐ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☒ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

I ejerlavet ligger også Brændegården og Mellemballe V for Vedtofte.

c. Udskiftning

år: 1797 figur: Blokudskiftning, stjernefigur omkring byen.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 4 gårde SV for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: to-vangsbrug rotation: 4/4.

vangeantal: 2 dyrkningsfællesskab med Mellemballe.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vissenbjerg, domineres af plateaubakker, sengl. ler og ekstra marg. afvandingsløb.

jordbund: Moræneler med smeltevandssand og -grus, samt ferskvandsdynd og -tørv.

naturlig afgrænsning: Mod Ø og V, men ellers ikke.

☒ overvejende ager.

☐ overvejende med større indhold af

☐ blandingsøkonomi med

Eng spredt rundt i ejerlavet, skov mod Ø.

Ejerlav: Vedtofte.

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

1/3 af byens gärde er flyttet ud (de lå alle i den Ø ende af byen). Der er ikke sket nybyggeri af betydning i byen, som faktisk er blevet mere fast struktureret efter udflytningen. Kirken ligger säledes også centralt i byen i dag. Vejnettet uforandret og ligeså er toftestrukturen stort set.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☒ større engareal ☒ større skovareal ☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Engområde V for byen. Skov mod Ø.

Ejerlav: Vedtofte.

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bäg	Glamsbjerg	Vedtofte

STATISTIK

Areal: Vedtofte og Mellemballe: 523 ha, heraf opdyrket 1688: 57%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844 [3]	1903
	116	67 (+17) [3]	92	

Bebyggelsesenheder:

		1610 [1]	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		3	16	12	13 *	16 [3]	15
Huse:			12 *		16		
Huse m/ jord:				5 *		19	13
Huse u/ jord:				5		2	11
I alt:		3	28	22	29	37	39

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
38	1664	6	4	6	7,3
92	1688	1	11		5,5
69	1844	5	11		5,4
60	1903	10	5		3,6

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	90	114	156
Børn:	87	41	80
I alt:	177	155	236

1. Incl. Brændegård.
2. Incl. Uglebjerg mølle.
3. Incl. Mellemballe

Ejerlav: Vedtofte

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1	1	15	11⊕		
1844 Incl. Mellemballe		2			16	15		4
1903	15	23						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 523 ha store ejerlav (incl. Mellemballe) var i 1688 opdyrket 57%. Udflytterbyen Mellemballe opfattes som en integreret del af ejerlavet, der dyrkedes i tovangsbrug og som i 1684 takseredes til 84 tdr. htk. mod 92 tdr. i 1844. En Gammeltofte (nævnt 1532) vidner formentlig om forgængerbebyggelsens placering. Vedtofte blokudskiftedes 1797 og siden er 4 gårde udflyttet. Hovedgården Vedtoftegård omtales allerede fra 1421 og skal være oprettet af 2 bøndergårde. I løbet af 1500-1600-tallet udvidedes den flere gange på landsbyens bekostning. Fra 1560-62 opkøbte Ejler Hardenberg fra kronen 7 gårde i Vedtofte (heriblandt 2 selvejergårde), og i 1583 var Vedtoftegård nået op på 14 gårde i Vedtofte (den ene kaldet Haugård), 4 huse og Vedtofte mølle (mølleskyld 18 tdr. mel). I 1591 blev gården Brunsvig og en jord lagt under hovedgårdsmarken og i 1632 led gården Røgbjerg samt Tyringsvænge på 50 tdr. land samme skæbne. I 1664 var hovedgården på nær annex-præstegården enebesidder i byen og hovedgården takseredes til 36 tdr. htk. og ikke mindre end 254 svins olden. I løbet af 1673-75 blev yderligere 5 gårde og 1 jord af Vedtofte by lagt under hovedgården, der samtidigt omdøbtes til Brahesholm, ligesom de resterende gårde i landsbyen egaliseredes. Endnu i 1844 var Brahesholm stort set eneejer i byen, men inden 1903 var overgangen til selveje afsluttet. Antallet af gårde i ejerlavet faldt drastisk i 1500-1600-tallet som følge af hovedgårdens udvidelse. Fra 1670'erne og frem til midten af 1800-tallet lå antallet af gårde omkring 12, men steg herefter svagt i forbindelse med overgangen til selveje. Hustallet var allerede højt i 1700-tallet som følge af hovedgårdens nærhed. En beskeden hus- og befolkningsvækst sætter ind efter 1844. Gårdene var i 1684 forholdsvis små og byen fremstod da egaliseret.

Ejerlav: Vedtofte

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Vedtofte

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☐	Stor interesse:	X	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

1) Anlægstype. Den store kirke - adelby af vikingetidsnavnetypen -tofte har agerorientering og har oprindelig været centralplaceret i sit ejerlav. Som følge af hovedgårdsekspansion har Vedtofte imidlertid nu randplacering. Af Vedtofte ejerlav er udparcelleret udflytterbyen Mellemballe, der nærmest har karakter af en delvis selvstændig bydel. I ejerlavets nordlige del findes Uglebjerg Mølle. En Gammeltofte vidner om Vedtoftes tidligere placering.

2) Udviklingstype. Byen husede allerede i 1400-tallet hovedgården Vedtoftegård (Brahesholm). I løbet af 1500-tallet samledes byen stort set herunder og hovedgårdsmarkerne udvidedes. I 1600-tallet fulgte yderligere en række udvidelser og landsbyen egaliseredes. Hovedgårdens hoveribehov afspejler sig i et stort antal huse i 1600-1700-tallet.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en for den hovedgårdsnære landsby særdeles typisk udvikling.

Relikt-vurdering: Stor interesse

1) Bytomten er delvis bevaret.

2) Kulturlandskabet har bevaret en del af udskiftningshegnene samt større eng og skovarealer.

3) Særlige relikter: kirken, Brahesholm (har bevaret sin karakter af landsbyhovedgård.

4) Arkæologiske interesser: En gammeltofte, 3 frilagte gårdtomter.

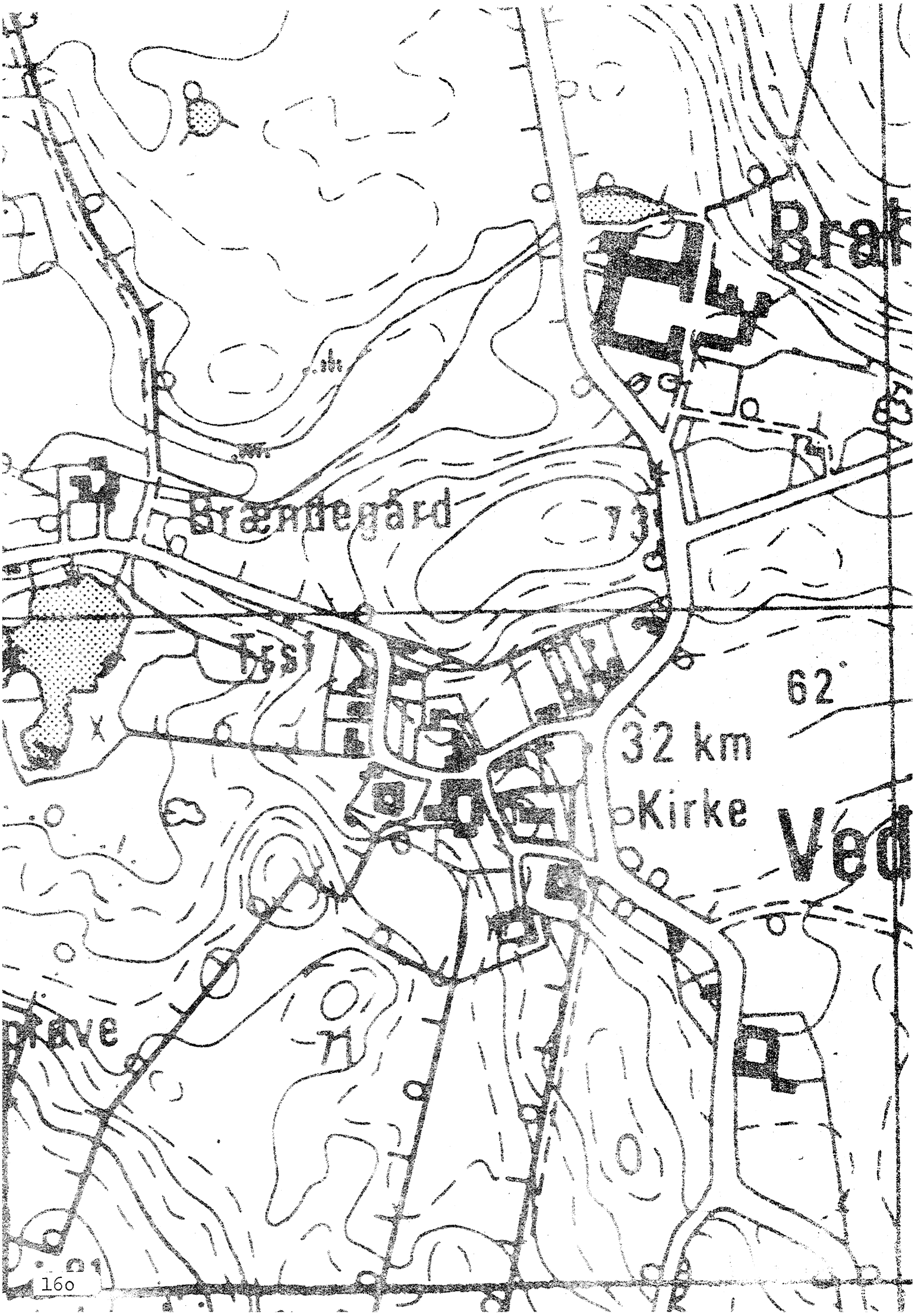
Bræmbegård
73
62°
32 km
Kirke

Toften. 16
Toften
Andersen
med Gr. og
Have.

Ørsted
Søndermark
Damgård
Mosebjerg
Sædhelm
Sædholmgård
Kældsgård
Østermark
Grimsbjerg
Ørsted Mølle
Pugemølle Å
Gågerup
Hestehave
Hestehave
Brahesholm
Højbjerg
Heste
Kærgård
Damgård
Mellemballe
Nedtofte
Brædehus
Lerbjerg
Vesterdal
Halstedgård
Halstedhus
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Nedergård
Bukkerup
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Søllested
Toftebanke
Nybo
Lille Vistorp
Brinkenstofte
Tovekilde
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukkerup Kohave
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Stængelhus
Essebjerg
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Glamsbjerg Grave
Rennemose
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovlykke
Møllegård
Søbakkegård
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Hyldebanke
Rullegård
Snogehøj
Sø Søby
Birkehøj
Rosenlund
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Koppenbjerggård
Koppendal
Koppenbjerg
Stigmose
Løbergården
Kro
Kirke
Skole
Husmandshave
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Abildgård
Snapind
Møllegård
Vesterled
Enggård
Bæringgård
Pilegård
Vandværk
Harmose
Bjerremose
Lucienhøj
Dyrhøj
Mosevang
Sivholmhus
Sivholm
Uglebjerg
Lindely
Bredsballegård
Lykkemøllehave
Søderbjerggård
Bøgebjerggård
Hørdelehus
Halstedlund
Langehavegård
Grøn
Væsebjerg Skov
Trsf
Kirke
Kro
Skole
Vandværk
Møllegård
Nygård
Nybo
Lille Vistorp
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Essebjerg
Grønsbjerg
Uglebjerg
Harebjerggård
Harebjerg
Sø Søby
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Koppenbjerggård
Koppendal
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Løbergården
Hyldebanke
Rosenlund
Engholm
Kælderhavegård
Hedehus
Rullegård
Snogehøj
Skovlykke
Langebjerg
Tagmose
Rennemose
Skovsbjerg
Bukkerup Kohave
Glamsbjerg Grave
Stænge
Essebjerg
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Toftebanke
Tovekilde
Brinkenstofte
Ellebjerg
Svendsbanke
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukker
Nedergård
Bukkerup
Nedergård
Stævningen
Lillefald
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Halstedgård
Halstedhus
Vesterdal
Lerbjerg
Væsebjerg Skov
Grøn
Langehavegård
Hørdelehus
Bøgebjerggård
Søderbjerggård
Lykkemøllehave
Brædehus
Bredsballegård
Lindely
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Abildgård
Snapind
Møllegård
Vesterled
Enggård
Bæringgård
Pilegård
Vandværk
Harmose
Bjerremose
Lucienhøj
Dyrhøj
Mosevang
Sivholmhus
Sivholm
Uglebjerg
Lindely
Bredsballegård
Husmandshave
Skole
Kro
Hestehave
Hestehave
Brahesholm
Højbjerg
Heste
Kærgård
Damgård
Mellemballe
Nedtofte
Brædehus
Lerbjerg
Vesterdal
Halstedgård
Halstedhus
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Nedergård
Bukkerup
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Søllested
Toftebanke
Nybo
Lille Vistorp
Brinkenstofte
Tovekilde
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukkerup Kohave
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Stængelhus
Essebjerg
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Glamsbjerg Grave
Rennemose
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovlykke
Møllegård
Søbakkegård
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Hyldebanke
Rullegård
Snogehøj
Sø Søby
Birkehøj
Rosenlund
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Koppenbjerggård
Koppendal
Koppenbjerg
Stigmose
Løbergården
Kro
Kirke
Skole
Husmandshave
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Abildgård
Snapind
Møllegård
Vesterled
Enggård
Bæringgård
Pilegård
Vandværk
Harmose
Bjerremose
Lucienhøj
Dyrhøj
Mosevang
Sivholmhus
Sivholm
Uglebjerg
Lindely
Bredsballegård
Lykkemøllehave
Søderbjerggård
Bøgebjerggård
Hørdelehus
Halstedlund
Langehavegård
Grøn
Væsebjerg Skov
Trsf
Kirke
Kro
Skole
Vandværk
Møllegård
Nygård
Nybo
Lille Vistorp
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Essebjerg
Grønsbjerg
Uglebjerg
Harebjerggård
Harebjerg
Sø Søby
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Koppenbjerggård
Koppendal
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Løbergården
Hyldebanke
Rosenlund
Engholm
Kælderhavegård
Hedehus
Rullegård
Snogehøj
Skovlykke
Langebjerg
Tagmose
Rennemose
Skovsbjerg
Bukkerup Kohave
Glamsbjerg Grave
Stænge
Essebjerg
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Toftebanke
Tovekilde
Brinkenstofte
Ellebjerg
Svendsbanke
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukker
Nedergård
Bukkerup
Nedergård
Stævningen
Lillefald
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Halstedgård
Halstedhus
Vesterdal
Lerbjerg
Væsebjerg Skov
Grøn
Langehavegård
Hørdelehus
Bøgebjerggård
Søderbjerggård
Lykkemøllehave
Brædehus
Bredsballegård
Lindely
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Abildgård
Snapind
Møllegård
Vesterled
Enggård
Bæringgård
Pilegård
Vandværk
Harmose
Bjerremose
Lucienhøj
Dyrhøj
Mosevang
Sivholmhus
Sivholm
Uglebjerg
Lindely
Bredsballegård
Husmandshave
Skole
Kro
Hestehave
Hestehave
Brahesholm
Højbjerg
Heste
Kærgård
Damgård
Mellemballe
Nedtofte
Brædehus
Lerbjerg
Vesterdal
Halstedgård
Halstedhus
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Nedergård
Bukkerup
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Søllested
Toftebanke
Nybo
Lille Vistorp
Brinkenstofte
Tovekilde
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukkerup Kohave
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Stængelhus
Essebjerg
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Glamsbjerg Grave
Rennemose
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovlykke
Møllegård
Søbakkegård
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Hyldebanke
Rullegård
Snogehøj
Sø Søby
Birkehøj
Rosenlund
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Koppenbjerggård
Koppendal
Koppenbjerg
Stigmose
Løbergården
Kro
Kirke
Skole
Husmandshave
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Abildgård
Snapind
Møllegård
Vesterled
Enggård
Bæringgård
Pilegård
Vandværk
Harmose
Bjerremose
Lucienhøj
Dyrhøj
Mosevang
Sivholmhus
Sivholm
Uglebjerg
Lindely
Bredsballegård
Husmandshave
Skole
Kro
Hestehave
Hestehave
Brahesholm
Højbjerg
Heste
Kærgård
Damgård
Mellemballe
Nedtofte
Brædehus
Lerbjerg
Vesterdal
Halstedgård
Halstedhus
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Nedergård
Bukkerup
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Søllested
Toftebanke
Nybo
Lille Vistorp
Brinkenstofte
Tovekilde
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukkerup Kohave
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Stængelhus
Essebjerg
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Glamsbjerg Grave
Rennemose
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovlykke
Møllegård
Søbakkegård
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Hyldebanke
Rullegård
Snogehøj
Sø Søby
Birkehøj
Rosenlund
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Koppenbjerggård
Koppendal
Koppenbjerg
Stigmose
Løbergården
Kro
Kirke
Skole
Husmandshave
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Abildgård
Snapind
Møllegård
Vesterled
Enggård
Bæringgård
Pilegård
Vandværk
Harmose
Bjerremose
Lucienhøj
Dyrhøj
Mosevang
Sivholmhus
Sivholm
Uglebjerg
Lindely
Bredsballegård
Husmandshave
Skole
Kro
Hestehave
Hestehave
Brahesholm
Højbjerg
Heste
Kærgård
Damgård
Mellemballe
Nedtofte
Brædehus
Lerbjerg
Vesterdal
Halstedgård
Halstedhus
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Nedergård
Bukkerup
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Søllested
Toftebanke
Nybo
Lille Vistorp
Brinkenstofte
Tovekilde
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukkerup Kohave
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Stængelhus
Essebjerg
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Glamsbjerg Grave
Rennemose
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovlykke
Møllegård
Søbakkegård
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Hyldebanke
Rullegård
Snogehøj
Sø Søby
Birkehøj
Rosenlund
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Koppenbjerggård
Koppendal
Koppenbjerg
Stigmose
Løbergården
Kro
Kirke
Skole
Husmandshave
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Abildgård
Snapind
Møllegård
Vesterled
Enggård
Bæringgård
Pilegård
Vandværk
Harmose
Bjerremose
Lucienhøj
Dyrhøj
Mosevang
Sivholmhus
Sivholm
Uglebjerg
Lindely
Bredsballegård
Husmandshave
Skole
Kro
Hestehave
Hestehave
Brahesholm
Højbjerg
Heste
Kærgård
Damgård
Mellemballe
Nedtofte
Brædehus
Lerbjerg
Vesterdal
Halstedgård
Halstedhus
Egemosedam
Bøgebjerg
Stejlebjerg
Gammeldamsbanke
Svingelbjerg
Nygård
Søllestedgård
Bukkemuplund
Nedergård
Bukkerup
Stævningen
Lillefald
Højekrogsbanke
Vistorp
Ellebjerg
Svendsbanke
Søllested
Toftebanke
Nybo
Lille Vistorp
Brinkenstofte
Tovekilde
Sønderby Mose
Mollebjerg
Falden
Bukkerup Kohave
Grønsbjerg
Grønsbjerggård
Essebjerggård
Stængelhus
Essebjerg
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Glamsbjerg Grave
Rennemose
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Skovlykke
Møllegård
Søbakkegård
Uglebjerg
Harebjerg
Harebjerggård
Hyldebanke
Rullegård
Snogehøj
Sø Søby
Birkehøj
Rosenlund
Elmegård
Dærup
Pilekærgård
Svanekærgård
Koppenbjerg
Koppenbjerg Mølle
Stenagergård
Savværk
Viager
Rimsgård
Koppenbjerggård
Koppendal
Koppenbjerg
Stigmose
Løbergården
Kro

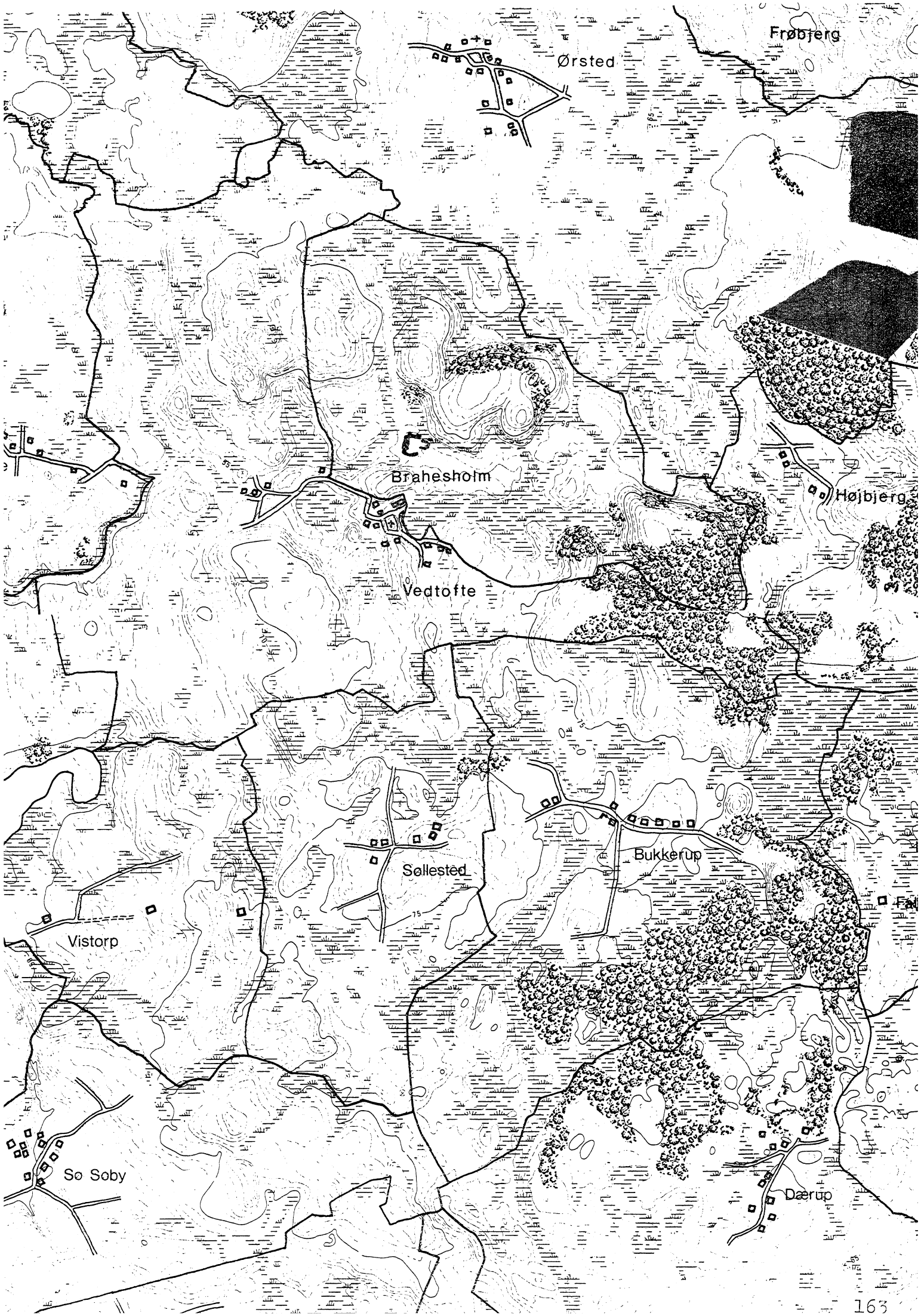
Frøbjerg
Ørsted
Braheholm
Højbjerg
Vedtofte
Bukkerup
Søllested
Vistorp
Sø Søby
Dærup

HØJBJERG

Ejerlav: Højbjerg

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Navn:	Navnetype:
Højbjerg	-bjerg

Bemærkninger:

Højbjerg er nævnt første gang 1552 i formen HØYBERG MARK. Forleddet er fuglenavnet høg, eller navneordet høj eller tillægsordet høj. Efterleddet er bjerg, glda. BIARGH, som var det almindelige ord, ældre tid for naturlig forhøjning, nu afløst af banke.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Rydningsby	Middelalder

Bemærkninger:

En rydningsby er en landsby, som er anlagt efter forudgående rydning på stedet i middelalderen.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Højbjerg

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

De 3 gårde ligger på den SV side af den SØ-NV gående vej - to af gårdene tæt sammen, den tredie i større afstand fra de andre. Men alle tre i en afstand fra vejen. Mod S et par huse.

b. Placering i forhold til by-marken

☐ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☒ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Landsbyen ligger i den NV del af ejerlavet, mens der er skove i den Ø.

c. Udskiftning

år: 1778 figur: Blokudskiftning, stjernefigur omkring byen.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 1 gård nedlagt, 1 gård flyttet.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: to-vangsbrug rotation: 4/4

vangeantal: 2 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vissenbjerg, domineres af plateaubakker.

jordbund: Moræneler og smeltevandsler samt små forekomster af ferskvandsdynd, -ler, -sand og -tørv.

naturlig afgrænsning: Til alle sider.

☐ overvejende

☐ overvejende med større indhold af

☒ blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

Store skovarealer i den Ø og S del, eng spredt rundt i ejerlavet.

Ejerlav: Højbjerg

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☒ opløst
☐ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Kun 1 gård tilbage på oprindelig plads - en nedlagt, en anden flyttet N for den ØV gående vej. Ingen nybebyggelse. Toftestrukturen næsten helt opløst. Vejnettet uforandret.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En stor del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☐ større engareal ☒ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald
☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Skovarealer i den Ø og SØ del.

Ejerlav: Højbjerg

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted

STATISTIK

Areal: 333 ha, heraf opdyrket 1688: 17%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	27	17	25	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		4	3	3	3	3	7
Huse:			2		2		
Huse m/ jord:						3	2
Huse u/ jord:				2			
I alt:		4	5	5	5	6	9

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
(67)	1664		2	1	9,0
(100)	1688		3		5,7
(100)	1844		3		7,0
(57)	1903	4	3		3,5

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	19	33	39
Børn:	14	5	16
I alt:	33	38	55

Ejerlav: Højbjerg

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					3	2		
1844					3	2		1
1903	3	2			4			

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 333 ha store ejerlav var i 1688 kun 17% opdyrket, hvilket er overraskende lidt, men i overensstemmelse med bebyggelsens karakter af rydningsby i skovbygden. Byen havde i 1688 tovangsbrug og takseredes i 1684 kun til 17 tdr.htk. på grund af den ekstensive udnyttelse. I 1844 steg takseringen til 25 tdr.htk. Højbjerg synes opstået som rydningsby i den vestlige skovrige del af Ørsteds ejerlav. Højbjerg blokudskiftedes i 1778 og siden er 2 af de 3 gårde udflyttet/nedlagt. To af gårdene i Højbjerg hørte til kronen. De skødedes i 1560 og 1562 til Vedtoftegård (Brahesholm). I dette gods jordebog fra 1583 optræder derfor 2 gårde og 1 hus i Højbjerg. Lige før 1600 blev nabogården Krengerup oprettet som hovedgård og skattemandtallet fra år 1600 noterer om 2 af de 4 bønder, at de er ugedagsmænd til Krengerup og Vedtofte. I 1664 lå hele byen til Krengerup, og i 1670'erne lod Claus Daa bønderne i Højbjerg gøre lige på grund og landgilde - altså en egalisering. Krengerup og Brahesholdm godser fulgtes nu af, og i 1770 optræder byen med 3 gårde og 2 huse i Brahesholms jordebog, for i 1844 atter at henføres til Krengerup. Endnu i 1903 var overgangen til selveje langt fra afsluttet. Antallet af gårde synes år 1600 at have været 4, men holder sig herefter på 3 fra 1664 til 1844. Overgangen til selveje ledsages af en ekspansion til 7 gårde, medens hustallet forbliver upåvirket. Befolkningen stiger i normalt omfang fra 1787 til 1901. Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Landsbyen egaliseredes i 1670'erne.

Ejerlav: Højbjerg

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	X	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Interesse

1) Anlægstype. Den lille rydningsby er opstået på den skovrige østlige del af Ørsteds ejerlav. Opdyrkningsprocenten var i 1688 ekstrem lav. Byen er randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby.

2) Udviklingstype. Byen samledes i 1600-tallet under nabogodset Krengerup og egaliseredes i 1670'erne. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af moderat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

1) Bytomten er opløst.

2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene. samt større skovarealer.

3) Særlige relikter: -

4) Arkæologiske interesser: To frilagte gårdtomter.

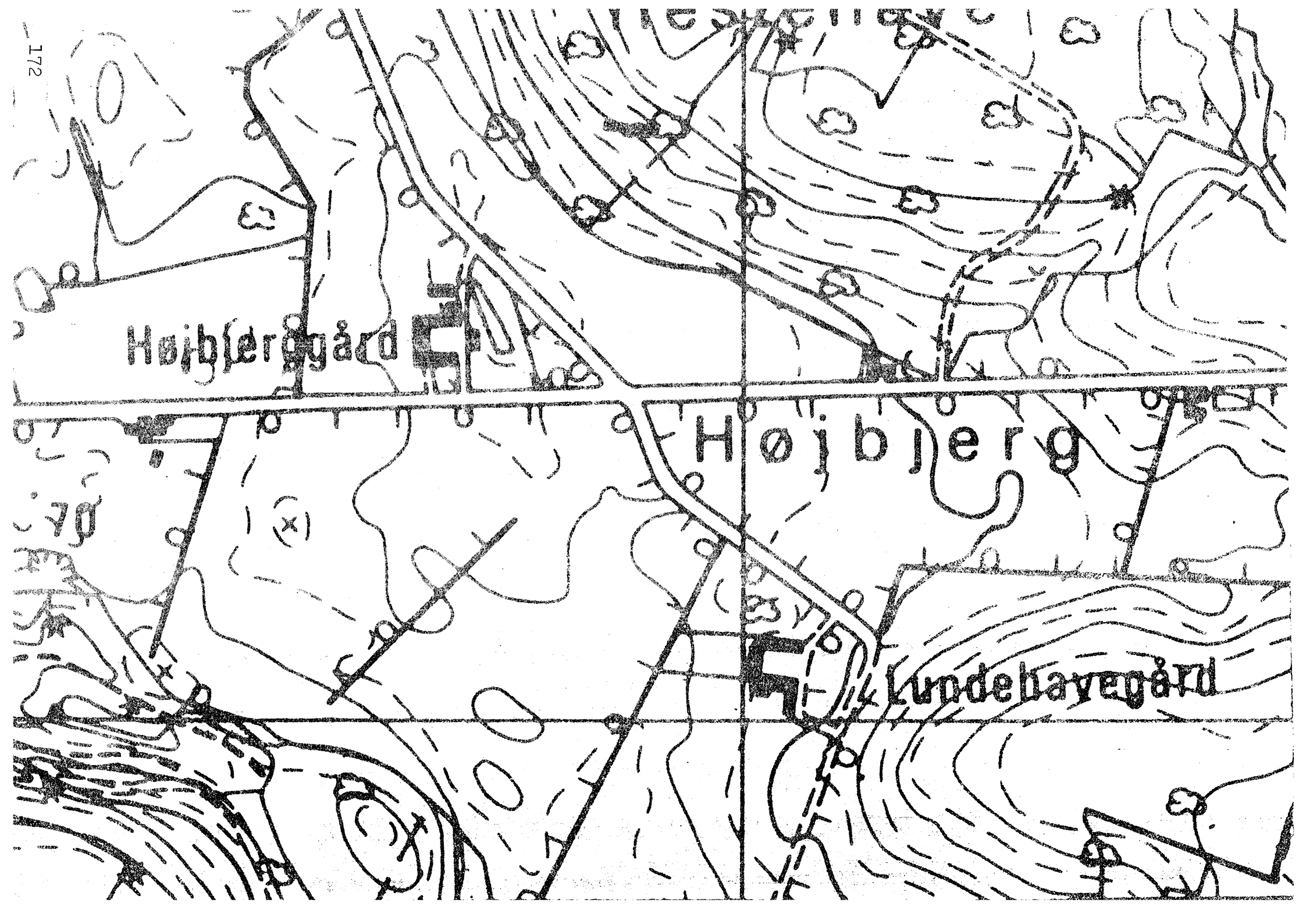
Høibjergård
Højbjerg
Lundebaregård

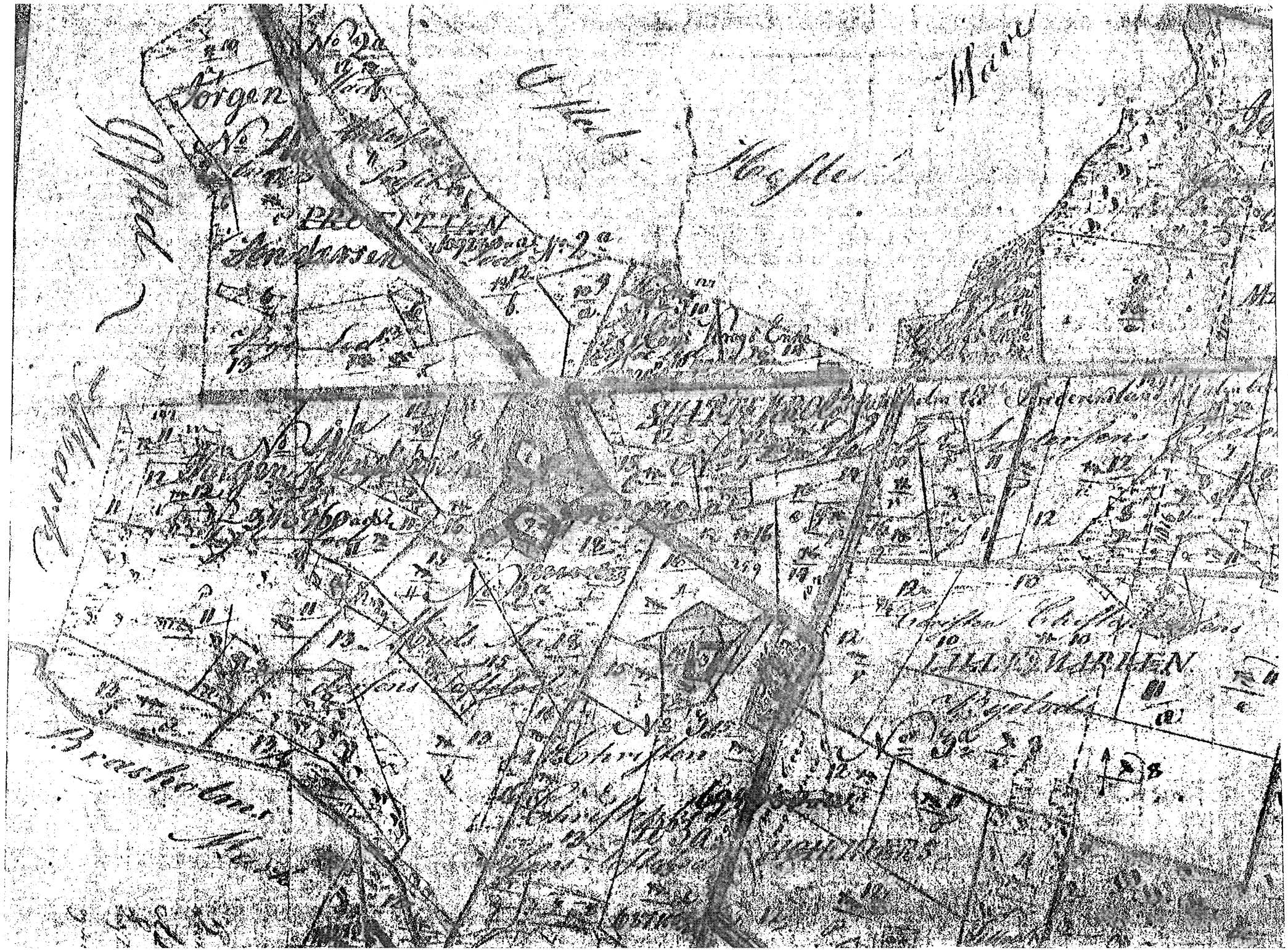
Forgen
Bredarsen
Brasborn

Mosebjerg
Sædholm
Sædholmgård
Hyldekærgård
Hallesmose
Pilegård
Bæringgård
Enggård
Jesgård
Ellemosegård
Emtekærgård
Keldsgård
Østermark
Trsf
Grimsbjerg
Hyldestedgård
Brentebjerg
Øster Skovga
Ravnsbakke
Abildgård
Ørsted Møller
Pugemølle Å
Gågerup
Hestehave
Nydamgård
Karlshøj
Rosengård
Nyrup
Nyrupgård
Grøften
Nydam
Trsf
Hestehave
Generalinde dammen
Lindegårdsbak
Brahesholm
Højbjergård
Højbjerg
Trsf
Langhavegård
Krengerup
Nedtofte
Grønnefald
Væesbjerg Skov
Skamnershave
Egemosedam
Bøgebjerg
Fjællebro
Bækhus
Egelund
Stævningen
Limefald
Rulleskov
Bukkeruplund
Søllestedgård
34 km
Trsf
Nedergård
Højekrogsbanke
Holt
Rønnemosegård
Bukkerup
35 km
Skovfogedbolig
Bærholm
Lyshøj
Sonderby Mose
Møllebjerg
Falden
36 km
Bukkerup Huse
Holtegå
Bukkerup Kohave
Glohøj
Glamsbjerg Hegn
Skovsbjerg
Bukkerupkohave
Skole
Kalkerup Skov
Rønnemose
Glamsbjerg Grave
Tagmose
Elmegård
Langebjerg
Dærup Grave
Kælderhavegård
Hedehus
Engholm
Søholm
Skovlykke
Rullegård
Savværk
Hyldebanke
Snogehøj
Rosenlund
Trsf
Elmegård
Dærup
Skole
Stadion
GLAMSBJERG
Pilekærgård
Svanekærgård
Løbergården
Koppenbjerg
Savværk
Trsf
28 km
Viager
Rimsgård
27 km
26 km
Skole
Rådhus
Højskole
24 km
Landlyst
Idræts plads
Mellose Banke
Savværk
Alenbækshuse
Glamsdal
Søholmshus
Lundsbro
174

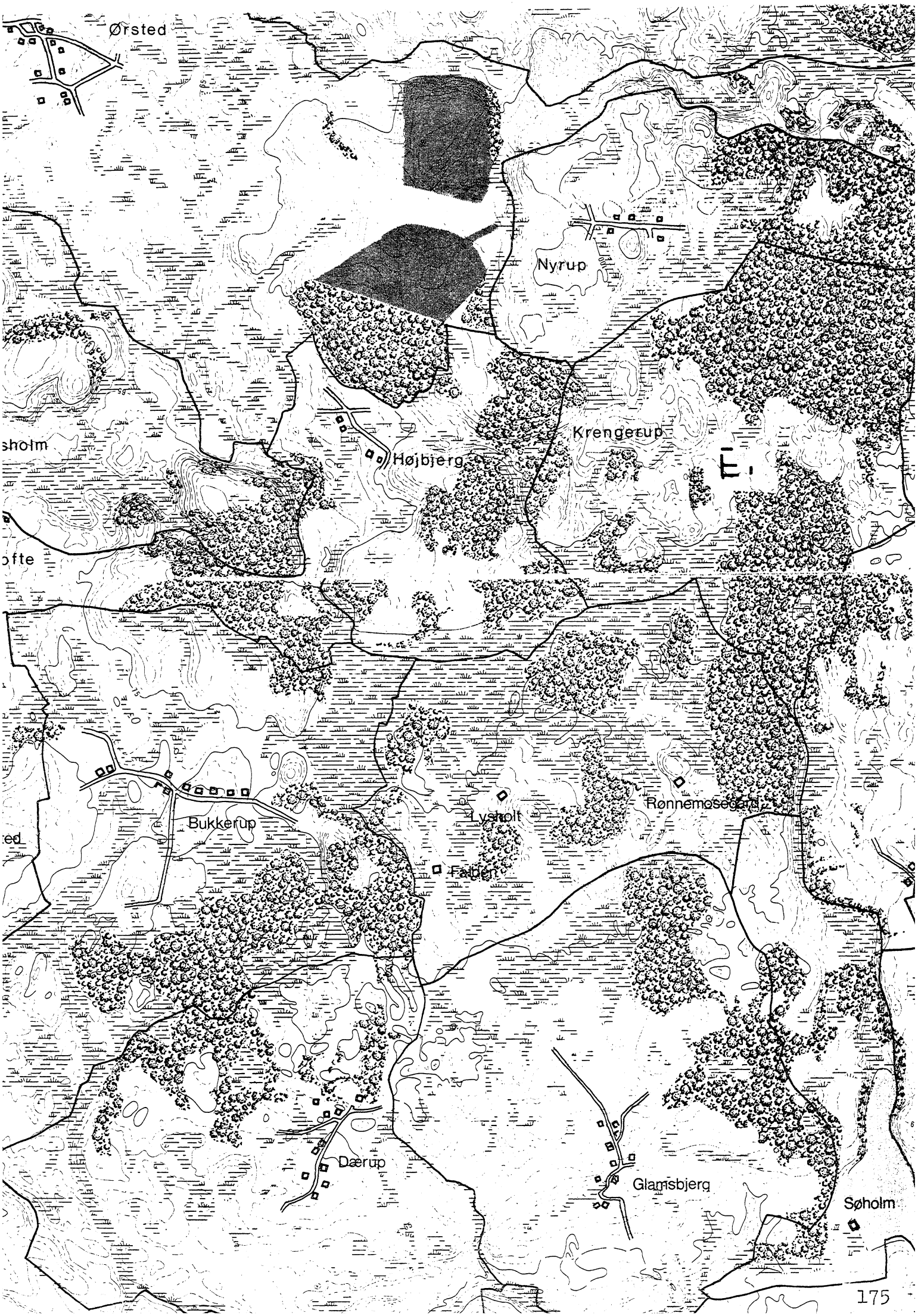
Ørsted
Nyrup
Krengerup
Højbjerg
Bukkerup
Lysholt
Rønnemosegård
Falden
Dærup
Glamsbjerg
Søholm

NYRUP

Ejerlav: Nyrup

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Navn:	Navnetype:
Nyrup	-torp.

Bemærkninger:

Nyrup er nævnt første gang i 1533 i formen NYERUPPE. Forleddet er tillægsordet ny, Efterleddet er torp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Udflytterbebyggelse	Middelalder.

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby - i dette tilfælde Ørsted.

Historiske tildragelser:

Mindesten ved fødehuset 1926 for litteraturhistorikeren Rasmus Nyerup født i Nyrup 1759.

Ejerlav: Nyrup

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 4 gårde ligger med ret stor afstand langs den ØV gående vej. 3 gårde ret tæt op til vejen, 1 i en vis afstand. Bygaden udvidet til at have fortelignende karakter. 3 huse langs bygaden mellem gårdene.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1781 figur: Blokudskiftning, større, uregelmæssige blokke.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 1 gård lige V for byen. Desuden 1 gård nedlagt.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: tovangsbrug rotation: 4/4

vangeantal: 2 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vissenbjerg, domineres af uregelmæssige moræne-bakker.

jordbund: Moræneler med morænegrus, smeltevandsgrus og -ler samt ferskvandstørv og -dynd.

naturlig afgrænsning: Mod Ø, S og V, men ikke mod NV.

☐ overvejende

☐ overvejende med større indhold af

☒ blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

Skov i den Ø del af ejerlavet - eng i den midterste del og særligt omkring byen.

Ejerlav: Nyrup

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget

Kun 2 gårde bevaret på deres oprindelig plads fra udskiftningstiden. 1 flyttet lige uden for byen, 1 nedlagt. Ingen nybebyggelse af betydning. Vejnettet udforandret. Toftestrukturen delvis bevaret.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

Kun en del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☐ større engareal ☒ større skovareal ☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Skov i den Ø del.

Ejerlav: Nyrup

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted

STATISTIK

Areal: 214 ha, heraf opdyrket 1688: 34%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	27	19	20	

Bebyggelsesenheder:

		1600	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		5	5	5	4	4	5
Huse:					2		
Huse m/ jord:						3	9
Huse u/ jord:				1			1
I alt:		5	5	6	6	7	15

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
(60)	1664	2	3		5,4
(100)	1688	5			3,8
(100)	1844		4		4,6
(100)	1903	3	2		4,4

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	46	53	62
Børn:	22	19	38
I alt:	68	72	100

Ejerlav: Nyrup

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					5			
1844					4	3		
1903	1	4			4	6		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 214 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 34%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets skovbygdeplacering. Byen havde da tovangsbrug og takseredes i 1684 for 19 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende for 20 tdr.htk. Nyrup (Ny-torp) er en udflytterby fra Ørsted anlagt i moderejerlavets skovrige østlige del. Nyrup blokudskiftedes i 1781 og siden er 2 gårde udflyttet/nedlagt. Byen synes i senmiddelalderen at have været delt mellem Dalum Kloster (1 gård i 1533) og kronen. I henholdsvis 1562 og 1583 afhændede kronen ialt 4 gårde i Nyrup til Vedtoftegård (Brahesholm). I 1664 lå hele byen til Krengerup, der gennemførte en egalisering i 1670'erne. Mellem 1688 og 1770 gennemførte Krengerup en ny egalisering, hvorved gårdtallet sattes ned til 4. I 1770 bestod byen af 4 gårde a 4 tdr og 7 skpr.htk. samt 3 huse. Endnu i 1903 holdt Krengerup stort set byen samlet, og den havde endnu bevaret sit egaliserede præg. Antallet af gårde er uforandret 4-5 fra 1600 til 1903, medens hus- og befolkningstallet ekspanderer i moderat omfang fra 1844 til 1903. Gårdene i byen var forholdsvis små i 1684. Byen egaliseredes 2 gange.

Ejerlav: Nyrup

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	X	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse

1) Anlægstype. Den lille udflytterby af vikingetids - middelalder navnetypen -torp er præget af sin placering i skovbygden. Byen er centralplaceret og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby.

2) Udviklingstype. Byen domineredes i senmiddelalder af kronbesiddelser. I løbet af 1500-tallet samledes byen under Brahesholm, senere under den indensogns hovedgård Krengerup, der egaliserede byen 2 gange. En sen overgang til selveje ledsagedes af ekspansion i moderat omfang.

3) Begivenheder. I byen fødtes i 1759 Rasmus Nyrup.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

1) Bytomten er delvis bevaret, men har mistet det sluttede præg.

2) Kulturlandskabet har kun bevaret en del af udskiftningshegnene samt et større skovareal.

3) Særlige relikter: -

4) Arkæologiske interesser: en enkelt frilagt gårdtomt.

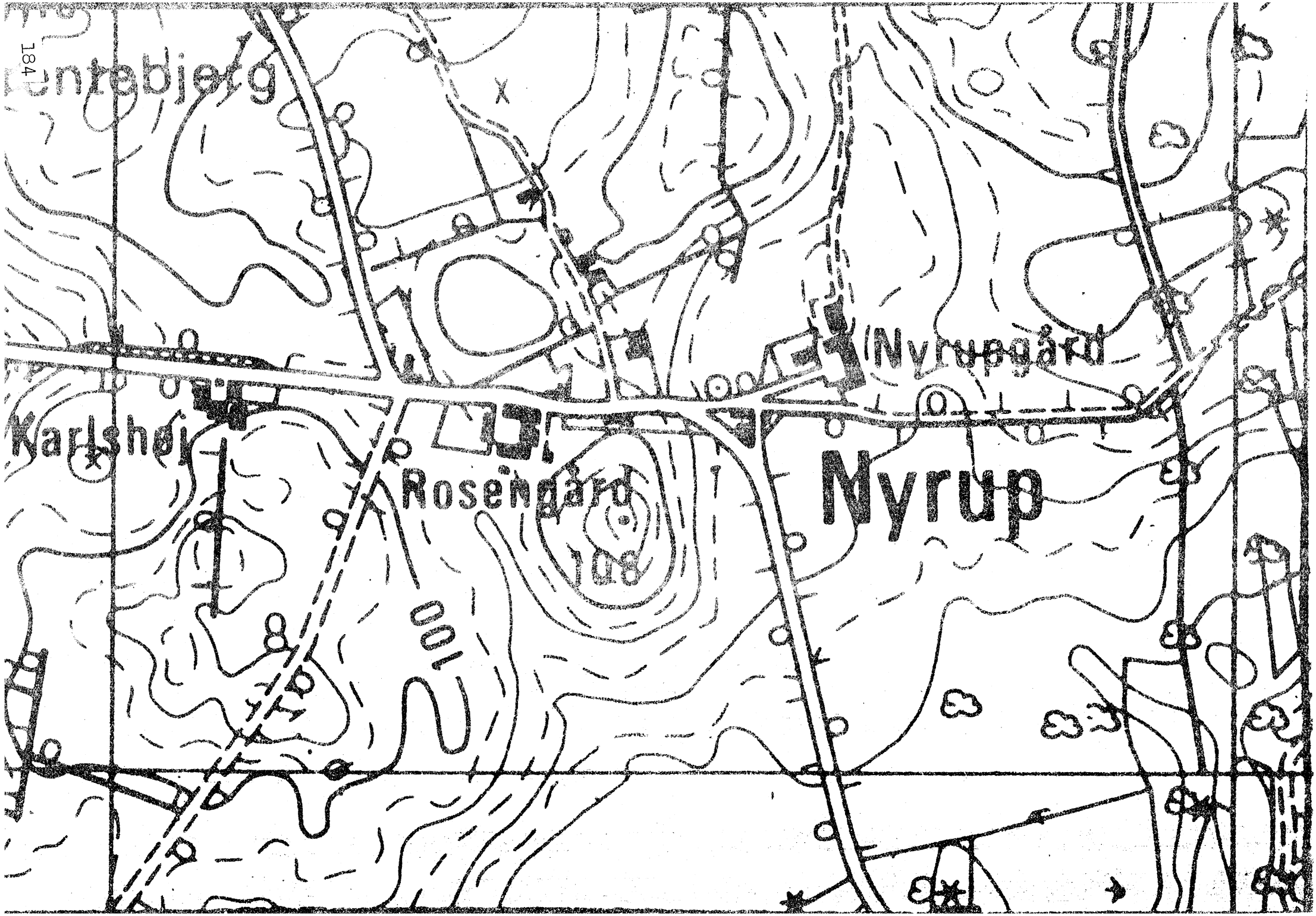
Nyrupgård
Karlshøj
Rosengård
Nyrup
108
100

186
Orte
Skovkrog Bakke
Kirke
Østergård
Kristiensejs
Egely
Stumphul Huse
Hersebjerghus
25 km
Brenderup
Brenderup Bjerg
Knudshave
Rojsmose
Topgård
Trsl
Skovgårde
Skovhuse
Stagtenbakke
Nordemlund
Bakkehøj
Tophøj
Nordenhave
Brunemoselund
Greelund
Grønbjerghus
Højgård
28 km
Sjøsholm
Skole
Vejsmark
Frøbjerg Bakken
Stenbjerg
Augustenborg
Kohavehus
Brændholt
Vængebakkegård
Mosegård
Vestelund
Elmegård
26 km
Ballegård
Moselund
Frøbjerg Vænge
Frøbjerg Bøgehøj
Rosenmosegård
Karlslund
Orsted Grave
Mollebjerg
Frøbjergård
Frøbjerglund
Sendergård
Hedamgård
Tømmeshave
Mellebjerg
Søndermark
Tønnergård
Højangergård
Frøbjerg
Ellemose Have
Kabjergtorn
Kirke
Lindegård
Bermosehus
27 km
Ørsted
Damgård
Bøgebjerg
Ellemoselund
Hyldekærgård
Skovstru
Vandværk
Pilegård
Mosebjerg
Skovstrupgård
Teglværk
Sædholm
Sædholmgård
Hallesmose
Harmose
Bæringgård
Keldsgård
Vesterled
Enggård
Øster Skovgård
Bøgelund
Ellerupland
Lindely
Jesgård
Ellemosegård
Hyldestedgård
Østermark
Emtekærgård
Trsl
Grimsbjerg
Brentebjerg
Fællesskovgård
Snapind
28 km
Abildgård
Ørsted Mølle
Rævhøbakke
Pugemølle Å
Nyrupgård
Tjørnely
Gågerup
Nydamgård
Karlshøj
Rosengård
Nyrup
Nyrup Dam
Frydenlund
Hestehave
Kongestedet
Husmandshave
Grøften
Bakkebo
Narupskov
Skole
31 km
Nydam
Trsl
Hestehave
Generalinde dammen
Lindegårdsbakke
Gråfenlund
Skovgård
Brahesholm
Højbjergård
Højbjerg
Lindholm
Trsl
Brændegård
Londshavegård
Krengerup
32 km
Kirke
Vedtofte
Grønnefald
Julsminde
Brøngård
Vestergård
Skanneshave

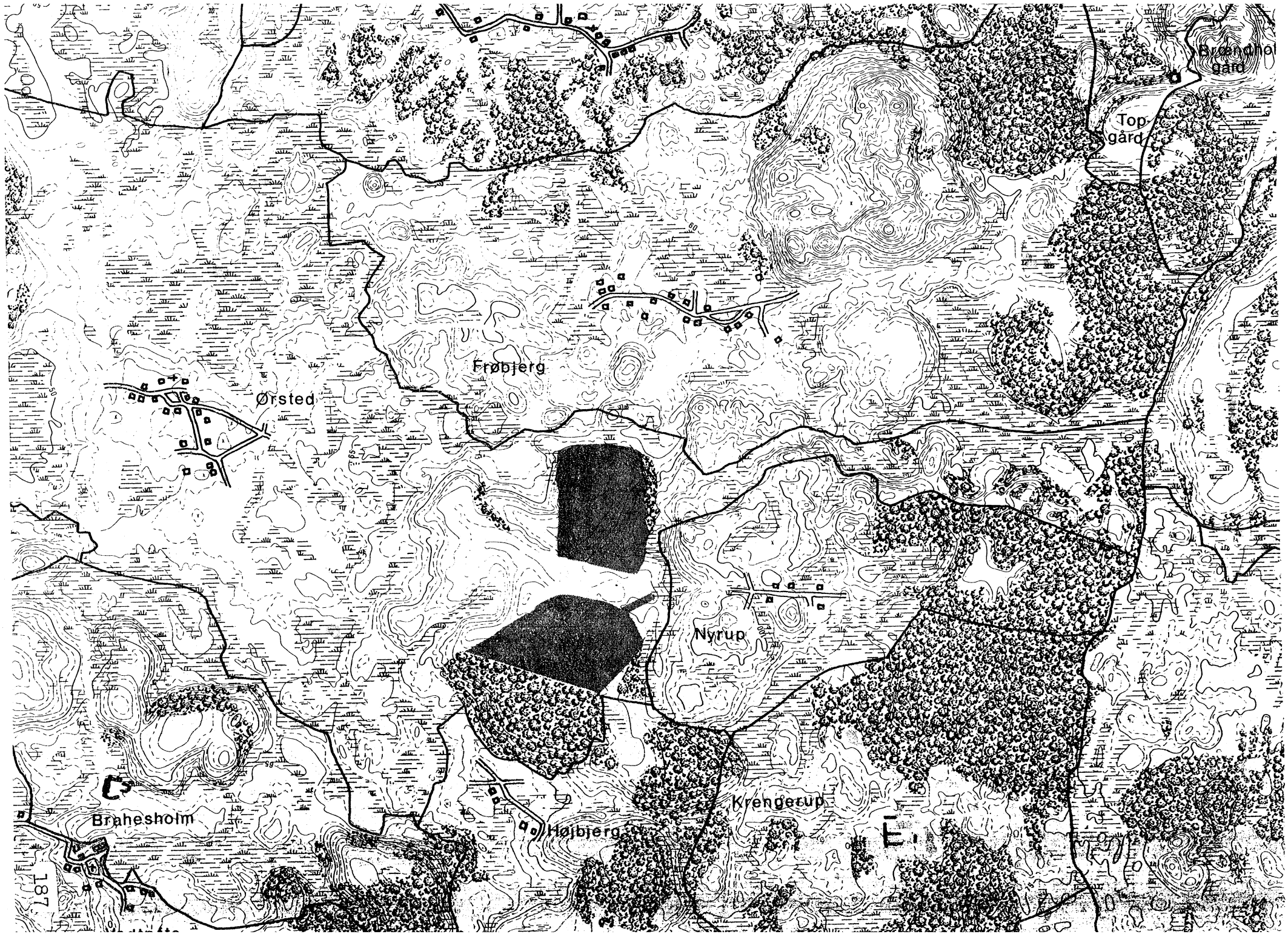
Brønnholgård
Topgård
Frøbjerg
Ørsted
Nyrup
Krengetup
Højbjerg
Brahesholm
E

ØRSTED

Ejerlav: Ørsted

SKEMA 1

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Navn:	Navnetype:
Ørsted	-sted

Bemærkninger:

Ørsted er nævnt første gang 1389 i formen Ørsted. Efterleddet er navneordet glda. ØR, som betyder grus. Efterleddet er sted, glda. STATH, hvis betydning er omstridt 1) grund for bebyggelse 2) areal 3) eng.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby med kirke.	Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Ejerlav: Ørsted

SKEMA 2

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Uregelmæssig vejforteby med udvidelse til slynget vejby. (!)

Byen kan opdeles i 2: 1) en N (opr.?) det hvor op til 8 gårde ligger koncentreret om et gadeforte, hvorom også ligger en række huse og kirken og præstegården, 2) en S del (udvidelse?) hvor gårdene ligger spredt tilfældigt rundt langs vejen.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering

☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

I Ø ende af ejerlavet Øster Skovgård.

c. Udskiftning

år: 1776 figur: Blokudskiftning, mange mindre blokke.

d. Udflytning

☒ ved udskiftningen 5 gårde Ø for byen.

☒ efter udskiftningen 10 gårde især V for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: tovangsbrug rotation: 4/4

vangeantal: 2 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Kuperet, Vissenbjerg, med plateaubakker.

jordbund: Moræneler med smeltevandssand og -ler samt ferskvandsdynd og -tørv.

naturlig afgrænsning: Mod V, SV, N, NV og NØ, men ikke mod Ø (Nyrup).

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng, skov og overdrev.

☐ blandingsøkonomi med

Eng spredt rundt i ejerlavet (bl.a. SV og N for byen). Skov i NV og mod Ø, overdrev i området op til Nyrup.

Ejerlav: Ørsted

SKEMA 3

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret ☐ opløst

☐ delvis bevaret ☒ opløst og nybebygget

Kun 10 ud af oprindelig 25(?) gårde bevaret i landsbyen - resten er flyttet ud i den store bymark. En stor del af de gamle tomter er nybebyggede, men der er ikke i væsentligt omfang sket bebyggelse uden for de gamle tomter, således at byens grundstruktur består, blot med huse i st, f. gårde. Toftesystemet derved stærkt udvidet. Vejnettet stort set uforandret.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning

En stor del af u-hegnene.

c. Ressourceområde

☒ større engareal ☐ større skovareal ☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald

☐ større overdrevsareal ☐ størsteparten opdyrket

Eng- og vådområder N og SV for byen.

Ejerlav: Ørsted

SKEMA 4

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted

STATISTIK

Areal: 1128 ha, heraf opdyrket 1688: 36%

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	208	120	200	

Bebyggelsesenheder: 1)

		1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		17+	23+	25	25+	26	30
Huse:		6	8		23		
Huse m/ jord:				1		24	78
Huse u/ jord:				8		9	17
I alt:		23	31	34	48	59	125

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1–4 tdr. htk.	5–8 tdr. htk.	8– tdr. htk.	Gennemsnit
(32)	1664	3	7	12	9,5
(88)	1688	18	13		4,8
(77)	1844	2	22	2	6,5
(47)	1903	13	15	2	4,7

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	206	271	392
Børn:	104	104	167
I alt:	310	375	559

1) med gården Gågerup

Ejerlav: Ørsted

SKEMA 5

FYNS AMT	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			5	3	13	5	5	
1844	1	11			2	3	23	19
1903	29	95			1			

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 1128 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 36%, hvilket er i overensstemmelse med placeringen på overgangen til skovbygden. Byen havde et relativt ekstensivt tovangsbrug og takseredes i 1684 meget lavt til 120 tdr.htk. mod 200 tdr. htk. i 1844. Skovene var betydelige endnu i 1664. Alene Brahesborgs 4 gårde takseredes for 80 svins olden. Formentlig er en stor del blevet ryddet inden 1800. Af det oprindeligt større ejerlav er i den skovrige østlige del udparcelleret småbyerne Højbjerg og Nyrup samtenestegårdene Gågerup og Krengerup. Sidstnævnte oprettedes som hovedgård omkring 1600, medens Gågerup for det meste regnes som en integreret del af Ørsteds ejerlav. Ørsted Mølle takseredes i 1583 for en mølleskyld på 18 tdr. korn, hvilket placerer den som en betydelig mølle. I 1806 omtales et stort overdrev ved Ørsted. Sydøst for Ørsted vidner marknavne på Addebølle (1682) formentlig om en nedlagt landsby. Ørsted blokudskiftedes i 1776 og siden er omkring 15 gårde udflyttet. Omkring 1400 omtales flere gange en væbner (gård) i Ørsted. I 1514 fandtes 2 kirkegårde i byen, hvilket stemmer overens med, at Assens Provsti og Skt. Knuds Kloster len tilsammen havde 4 gårde i 1664 (hvortil kom præstegården). I 1548 ejede Hesselagergård en enkelt gård, men på dette tidspunkt var godssamlingen igang omkring nabohovedgården Vedtoftegård (Brahesholm). I 1562 erhvervedes ved mageskifte 1 gård fra kronen og i Vedtoftegårds jordebog fra 1583 opregnes 11 gårde og 1 hus i Ørsted samt Ørsted Mølle. Kort efter oprettedes den indensogns hovedgård Krengerup, der i lange perioder fik fælleseje med Brahesholm. I 1664 var Krengerups andel 13 gårde og 5 huse, medens Brahesborg havde 4 gårde i byen. Kort efter blev Krengerup enebesidder og Ørsted egaliseredes i 1670'erne, hvad ifølge en samtidig præsteindberetning førte til, at bønderne næsten alle blev forarmede. Endnu i 1844 lå byen stort set samlet til Krengerup og Brahesholm, men i 1903 var overgangen til selveje stort set afsluttet. Antallet af gårde synes svagt stigende fra 23 til 25 i forbindelse med egaliseringen af byen. Efter 1844 stiger gårdtallet moderat i forbindelse med overgangen til selveje. Antallet af huse var allerede højt i 1700-tallet. Der skete en kraftig hus- og befolkningsekspansion fra 1844 til 1903. Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Byen egaliseredes i 1670'erne.

Ejerlav: Ørsted

SKEMA 6

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Båg	Glamsbjerg	Ørsted

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse:	☐	Interesse:	☒	Stor interesse:	☐	Særlig interesse:	☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse

1) Anlægstype. Den store kirke - adelby af den førvikingstidige navnetype -sted er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er uregelmæssig vejforteby. Af det oprindeligt større ejerlav er senere udparcelleret småbebyggelserne Gågerup, Nyrup, Højbjerg og Krengerup. Sidstnævnte gjordes o. 1600 til hovedgård. Opdyrkningsprocenten var meget lav og ejerlavet præges i det hele taget af placeringen på overgangen til skovbygden. Et marknavn Addebølle vidner formentlig om en nedlagt bebyggelse.

2) Udviklingstype. Byen samledes i 1500 og 1600-tallet under godserne Brahesholm og Krengerup, der i lange perioder havde fælles ejer. Byen egaliseredes i 1670'erne. Den sene overgang til selveje ledsagedes af kraftig ekspansion fra 1844 til 1903.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

1) Bytomten er kun delvis bevaret og præges af nybyggeri.

2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene samt større engarealer.

3) Særlige relikter: kirke.

4) Arkæologiske interesser: Tomten af Addebølle, en frilagt gårdtomt.

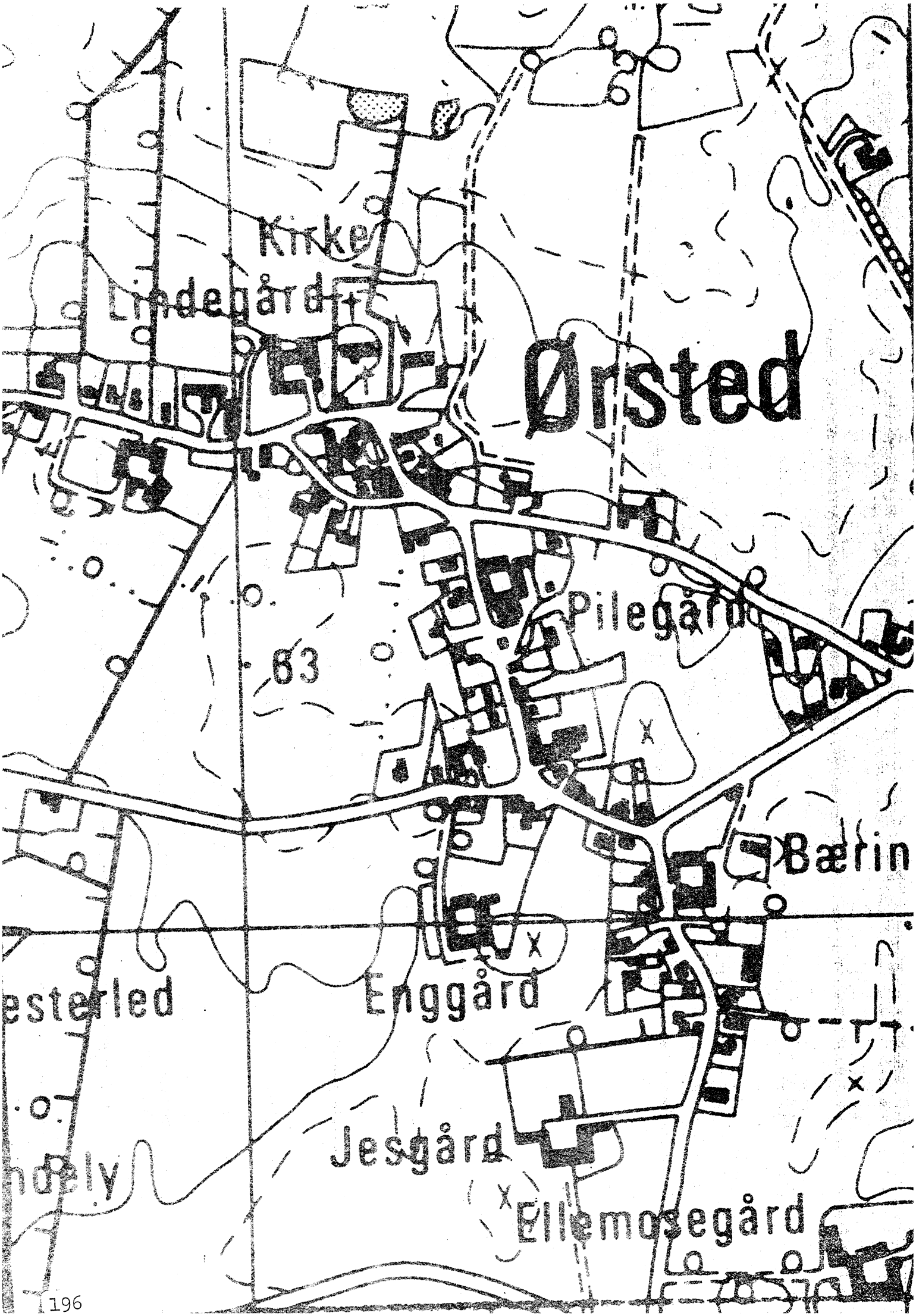
Kirke
Lindegård
Ørsted
Pilegård
63
Bærin
Enggård
esterled
Jesgård
hdely
Ellemosegård

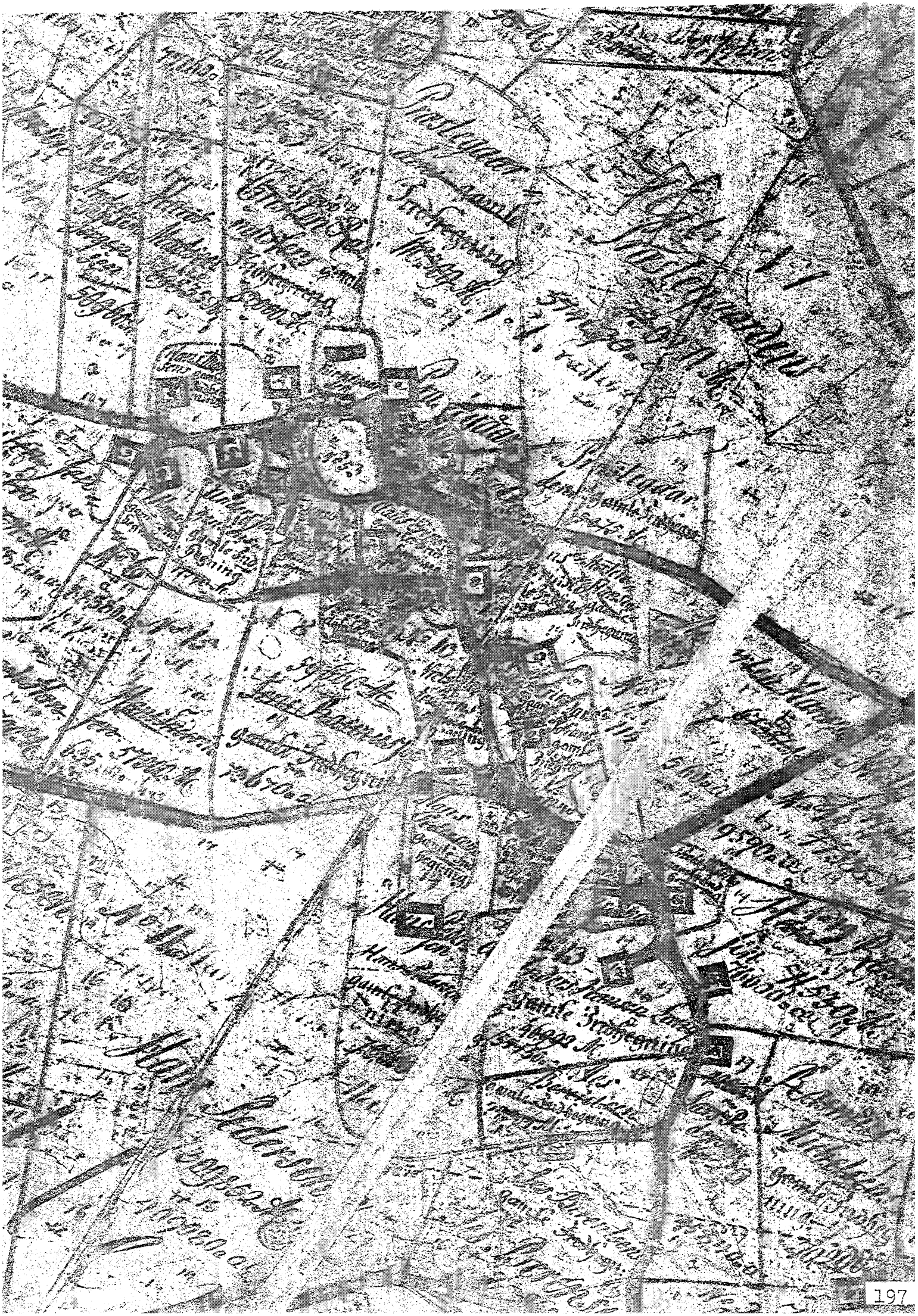

Maglebjerg
Gavnby
Gavnbygård
Sønderbygård
Alundshøj
Grøftebjerg
Bjergvænge
Basbjerg
Bjørnebjerg
Damgård
Damhavel
Marelund
Bredbjerg
Stikrog
Hestbjerg
Hestbjerggård
Trsf
Stavnbygård
Krongård
Skovkrog Bakke
Orte
Kirke
Østergård
Kristiensæje
Egely
Stumphul Huse
Hersebjerghus
Tyllegård
Bremerholm
Grønbjerghus
Højgård
Skovgård
Basselund
Sjøsholm
Mosegård
Vængemakkegård
Elmegård
Ballegård
Moselund
Vestelund
Frøbjerg Vænge
Ørsted
Grøftebjerg
Mollebjerg
Søndergård
Hedamgård
Frøbjergård
Tjenergård
Højagergård
Frøbjerg
Frøbjerg Banke
Vejsmark
Skovhuse
Skole
Stenbjerg
Rosenhave
Rejsegade
Skovgårde
Nordenhave
Brunemosegård
Grejelund
Karlslund
Ellemose Have
Kaabjergto
Hyldekærgård
Hallesmose
Bjergbakker
Bjerggård
Trolde skov
Lusinahøj
Bjørnemose
Dyrhøj
Mosevang
Kirke
Lindegård
Bermosehus
Vandværk
Pilegård
Bælnggård
Enggård
Jesgård
Ellemosegård
Vesterled
Lindely
Harmose
Damgård
Bøgebjerg
Mosebjerg
Sædholm
Sædholmgård
Keldsgård
Østermark
Emtekærgård
Abildgård
Ørsted Mølle
Grimsbjerg
Hyldestengård
Brentebjerg
Øster Skovgård
Kattesskov
Rævebakke
Nyrup
Nyrupgård
Nydamgård
Karlshøj
Rosengård
Nyrup Dam
Gågerup
Hestehave
Nydam
Grøften
Pugemølle Å
Snapmø
Mellegård
Højbjerggård
Sivholmhus
Uglebjerg
Sivholm
Lindegård
Brudsballegård
Havemandshave
Skole
Brahesholm
Højbjerg
Lindegårdbakke
Gellerup
Lindholm

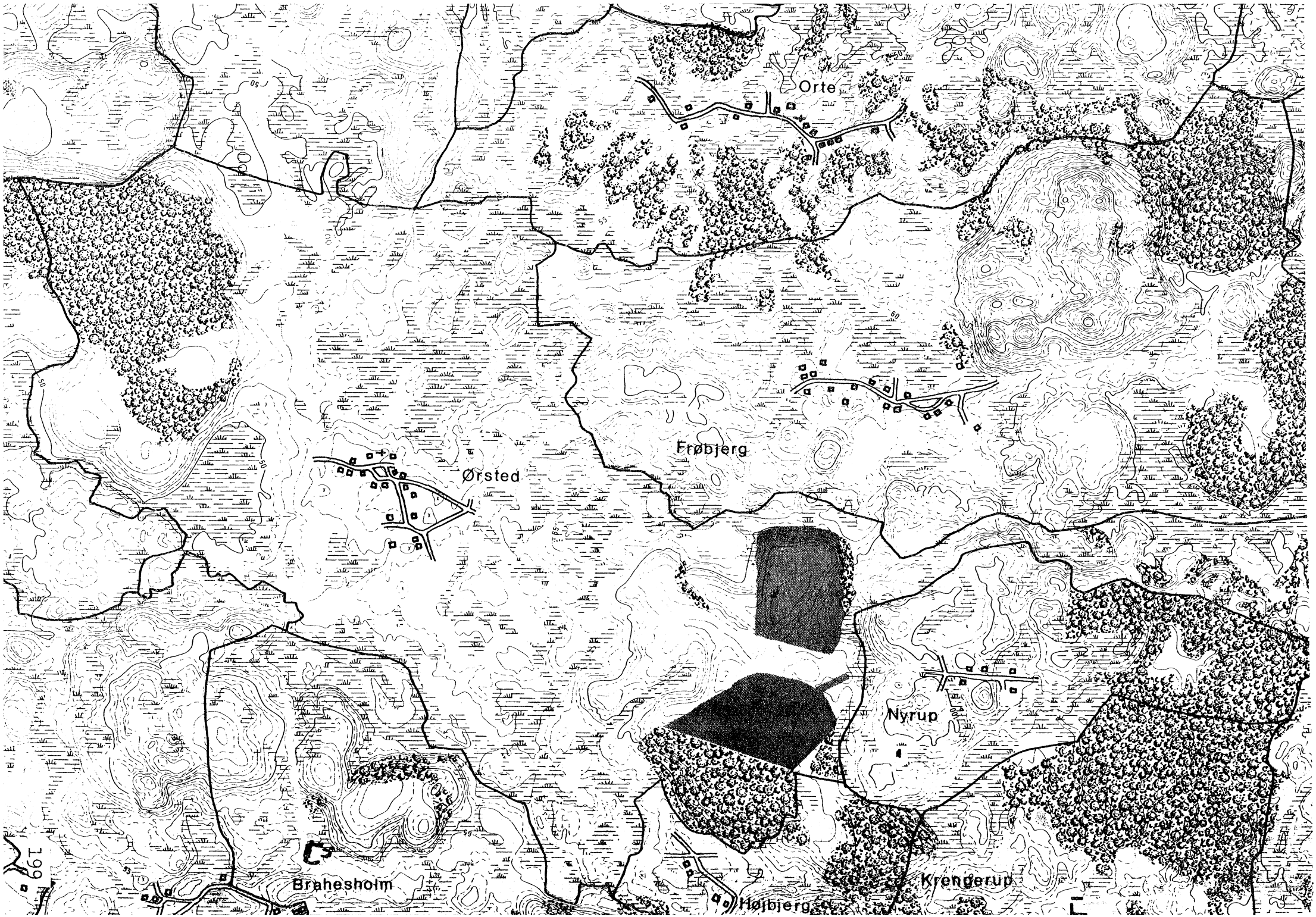
Orte
Frøbjerg
Ørsted
Nyrup
Bragesholm
Krengerup
Højbjerg
199